

Møte tirsdag den 23. mai kl. 10

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 75):

1. Debatt om utviklingsministerens utviklingspolitiske redegjørelse (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 16. mai 2006)
2. Innstilling fra justiskomiteen om politiets rolle og oppgaver (Innst. S. nr. 145 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 42 (2004-2005))
3. Innstilling fra justiskomiteen om tilleggsbevilgning i 2006 knyttet til etablering av en ny krisestøtteenhet som skal bidra med støttefunksjoner til departementene og Regjeringens kriseråd i deres krisehåndtering (Innst. S. nr. 139 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 44 (2005-2006))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 41/2006 av 10. mars 2006 om innlemming i EØS-avtala av EU-programmet IDABC (Innst. S. nr. 158 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 54 (2005-2006))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Høybråten, Åse Gunhild Woie Duesund og Bjørg Tørresdal om tiltak for å sikre personer med minoritetsbakgrunn mulighet til deltakelse i arbeidslivet (Innst. S. nr. 159 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:46 (2005-2006))
6. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Troms fylke, Ole-Anton *Teigen*, har tatt sete.

S a k n r . 1

Debatt om utviklingsministerens utviklingspolitiske redegjørelse (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 16. mai 2006)

Presidenten: Etter ønske fra utenrikskomiteen vil presidenten foreslå at lengste taletid for innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og medlemmer av Regjeringen settes til 10 minutter, og for øvrige talere til 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter medlemmer av Regjeringen.

– Det anses vedtatt.

Marit Nybakk (A) [10:03:09]: For et par dager siden så jeg dokumentarprogrammet «Vårt dagliga bröd» på svensk TV2, et program om den indiske kvinnen Vandana Shiva – kvinnen med tilnavnet «The Green Killer», som fører en utrettelig kamp for retten til egen matproduksjon for den indiske landsbygda – og om hennes

kamp mot flernasjonale matprodusenters patentering av verdifulle kornsorter i hennes hjemland. Hun hadde nettopp vunnet en viktig seier i og med at EU trakk tilbake patentrettighetene på glutenfattig hvete fra matgiganten Monsanto.

Vandana Shiva representerer de nye selvstendige og aktive kvinnene i flere av landene i sør, og viser hvor viktig det er å slutte opp om kvinnenettverk og lokalt likestillingsarbeid.

Samtidig understreker historien om Vandana Shivas arbeid den røde tråden i utviklingsministerens grundige redegjørelse, nemlig:

- Utviklingspolitikk er ikke bare bistand, selv om det er det også. Å bidra til fred, arbeidsplasser, matproduksjon og -distribusjon og til infrastruktur er like viktig. Dette er både det internasjonale samfunnets ansvar og en plikt for lokale og nasjonale myndigheter å sørge for.
- Nødhjelp er nødvendig under sultkatastrofer, men politikk er viktigere – det å skape et varig grunnlag for at folk har mat, ganske enkelt. Et lands myndigheter har et ansvar for at innbyggerne har den maten de trenger. Det dreier seg om «good governance» i vid forstand. Samtidig dreier dette seg om internasjonal rettferdighet, internasjonal fordelingspolitikk – en verdensorden der vi har en global utviklingspolitikk, slik vi selv bygde det norske velferdssamfunnet gjennom hele det forrige århundret.

Den ekstreme fattigdommen er vår tids største menneskerettighetsutfordring, og jeg mener menneskerettighetsutfordring. Rettighetsperspektivet står sentralt, slik det også er slått fast av et bredt stortingsflertall ved behandlingen av både utviklingsmeldingen i 2005 og globaliseringsmeldingen i 2004.

Vi må i vår utviklingspolitikk legge avgjørende vekt på tusenårsmålene vedtatt av FNs hovedforsamling i september 2002. De forplikter medlemslandene når det gjelder miljø, fred, sikkerhet, utvikling, fattigdomsbekjempelse, menneskerettigheter, demokrati og godt styresett.

Det mest kjente målet er å halvere fattigdommen, den andelen mennesker som lever på under en dollar pr. dag, innen 2015. Det er et vanskelig mål. Det kan kanskje ikke nås innen 2015, men det er mulig å oppnå betydelige forbedringer. Målenes definisjon er for øvrig satt så lavt at milliarder av mennesker som vi i dagligtale refererer til som svært fattige, faller utenfor. Men som statsråden understreket: Hvis denne generasjonen ikke avskaffer fattigdom, er det ikke fordi vi ikke kan, men det er fordi vi ikke vil nok.

En av utfordringene våre er, som også statsråden nevnte: Selv om vi primært må ha særlig fokus på MUL-landene, spesielt i Afrika, er det viktig å være klar over at de store masser av fattige faktisk finnes i mellominntektsland, bl.a. i Latin-Amerika. Dette er en utviklingspolitisk utfordring ikke bare for det enkelte land, men også for verdenssamfunnet.

Utviklingspolitikken må være en integrert del av vår utenrikspolitikk. Utenriksministeren lanserte i sin redegjørelse 8. februar en ny politikk overfor Afrika:

- Det er tid for å tenke nytt og strategisk om holdninger til hele kontinentet.
- Norge trenger en fornyet Afrika-politikk som kan se utvikling og utenrikspolitikk i sammenheng.
- Vi trenger strategiske allianser også med afrikanske land. Vi må søke et utenrikspolitisk samarbeid med afrikanske land og institusjoner både om afrikanske og andre internasjonale spørsmål, f.eks. olje, energi, WTO og konfliktløsning, og vi må ha fokus på økt kontakt både med Den afrikanske union og afrikanske land.

Leder for Den afrikanske unions kommisjon, Alpha Ouman Konaré, hadde nylig møter både med regjeringsmedlemmer og med utenrikskomiteen. Sudan, både bistand og FN-styrker, stod på dagsordenen, men også utviklingen i Zimbabwe, i Kenya og på Afrikas Horn, og selvfølgelig Den afrikanske unions kapasitet for konfliktløsning og fred.

For en tid tilbake hadde vi møte med parlamentarikerne fra São Tomé. De får nå norsk bistand under programmet «Oil for Development», for å sikre at oljefunnene kommer de brede befolkningsgrupper til gode, og for å bygge opp en oljeadministrasjon som hindrer mektig mafia i å slå kloa i oljeinntektene. Energi er en av hovedprioriteringene i vår bistandspolitikk. Her har vi kompetanse, her har vi noe å bidra med. I tillegg til det lille landet São Tomé vil jeg nevne store deler av Vest-Afrika, men også land som Sudan og Tsjad som aktuelle samarbeidspartnere.

Utviklingspolitikk er også en del av vår sikkerhetspolitikk. Derfor er det sammenheng mellom vår bistand til Afghanistan og vår deltakelse i ISAF-styrken. Vi bidrar til bygging av landet, vi driver nødhjelp, bistår med sikkerhet og prøver å gi afghanske bønder alternativer til narkotikaproduksjon. Slik bekjemper vi også terrorisme og heroinimport til Europa.

Når utenlandske sexslaver selger kroppene sine rett utenfor dette huset, og trafficking nå er inntektskilde nr. 2 til internasjonal mafia, er det både en viktig sikkerhetspolitisk sak og et spørsmål om utvikling i de landene de rekrutterer fra. Det forplikter oss.

Målet om 1 pst. av bruttonasjonalinntekten til bistand er viktig, men det må ikke være det eneste vi diskuterer. Vi må i mye større grad ta en politisk debatt om – og legge føringer for – innretningen på innholdet i bistanden. Bare økningen i BNI fra et år til et annet gir oss over 1 milliard kr ekstra å rutte med til bistandsprosjekter. Vi må ha en mening om hvordan den milliard skal brukes, og hva slags hjelpeapparat vi kanalisere pengene gjennom.

Vi må konsentrere innsatsen der vi er best, der vår ekspertise er udiskutabel. Vi må vite at vår innsats gjør en forskjell. Jeg slutter meg til statsrådets hovedfokus på energi, kvinner, fred/forsoning og miljø, som områder vi har kompetanse på, i tillegg til å utvikle småindustri og handel og bruke mikrokreditter bl.a. til å formalisere den uformelle sektoren.

Norad har lagt fram en strategi for å følge bistandspengene helt fram. Det er positivt.

Så er jeg veldig glad for at statsråden varsler en begrepsjennomgang, både for å få kartet til å stemme med terrenget og for å ha de riktige styringsredskapene.

De fem største mottakerne av norsk bistand i bredden er i dag Afghanistan, Mosambik, Tanzania, Sudan og Palestina. Bare to av dem er hovedsamarbeidsland. Sudan har ikke engang status som samarbeidsland. Her trengs det opprydding.

Jeg synes også vi skal se nærmere på hvordan vi kan bruke regionbevilgningene. Skal de gå til intern utvikling i enkelte regioner, f.eks. i Afrika? Mitt inntrykk i dag er at regionbevilgningene brukes omtrent på samme måten som vår bilaterale bistand.

Konsentrasjon må både være geografisk og dreie seg om områder vi er gode på. Slik kan vi få utviklingseffekt ut av de midlene som vi bruker.

I tråd med Soria Moria-erklæringen må vi ha et hovedfokus på FN, også som lokalt redskap i utviklingsarbeidet. En del av reformarbeidet i FN har vært å opprette UN Resident Coordinator i det enkelte mottakerland, ofte i regi av UNDP. Dette koordineringsarbeidet må videreføres og forsterkes. Det er også viktig at vi får et nærmere samarbeid mellom FN og Verdensbanken, der FN i større grad legger premissene for bankens prioriteringer. Jeg vil for øvrig be statsråden ta et initiativ for å kontakte europeiske land med tanke på å bygge en enhet foran Verdensbankens møte i september, for å understreke den trenden vi har sett i banken over tid, en endring av de kravene som er stilt til utviklingsland ved lån eller sletting av gjeld.

Helt til slutt: Når vi ønsker at flere bistandspenger kanaliseres gjennom FN-systemet, er det også fordi vi mener at FNs utviklingsprogram og andre FN-organer får bistanden fram, og at de er der hvor andre ikke når fram.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Vaksdal (FrP) [10:13:53]: Arbeiderpartiet har både i og utenfor regjering hatt avgjørende innflytelse på utformingen av norsk bistandspolitikk, en politikk som i stor grad har vært preget av naivitet og snillisme, der man ukritisk har sendt penger uten å stille krav til om hjelpen kommer fram til dem som trenger det. Til tross for utallige rapporter, presseoppslag og meldinger fra bistandsarbeidere om korrupsjon i mottakerlandene har man ukritisk fortsatt å pøse på med enda mer penger. Nå ser vi at Arbeiderpartiet sitter i regjering med SV, der utviklingsministeren fra Sosialistisk Venstreparti vil slå hardt ned på korrupsjon i mottakerlandene. Er Arbeiderpartiet komfortabel med denne omleggingen av bistandspolitikken? Og hvis ja, hvorfor i all verden har Arbeiderpartiet ikke tidligere vist vilje til å stille krav og motarbeide korrupsjon?

Marit Nybakk (A) [10:14:48]: For det første er det slik at Regjeringen har én politikk, og den står vi samlet om. Vi står også samlet om utviklingspolitikken. Jeg vil bestride at Arbeiderpartiet har ført en utviklingspolitikk og en bistandspolitikk der vi ikke har stilt krav, for det er ikke riktig. Vi har i alle år vært opptatt av «good gover-

nance». Vi har stilt krav om at man ikke må ha korrupsjon. Vi har sett til at utviklingshjelpen kommer fram. Vi har bistått bl.a. med å bygge opp riksrevisjon og administrasjon, og vi har bl.a. i Stortinget vært enige om å stoppe den direkte budsjettstøtten til Mugabe i Zimbabwe, rett og slett fordi den ikke kommer dit den skal. Det betyr ikke at vi ikke støtter enkelte grupper i Zimbabwe. Det betyr bl.a. at vi støtter folkelige grupper, fagforeninger, politiske partier og kvinneorganisasjoner. Men vi tar altså konsekvensene av at Zimbabwe styres på en dårlig måte.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:16:07]: De fleste av oss har vel ikke kunnet unngå å registrere statsrådets begeistrede beskrivelse av venstrevinden i Latin-Amerika. Det er vel særlig Venezuela, Bolivia og Cuba som varmer et sosialistisk hjerte, vil jeg tro. For all del – jeg er enig i at det gjøres gledelige fremskritt på det søramerikanske kontinentet. For meg er det særlig Brasil og Chile som er gode eksempler på balanserte og positive regimer fra venstresiden i regionen.

Kan vi være trygge på at Arbeiderpartiet fortsatt vil beholde fattigdomsfokuset i bistanden og ikke la seg rive med til fordel for mellominntektsland i en slags ideologisk beruselse?

Marit Nybakk (A) [10:16:53]: Det ligger i de prioriteringene som statsråden har skissert, og som vi slutter opp om, at det fortsatt er Afrika som har hovedfokuset. Det betyr også at det er fattigdomsbekjempelse og tusenårs målet som er utgangspunktet. Det betyr bl.a. at vi vil fortsette støtten til Tanzania og Mosambik. Vi vil prioritere Sudan som ett av våre viktigste områder for å gi bistand i bredden.

Så er det Latin-Amerika. Hvis man ser på regjeringen i Chile, som faktisk har et kvinneflertall, er det viktig å gi bistand for å støtte opp om likestillingsarbeidet i Chile, som kanskje har en mulighet under denne regjeringen. Jeg mener også at regimer som er basert på folkelige bevegelser, og som har en intensjon om å skape fordelingspolitikk og velferdssystemer, f.eks. i Bolivia, er det viktig å støtte opp om. Men dette må være et par viktige prosjekter, at man plukker ut et par land i Latin-Amerika. Det vil ikke være hovedfokuset. Det vil fortsatt være på Afrika.

Jon Lilletun (KrF) [10:18:14]: Eg vil i all hovudsak seie meg einig i det innlegget som representanten Nybakk hadde. Eg synest det var ein god gjennomgang av eit politikkområde og ei god oppsummering av statsrådets utgreiing.

Eg vil òg innom denne venstrevinden, for eg går ut frå som sjølv sagt at det er utviklingsfaglege mål og det som er norsk utviklingspolitikk, som skal liggje til grunn, og ikkje kva for ein farge regimet i det enkelte land har. Det kan vere mykje positivt som skjer i Sør-Amerika no, men det er veldig viktig å slå fast at ikkje den politiske fargen på regimet aleine er eit kriterium.

Så, gledeleg, sa representanten Nybakk at målet om 1 pst. står fast, men ho hadde eit «men» etterpå. Eg håpar at det men-et ikkje var ei svekking av 1-prosenten, men at

det var ei oppsummering av fleire andre ting. Eg vil berre få ei forsikring om at 1-prosenten står klart, sjølv utan eit «men».

Marit Nybakk (A) [10:19:28]: Jeg kan forsikre om at 1-prosenten står fast. Det men-et betyr noe annet. Det men-et betyr at jeg mener at vi i altfor mange år har sagt at vi har et mål om så og så høy prosentandel av bruttonasjonalinntekt, men vi har i altfor liten grad tatt en diskusjon om prioriteringer, om hva vi skal sette i fokus, og kanskje ikke minst om hvordan vi kan konsentrere bistanden vår, slik at den når fram i mye større grad enn det man kanskje ellers mener at den gjør, og at vi ikke behøver å spre oss ut i bredden. Jeg mener vi skal ha en diskusjon om hvilke kanaler vi skal gi bistand gjennom. Er det FN-systemet som skal ha det meste? Skal vi satse på bilateral bistand, og hvor mye skal de frivillige organisasjonene ha? Nå har Rattsø-utvalget sett på de frivillige organisasjonene. Det kommer, så vidt jeg vet, en innstilling 1. juni, og da vil vi få mulighet til å drøfte hvordan vi skal bruke de frivillige organisasjonene og det sivile samfunnet. Dette er en debatt om innhold som Norge i altfor liten grad har. Jeg mener det er en veldig spennende debatt. Det var altså innholdet i mitt «men».

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Morten Høglund (FrP) [10:20:49]: Når en utviklingspolitisk redegjørelse er så innholdsrik som den utviklingsministeren presenterte i forrige uke, er dette vel anvendt ressursbruk. Her presenteres det mye spennende, og det kommer konstruktive innspill på et område som ikke altfor ofte har vært preget av grunnleggende debatt om langsiktig effekt.

Fremskrittspartiet er selvsagt ikke enig i alt som ble presentert, men vi opplever at det nå settes et reelt fokus på innhold, at det er vilje til å være kritisk til alle deler av utviklingspolitikken, og at man hele tiden vil søke å finne frem til det som faktisk virker. I en slik debatt vil vi delta og gjerne påvirke.

Jeg tror ikke det eksisterer særlig uenighet mellom oss og Regjeringen om hva man vil oppnå med utviklingspolitikken. Utrydde fattigdom, fjerne urettferdighet, fremme demokrati og menneskerettigheter – dette er verdier vi står samlet om. Men når det gjelder virkemidlene, vil det være uenighet mellom oss, men ikke hele tiden, og kanskje ser vi at vi kan nærme oss i å definere hva som er god utviklingspolitikk.

Vi vil ikke slutte oss til målet om 1 pst. i bistand. Det henger ikke sammen med manglende solidaritet, men fordi vi mener dette ikke reflekterer en moderne utviklingspolitikk, men en politikk som setter fokus på kvantitet i stedet for kvalitet. I forhold til vårt syn på økonomisk u-hjelp er det etter hvert flere som gir uttrykk for det samme.

Den kenyanske økonomen James Shikwati sa i et intervju med Der Spiegel følgende:

«For Guds skyld, stopp u-hjelpen. Med bistandspengene finansieres enorme byråkratier. Pengene

fremmer korrupsjon og tiltaksløshet. Afrikanerne opplæres til å bli tiggere og ikke uavhengige. I tillegg mister lokale markeder mye av sin funksjon som følge av u-hjelpen og entreprenørskap som vi desperat trenger blir holdt nede. Så absurd som det enn høres ut, så er u-hjelp en av grunnene til Afrikas problem. Hvis Vesten stoppet denne bistanden, så ville ikke vanlige afrikanere merke dette. Kun politikerne og byråkratene ville føle effekten.»

Dette er også en stemme

Dette er også en stemme fra Afrika, sikkert ikke representativ for alle, men allikevel med et budskap som vi plikter å lytte til, ta på alvor og ta inn over oss når vi vurderer hva vi holder på med. Sitatet er spissformulert, derfor kan det være lett å avskrive det, men vi mener det fortjener å bli hørt.

En grunnleggende utfordring for utviklingspolitikk er at man veldig lett faller for fristelsen til å sette seg mål, store mål og gode mål. Dette er sikkert naturlig, men vi tror ikke det nødvendigvis fører veldig mye godt med seg. Ofte er disse målene et resultat av toppmøter og store organisasjoners ønske om å stå i fokus og sette en dagsorden, som de ikke klarer å følge opp.

Et FN-møte i 1990 satte et mål for år 2000 om at alle barn skulle ha tilbud om skolegang. Det målet er nå utsatt til 2015. Et tidligere FN-møte, i 1977, satte en frist til 1990 for å oppnå allmenn tilgang til vann og kloakk. Det målet er også utsatt til 2015. Ingen ble holdt ansvarlig for at disse fristene ikke ble holdt.

Poenget er at slike mål nesten aldri vil bli nådd, og i hvert fall ikke med den rådende politikk. Mens planøkonomi som system stort sett er blitt kastet på historiens søppeldynge, skal vi i Vesten nå bruke dette som et redskap overfor den fattige verden. Dette er både arrogant og feilslått og viser at vi lite har lært av historien. Dagens globale utviklingspolitikk er kollektivistisk i sin innretning, mens den fremfor alt må bli individorientert. Vi må hjelpe det enkelte menneske.

Vi må ta de små skritt og med det bygge en helhet, fremfor å planlegge en helhet som ikke gir merverdi og resultater for den enkelte.

Vi mener at FN står for en slik planpolitikk, hjulpet av mange underorganisasjoner, store byråkratier og velmenende politikere. Derfor er det bra å registrere at både utviklingsministeren og statsministeren ønsker å stille krav til FN. Vi er allikevel skeptiske til om dette vil føre frem, og om man virkelig vil ta et oppgjør med kulturen med storslåtte planer og utallige toppmøter.

Norske frivillige organisasjoner som mottar penger fra utviklingsbudsjettet, får stadig mer omfattende krav, og de blir sjekket og evaluert på alle fronter. Og det er bra og sunt. Men hvordan evaluerer vi effekten av bistand som går gjennom FN-systemet? Er Riksrevisjonen der? Vet vi hvor mye penger som går med til byråkrati og konsulenter, og hvor mye som når ut i felten? FN er viktig, og ingen kan erstatte FNs rolle. Men som en av FNs største donorer må det være lov ikke bare å stille krav, man faktisk gå inn og evaluere, om så på egen hånd, der vi finner det nødvendig.

Fremskrittspartiet mener mange frivillige organisasjoner i dag er bedre kanaler for norsk bistand enn hva mange FN-organisasjoner er, ikke minst fordi vi har en annen kontroll og en annen nærhet til våre hjemlige aktører. Vi ber derfor om at vi begrenser hjelpen gjennom FN inntil vi kan forsikre oss om at dette er en effektiv måte å drive bistand på.

Vi lyttet med interesse til signalene om gjeldslette, og her imøteser vi Regjeringens politikk. Dette er et felt hvor vi i forrige periode sammen med dagens regjeringspartier la grunnlag for en mer offensiv politikk.

Utviklingsministeren påpekte helt riktig at spørsmålet om illegitim gjeld er vanskelig. Men allikevel, vi må ikke gi opp. Et land som blir fritt, bør få lov å forme sin egen fremtid, uten å bli belastet med syndene til tidligere diktatoriske regimer. Det er klart at grensedragning er et problem, og det finnes mange gråsoner. Men det kan ikke være noen tvil om at långivere har et ansvar når de låner ut penger. Låner en bank ut penger til et land, må det være långiverens ansvar å sjekke at lånet er tatt opp av myndigheter med fullmakt til å gjøre dette. Og selv om det historisk kan være vanskelig å enes om slike spørsmål, er det kanskje lettere å lage regler for fremtiden. Disse bør være så enkle at de som opptar et lån på vegne av et land, må ha fullmakt til dette fra et folkevalgt parlament, og vi har i dag flere internasjonale institusjoner som gir godkjentstempel i forhold til om valg har vært tilstrekkelig frie etc. Hvis en bank allikevel vil låne ut penger, selv om det ikke foreligger en slik fullmakt, må de være klar over at pengene kan gå tapt. På en slik måte kan vi også hindre at banker fortsetter å finansiere regimer som ellers ikke har livets rett. Mangelen på et regelverk vedrørende illegitim gjeld er dessverre med på å forlenge levetiden for en del regimer som med fordel kunne ha vært avskaffet. Historisk er det ikke vanskelig å finne eksempler på totalitære stater som har overlevd fordi banker og institusjoner i Vesten har stått for finansieringen.

Jeg vil utfordre utviklingsministeren til å tenke utenfor de tradisjonelle rammer. Energi er pekt ut som et område der Norge kan ha noe ekstra å bidra med. Innen både petroleum og vannkraft har vi kompetanse som det er riktig å søke å overføre. Men også innen andre former for energi, som f.eks. solcellepaneler til Afrika, bør vi spille en rolle. Tilgang til energi er en forutsetning for økonomisk vekst. Vi har selv erfart dette og opplever med dagens oljepris enorme inntekter. Dette forplikter.

Hvis vi ser på Afrikas utfordringer i et større perspektiv, vet vi at Kina i dag er aktive, særlig på grunn av energi. Et energipolitisk samarbeid med Kina handler derfor ikke bare om Kina, men også om Afrika, og ikke minst om miljø. Kan vi bidra til å oppgradere Kinas kullkraftverk, vil vi ta tak i et av verdens alvorligste miljøproblem og samtidig øke Kinas selvforsyning av energi betraktelig, og kanskje – jeg understreker kanskje – få Kina som en partner i forhold til utvikling i Asia, Latin-Amerika og Afrika.

Jeg innrømmer gjerne at dette er nok å trekke Norges rolle langt, og oppgaven er større enn hva vi kan klare alene. Men utfordringen er å innse at i dagens verden kan

innfallsvinkelen til en bedre verden gå via andre kanaler og med bruk av andre virkemidler enn det man tradisjonelt tenker på. Og da blir krav om at bistanden skal oppfylle ODA-betingelsene, ikke nødvendigvis det mest utviklingsfremmende.

Utfordringen må være hele tiden å være villig til å tenke nytt, revurdere gamle holdninger og søke en politikk som er praktisk, konkret og løsningsorientert, en politikk som løser virkelige problemer for folk flest.

I dette innlegget har jeg ikke berørt – og det av tidshensyn – viktige temaer som korrupsjon, næringslivets rolle, kvinneverdighet, bistand eller helse og utdanning. Dette er temaer som vi ser frem til å debattere fremover og jobbe sammen med utviklingsministeren om med tanke på at Norge kan spille en aktiv rolle.

Helt til slutt vil jeg få lov å kommentere en kronikk i Dagsavisen i dag, hvor vi blir angrepet for vår politikk på dette området. Vi setter pris på å få den muligheten til å respondere. Først og fremst må det der ha sneket seg inn en misforståelse. Vi blir også angrepet for vår rolle i forhold til nødhjelp. Jeg vil i hvert fall benytte anledningen fra denne talerstol til å poengtere at vi føler at vi har hatt en meget offensiv rolle i forhold til nødhjelp, og håper at det at det ordet har sneket seg inn der, er en ren misforståelse. Resten av kronikken bærer preg av en helt annen tro på om tradisjonell u-hjelp har en effekt, og det ser vi også frem til å diskutere videre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olav Akselsen (A) [10:30:36]: Eg vil faktisk rosa Høglund for å ha halde eit veldig positivt og nyansert innlegg, der han har avstått frå det som ofte har vore Framstegspartiets politikk på dette området, nemleg å driva med harselering og ha ein sterk retorikk når det gjeld andres politikk.

Likevel er det slik at viss ein går inn på Framstegspartiets program, står det der med klare ord at ein vil avvika bistanden, og viss ein går inn på alternativt budsjett for inneverande år, ser ein at bistanden nesten er blitt halvert. Det betyr at den hjelpa som me i dag gjev til dei fattigaste av dei fattige, nemleg Afrika, kunne ein umogleg ha halde oppe med Framstegspartiets system, noko som ville ha vore svært negativt for dei som i dag får denne hjelpa.

Det er òg slik at viss andre land skulle følgt Framstegspartiets politikk med kutt i overføringane til FN, ville organisasjonen for framtida ikkje ha fungert, rett og slett fordi han ikkje var finansiert. Då ville den viktigaste samlingsplassen for verdas nasjonar ha brote saman.

Mitt spørsmål er: Ser han ikkje at Framstegspartiets politikk vil skapa ei meir utrygg verd og auka faren for terrorhandlingar også i Noreg?

Morten Høglund (FrP) [10:31:50]: Nei, vi mener ikke det. Når vi viser effekten av bistand, ikke minst i forhold til hvordan FN opererer, mener vi det er behov for å gi sterke signaler i forhold til det. Det er et krav fra så godt som de fleste om at FN må reformeres, men ingen er villig til å trykke på de riktige knappene for å få dette til. Vi me-

ner det må gjøres. Som jeg poengterte i mitt innlegg: FN må være der. FN må spille en rolle i verdenssamfunnet. Men det FN vi har i dag, fyller dessverre ikke den rollen, så vi mener det her er behov for å si klart ifra.

Når det refereres til at vi foretar betydelige kutt på u-hjelpsbudsjettet, er det helt korrekt. Jeg vil få lov til å skyte inn at vi i vårt alternative statsbudsjett samtidig har opprettet et utenlandsbudsjett hvor vi har plassert en betydelig sum penger til å bekjempe ikke minst helseutfordringer, som vi, i likhet med Arbeiderpartiet, mener er en alvorlig utfordring i Afrika. Så for balansens skyld vil jeg poengtere at det er en helhet i vårt syn på dette.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:33:05]: Ingen skal vel kunne angripe Fremskrittspartiet for ikke å ha vært opptatt av nødhjelp – tvert imot. De siste fem årene synes jeg det har vært et hovedtema i mitt møte med Fremskrittspartiet i dette arbeidet, mens det derimot har vært atskillig vanskeligere å få gehør for en debatt om de langsiktige tiltakene. Disse tingene henger jo sammen. Det ser vi kanskje ikke minst i disse dager på Afrikas Horn, bl.a. i Kenya, med tørkekatastrofen der. Egentlig dreier det seg om repeterte tørkekatastrofer, ca. hvert syvende-åttende år, som krever nødhjelp. Men en må også ha et blikk på årsaksforholdene. Det dreier seg om fordeling og styresett, hvor det enkelte land har betydelig egenansvar, men også om hva vi kan bidra med fra giversamfunnet når det gjelder manglende samfunnsstrukturutvikling, infrastruktur osv.

Kan vi forvente at Fremskrittspartiet ikke bare vil bidra med nødhjelp på ny og på ny, men også innser nødvendigheten av å bidra til å løse årsaksforholdene?

Morten Høglund (FrP) [10:34:02]: Ja, absolutt. Vi blir angrepet for vår politikk. Samtidig er det ikke vår politikk som har fått styre, verken i Norge eller i FN eller i de fleste donorland – langt ifra. Det er en annen politikk som vi angriper, og det er den politikken som har vist seg å gi det resultat at vi ser tørkekatastrofer år etter år, med sult som resultat i de samme land, av mangel på et godt styresett. Når vi utfordrer, er det altså vi som blir kritisert for resultatene av den politikk vi kritiserer. Jeg klarer ikke helt å se sammenhengen: at vi skal ta ansvar for tørkekatastrofer i land med dårlig styresett, hvor regimene må ta et betydelig ansvar for at egen befolkning nå lider av sult.

Ågot Valle (SV) [10:35:02]: Også jeg må berømme Morten Høglund for mange konstruktive innspill. Men det som helt tydelig skiller oss, er analysen av at det er maktforholdene i verden som bl.a. gjør at man får stor urettferdighet og fattigdom mange steder, og at det er sterke kollektive ordninger som sikrer de individuelle frihetene.

Et område som jeg syns det er spennende at Fremskrittspartiet har beveget seg svært mye på, er synet på illegitim gjeld. I den sammenhengen vil jeg etterlyse synet på gjelda som følge av skipseksportkampanjen.

Så vil jeg utfordre Fremskrittspartiet til å se sammenhengen mellom miljøatsingen i utviklingslandene – det

er et viktig område for å redde jorda for både fattige og rike – og det at vi gjennom miljøpolitikken her i Norge kan gjøre noe for verdens fattige. Det er et faktum at vi er et av de landene som bruker mest energi og slipper ut mye CO₂.

Morten Høglund (FrP) [10:36:13]: Når det gjelder gjeld og gjeldsproblematikk, er det et spørsmål som vi gradvis er blitt mer og mer opptatt av, og som vi har vært opptatt av en god stund. Illegitim gjeld er for oss et særdeles alvorlig problem. Jeg refererte i mitt innlegg til at vi ønsket velkommen det som ble sagt fra utviklingsministerens side, inkludert skipsimportkampanjen. Vi ser frem til at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med dette, og har for så vidt ingen ting mer å tillegge. Vi er beredt til å søke å løse den floken som der er oppstått, og syns også at dette er et område hvor vi har et ansvar for å være i førersetet internasjonalt.

Når det gjelder miljø, vil vi gjerne koble det til energi og at vi i et energipolitisk samarbeid med omverdenen på bred basis søker å finne frem til de beste løsninger. Jeg er enig i mye av den analysen som representanten Valle kom med, og har ikke så mye mer å tillegge.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:37:36]: I tiden 5.–15. mai, altså rett før 17. mai, var den årlige IPU-vårkonferansen i Nairobi i Kenya, og jeg hadde det privilegium å være en av deltakerne i den norske delegasjonen. Jeg har lyst til å begynne med det, fordi jeg synes de temaene og de problemstillingene som var oppe på denne konferansen, på mange måter gav et tversnitt av utviklingspolitikens problemstillinger slik vi møter dem.

Hovedtemaet i hoveddebatten var demokrati, MR, korrupsjon, og det i et land som Kenya, som vi har fulgt ganske nøye de siste årene, fra en oppgang og positiv stemning for to år siden, til i dag hvor man kan si det er en spiral nedover med økende korrupsjon og stagnasjon i utviklingen av de styrende organene. Det ble fra vår side lagt vekt på å understreke at det er en del kjerneelementer i demokratiutviklingen som har å gjøre med respekt for menneskerettigheter og rettsstat, representativt styre og antikorrupsjonsarbeid, og som må gå igjen i alle land som gir seg inn på demokratisering. Dessuten må en ha respekt for lokale varianter av institusjonsbygging.

Jeg synes dette gir et godt innfall til å si at vi fra vår side er veldig opptatt av FN's antikorrupsjonskonvensjon som er til behandling i Stortinget i disse dager – et godt bidrag til å komme noe videre med det arbeidet.

I IPU har vi tre faste komiteer som har temabehandling med resolusjonsavgivelse i løpet av uken. Den første behandlet vold mot kvinner. Den andre behandlet miljøforpliktelser også i utviklingssammenheng. Og det gir meg et innfall til å si at jeg er veldig fornøyd med at en er kommet så pass langt med handlingsplanen for miljø, som var omtalt i bistandsmeldingen i fjor. Vi ser frem til en planlagt evaluering av effektene av planen når den settes ut i livet. Den tredje komiteen behandlet håndvåpen, og da

særlig ut fra et lokalt sikkerhetsaspekt. Det er ingen tvil om at f.eks. i Nord-Kenya er håndvåpen nå så utbredt at folk føler usikkerhet i dagliglivet og faktisk flytter derfra. Dette har også å gjøre med stabilitet og samfunnsutvikling og er absolutt et relevant tema som grunnlag for utvikling.

IPU har hvert år et hastetema som blir vedtatt under møtet, hvor de arabiske landene i år forsøkte å få inn Muhammed-tegningene, men det endte opp med en hasteresolusjon om tørke og hunger på Afrikas Horn, og jeg har i et replikkordskifte allerede kommentert sammenhengen mellom kortsiktig nødhjelp og langsiktige tiltak.

Jeg hadde også anledning til å delta i en mindre delegasjon i regi av UNICEF til helseinstitusjoner i det tørkerammede området mot Somalias grense. Turen viste til overmål hvor sårbare barn er når de er både inntørket og utsatt for hunger, for å bli gjenstand for all verdens infeksjoner og sykdommer.

Under konferansen var det også et panel om aids/hiv, særlig rettet mot barn, unge og gravide. Det er et tankekors at gravide kvinner i Vesten får full behandling mot viruset, og det fører til at under 1 pst. av barna er hiv-smittet når de blir født. I Afrika går det derimot på endosebehandling, og da er 35–50 pst. av barna smittet når de blir født. Det gir selvfølgelig den type kommentarer som en hørte under panelet også, og som jeg godt kan forstå: Er det slik at et nyfødt liv er mindre verdt i Afrika?

Det er i kjølvannet av hiv-infeksjonen land i Afrika hvor faktisk 30 pst. av befolkningen er foreldreløse barn. En får ingen løsning på barns problemer uten bedre vilkår for kvinner også generelt, og vi kjenner stikkordene: likeverd, likestilling, arbeid mot vold, arverett, eiendomsrett og sosiale rettigheter.

Høyre ønsker velkommen denne muligheten til å drøfte norsk utviklingspolitikk som det er lagt opp til gjennom statsrådets fyldige og gode redegjørelse, med mange nye innspill. Under landsmøtet vårt gikk vi inn for å opprettholde det høye nivået på norsk bistand. Høyre mener at bistand må være en internasjonal forlengelse av vår hjemlige politikk og en manifestasjon av våre viktigste verdier: mulighet for alle – også utviklingslandene; en ny sjanse til å lykkes – også for verdens fattige. Samtidig som vi ønsker å hjelpe de arbeidsledige inn i arbeidslivet her hjemme, ønsker vi å integrere utviklingslandene bedre i global handel og dermed hjelpe dem til å klare seg selv. Og på samme måte som i norsk politikk skal bistanden svare til nøyaktig de samme kriteriene for ansvarlighet, etterrettelighet og måloppnåelse som vår hjemlige politikk. Det er nettopp disse kriteriene vi skal måle Regjeringens utviklingspolitikk etter. Og på samme måte som i vår skolepolitikk, hvor evaluering av elevene er helt essensielt for å se om de får utbytte av undervisningen, må vi evaluere bistanden og regjeringene i mottakerlandene og oss selv som givere.

Hovedinntrykket av statsrådets redegjørelse er litt delt. Jeg savner egentlig det overordnede fattigdomsfokuset og også relateringen til tusenårsmålene, men jeg ser at bistandsmeldingen som det var bred konsensus om i fjor, ligger i bunnen. Men jeg må for en gangs skyld si meg

enig med samarbeidsorganisasjonen RORG, som i sin nyhetsmelding den 18. mai skriver:

«Tross valglofter om en ny kurs, bar redegjørelsen mer preg av stø kurs, selv om Solheim også har tatt noen nye grep og varslet en rekke nye initiativer.»

Og de viser til fellesmerknadene fra dagens tre regjeringspartier i innstillingen til bistandsmeldingen som ble behandlet i fjor, hvor de mente at «det ikke hersker full konsensus om fattigdomsanalysen», og at det mangler «en analyse av de nye sikkerhetspolitiske utfordringene som i stigende grad er relevante for utviklingsbistand og fattigdomsbekjempelse og en analyse av de strukturelle underliggende årsakene til fattigdom. I lys av disse utfordringene burde også FNs rolle ha vært drøftet nærmere».

Noen slik ny kurs er det ikke lett å lese ut av statsrådens redegjørelse.

Jeg rekker ikke å gå inn på de enkelte undertemaene, som er mange og interessante, men la meg si at vi ser frem til behandlingen av utvalgsinnstillingen om de frivillige organisasjonene. Det minner meg på at vi etter jul hadde et spørsmål i spørretimen vedrørende rapporteringen fra Røde Kors om tsunamikatastrofen og den manglende offentlighet omkring rapporteringen. Nå ser jeg at Røde Kors i slutten av mars har kommet med en rapportering om temaet, og det kunne vært interessant å vite om statsråden nå anser seg fornøyd med den rapporteringen som foreligger.

På bakgrunn av statsrådets positive betraktninger om betydningen av frihandel må jeg også si at vi nå forventer at Regjeringen inviterer flere u-land inn i ordningen med tollfri eksport til Norge.

Så må jeg gjenta, som vi har gjort flere ganger før fra denne talerstolen, at solidaritetsavgiften for flytrafikk er vi prinsipielt imot.

Vi synes i første omgang det er påtrengende å se til at medlemslandene i FN oppfyller sine forpliktelser om 0,7 pst. av BNI som bidrag til organisasjonen, koblet sammen med en bedre evaluering av effekten, som også representanten Høglund var inne på.

Nettopp evaluering har vært et kjernepunkt for undertegnede de siste fire årene. Jeg er glad for at statsråden legger så stor vekt på det. Jeg tror det trengs både metodeutvikling, det trengs en mer planmessig gjennomføring, prospektivt, når man går inn i nye prosjekter, og det kreves bedre resultatmåledefinering, slik at en kan måle evalueringen bedre i forhold til hva man ønsket. Det kreves også bedre transparens, det å konfrontere de som ikke lever opp til forventningene, med konsekvensene. Dette fordi vi står til ansvar overfor skattebetalerne, men også fordi vi i aller høyeste grad står til ansvar overfor de trenge mottakerne som skulle hatt glede av de midlene som går i andres lommer.

Jeg er blitt mer bekymret jo lenger jeg har jobbet med denne materien. Jeg har holdt på i fem år med dette nå. Jeg møter av og til noen holdninger, bl.a. i Kenya nå for to uker siden, der en kan få inntrykk av at det faktum at det går mange liv tapt i sult, sykdom, aids, krig og konflikt, skulle bety at samfunnet verdsetter det enkelte liv lavere enn vi f.eks. gjør i våre samfunn i Vesten. Vi må aldri falle

for fristelsen til å gå i en slik mental dødsfelle. Jeg så eksempler i Nordøst-Kenya på hvor høyt en skatter det enkelte nyfødte liv, midt oppe i en katastrofe, der innbyggere og barn dør i hopetall. Det gav en refleksjon over faren ved å ta vår egen velferd og overflod for gitt, og den enda større faren for å ta for gitt at andre faktisk har det verre enn oss. Men det aller verste er om vi gradvis glir inn i en forestilling om at vi er mer verdt enn dem, som enkeltmennesker. En slik holdningsutglidning vil være et havari. Jeg er glad for at jeg i Stortinget stort sett har møtt andre holdninger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A) [10:48:02]: Nå har jeg sittet og hørt på representanten Vallersnes, og i grunnen understreker hans innlegg at Høyre kom inn i bistandsfolden i forrige periode. Nå satt jo også Vallersnes i utenrikskomiteen i den perioden. Jeg synes det er veldig positivt at bredden i utviklingspolitikken aldri har vært større i Stortinget. Jeg tror det er viktig at vi har en stø kurs i bistandspolitikken og i utviklingspolitikken. Det betyr ikke at vi er enige om alt. Her understreket representanten at han var imot flyavgifter. Det er nyanser i synet på FNs rolle i verdenssamfunnet, både når det gjelder å skape en verdensorden og når det gjelder kanalisering av bistand. Likevel er bredden stor.

Jeg har et spørsmål til Vallersnes. Jeg oppfattet det slik at Unge Høyres leder på Høyres landsmøte kom med en advarsel til moderpartiet. Han ønsket at Høyre ikke skulle gå tilbake til 1990-tallets prinsipløse holdning til bistandspolitikken, og mente at utviklingspolitikk faktisk er noe av det viktigste et parti steller med. Kan Vallersnes bekrefte det?

Finn Martin Vallersnes (H) [10:49:16]: Jeg kan berolige representanten Nybakk. Det er nå et år siden jeg stod her som saksordfører for bistandsmeldingen. Det vi førte i pennen da, er i høyeste grad representativt for Høyres innstilling til bistandspolitikken, og det står ved lag. Vi kan være uenige om virkemidler. Nybakk nevnte selv flyavgiften. Men jeg tror at de overordnede målene er vi ganske enige om. Det er ingen endring i Høyres hovedsyn på dette fra i fjor til i år. Men, som vi opplever i alle politiske partier, det kan også være godt å få spissformuleringer inn fra ungdomsorganisasjonen. Det opplever de fleste av oss. Men jeg opplever ingen grunnleggende uenighet mellom Unge Høyres leder og det vi står for i vårt arbeid over flere år i utenrikskomiteen.

Morten Høglund (FrP) [10:50:17]: Representanten Vallersnes refererte i sitt innlegg til RORGs kommentar til utviklingsministerens redegjørelse, at dette var mer en stø kurs enn en ny kurs. Jeg følte nesten at representanten Vallersnes gjorde RORGs kommentarer til sine. I hvert fall skal han få anledning til å svare på det. Er det det Høyre ønsker – en ny kurs? Og i tilfelle: Hvilken ny kurs i utviklingspolitikken?

Finn Martin Vallersnes (H) [10:50:53]: Bistandsmeldingene som har vært oppe til behandling ca. hvert åttende–niende år, har i stor grad lagt hovedtrakkene rundt de neste årenes arbeid med utviklingspolitikken. Slik opplevde jeg det også i fjor. Det var et stort engasjement fra samtlige partier. En la på plass en del hovedlinjer for arbeidet videre. Dette har en tidligere opplevd har stått gjennom ulike regjeringer, og det opplever jeg nå også. Men selvfølgelig skal tingene videreutvikles. Og det er en rekke ting som kan forbedres og videreutvikles. Men jeg ser nok, som RORG, at en del av grunnelementene i bistandsmeldingen fra i fjor, som det var ganske stor politisk enighet om, kanskje særlig med unntak av Fremskrittspartiet, ligger der fremdeles. Så jeg er i stor grad enig i RORGs beskrivelse.

Ågot Valle (SV) [10:52:03]: Jeg noterte meg det siste. Jeg vil bare si at RORG også er opptatt av maktforholdene i verden slik de gjenspeiler seg i handel, men la nå det være.

Jeg er veldig enig med Vallersnes i at grunnlaget for alle menneskerettigheter er at alle mennesker er like mye verdt. Men så vil jeg ta fatt i det som skjer i Latin-Amerika. For etter redegjørelsen kunne vi lese på Høyres hjemmeside at Erna Solberg mener at Norge ikke er tjent med å gi ideologisk støtte til autoritære regimer i Latin-Amerika. Og da vil jeg gjerne at Høyre skal utdype det mer. Er det de landene som har valgt president og regjeringer som følge av mobilisering fra fagbevegelsen, fra sosiale bevegelser med krav om mer rettferdighet og som en protest mot USAs dominans, som er autoritære? Er det krav om mer nasjonal styring av naturressursene som er autoritært? Er det det at flere land nå har gått sammen om en handelsavtale som sikrer mer handel mellom disse landene, som en motvekt til USAs dominans, som er autoritært?

Finn Martin Vallersnes (H) [10:53:21]: Først ganske kort om RORG. Det er riktig at det ikke er ofte jeg gjennom de siste årene har vært enig med dem, men jeg har vært i mange debatter med dem. Og når det gjelder maktforholdene i verden og deres betydning i denne sammenhengen, så har vi ulikt syn. Men akkurat i deres beskrivelse av denne redegjørelsen vi fikk fra statsråden, synes jeg de har en del rett.

Når det gjelder Høyres leders uttalelse om regimene i Latin-Amerika, sa jeg i et tidligere ordskifte i dag at vi synes måten det gjøres på i Brasil og i Chile, er veldig balansert og positivt. Det er også venstredominerte regimer, som står for en betydelig fremgang i sin region som vi synes er flott.

Når det gjelder de landene som representanten Valle nå tenker på, det går vel da på Bolivia, Venezuela og Cuba, så er det særlig ut fra vår erfaring med Cuba at refleksjonene kommer. Og det er jo ikke så lenge siden vi hadde en sak hvor vi syntes at den norske regjeringen bøyet av for press fra regimet og da for fremtiden ville unnlate å invitere opposisjonen f.eks. til vår nasjonaldagsfeiring i

Havanna – et typisk eksempel på press fra et autoritært styre som jeg synes den norske regjeringen legger seg flat for.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Ågot Valle (SV) [10:55:17]: Jeg vil takke utviklingsministeren for en redegjørelse som viser at Regjeringa har ambisjoner på utviklingsområdet. Det gjelder å se sammenhengen både i utenrikspolitikk og i utviklingspolitikk, men det gjelder også bistand, sletting av gjeld, inkludert gjeld som skriver seg fra skipseksportkampanjen og oppfølging av Soria Moria-erklæringa når det gjelder illegitim gjeld, det gjelder å løfte fram og opp miljø, kvinner og likestilling som satsingsområde, og det gjelder å være djerv når det gjelder kvinners reproduktive rettigheter, inkludert retten til trygg abort.

Jeg er helt enig med utviklingsministeren i at verdenssamfunnet kan gi verdens fattigste et verdig liv, utrydde fattigdommen, hvis vi vil. Mahatma Gandhi sa en gang: Denne verden er rik nok til å fylle menneskenes behov, men for fattig til å møte menneskenes grådighet.

Vi har fattigdom i verden fordi ressurser er så ulikt fordelt, og det er fordi makten er så urettferdig fordelt. Et eksempel: Det koster 20 milliarder kr pr. år å skaffe alle mennesker nok mat, rent vann og grunnskole. 20 milliarder kr er 3 pst. av den rike verdens militærutgifter. Fattigdommen kan avskaffes dersom vi gjør noe med maktforholdene i verden, slik at de blir mer rettferdige.

Utviklingspolitikk dreier seg til sjuende og sist om fordeling av makt og ressurser mellom land og folkegrupper, mellom kvinner og menn, mellom de som eier kapital og de som må selge arbeidskraften sin. Neoliberal politikk som gjør at makt er flyttet fra folk og inn i de lukkede styrerom i de største transnasjonale selskapene, med Verdensbanken, IMF og delvis WTO som viktige aktører, har ført til at forskjellen i bruttonasjonalprodukt pr. innbygger mellom de 20 rikeste og de 20 fattigste landene er fordoblet de siste 40 åra. Erfaring og forskning viser tydelig at Verdensbanken og IMF har presset fram en nyliberal privatiserings- og dereguleringspolitikk som de fattigste – og det er kvinnene – har betalt prisen for. Blant annet som følge av at offentlig sektor i mange land er blitt skåret ned, er kvinners sosiale rettigheter svekket eller falt bort. Jeg er derfor glad for at utviklingsministeren er så tydelig på at privatisering ikke skal være et krav ved sletting av gjeld eller ved utbetaling av lån.

Soria Moria-erklæringa er klar på at Norge ikke skal gi penger til program som forutsetter privatisering og liberalisering. Vi skal være en kritisk partner overfor Verdensbanken, sier utviklingsministeren, en partner som reagerer dersom Verdensbanken fortsatt presser fram privatisering av f.eks. vannressursene. Oxfam har nettopp vært på besøk med en oppfordring til Norge om å stille seg i spissen for de landene som kan danne en allianse for at krav om privatisering skal fjernes fra Verdensbankens kondisjonalitetskrav. Dette er et krav som er viktig for verdens fattigste og for alle som trenger en sterk stat som kan omfordele til fordel for de fattige.

I et utviklingsperspektiv må vi også se på politikken til IMF. IMF's idé er at landene må stramme inn livreima på kort og mellomlang sikt, før de kan nyte fruktene av senere økonomisk vekst. Sjefen for FNs tusenårsmål, Jeffrey Sachs, sier til den strategien:

«Fattige land har ikke råd til å vente til de er rike før de kan investere i sin befolkning.»

Et eksempel: I 2002 takket Uganda nei til 52 mill. dollar i utviklingspenger til hiv/aids-bekjempelse. Avslaget kom til tross for at aids er dødsårsak nr. én for de mellom 15 og 49 år. Begrunnelsen var at bidraget ville skape inflasjon over det nivået IMF krevde, og Uganda fryktet straffen. Det må være FN og landene sjøl som må være premissleverandører for nasjonale fattigdomsstrategier, og ikke IMF og Verdensbanken. Men så vet vi at makt ikke er likt fordelt i de enkelte landene. For at fattigdomsreduksjonsarbeidet, PRSP-ene og arbeidet med tusenårsmålene virkelig skal komme de fattige, utsatte gruppene til gode, så må de gis makt – deres stemmer må høres. Derfor er det viktig å gi støtte til kvinnenettverk, til fagbevegelsen og den øvrige del av det sivile samfunnet som kan gi makt og støtte til de fattigste i dette arbeidet.

Det som kjennetegner de landene som har den mest rettferdige fordelinga og det mest demokratiske styresettet, f.eks. de nordiske, er en sterk sivil sektor og en sterk fagbevegelse som har jobbet fram kollektive rettigheter. Den internasjonale fagbevegelsen har spilt og spiller en sentral rolle i å bygge opp demokratiske velferdssamfunn med vern mot utnyttning og underbetaling, barnearbeid og livsfarlige arbeidsforhold. Frie faglige internasjonale, verdens største sammenslutning av faglige organisasjoner, mener at økende press på faglige rettigheter i høy grad skyldes internasjonal konkurranse. Konkurransetrinnet til makthaverne i mange utviklingsland er slavekontrakter, særlig for kvinner og barn, lave lønninger, dårlig arbeidsmiljø eller omfattende skattefrihet, som betyr svekkede offentlige ressurser.

FNs arbeidsorganisasjon, ILO, har vedtatt en rekke grunnleggende konvensjoner om hvilke grunnleggende regler som skal gjelde i arbeidslivet. De brytes daglig, og ILO har ikke makt til å reagere på brudd. I dag er det bedre internasjonale regler for beskyttelse av handel, varer og tjenester enn av de menneskene som produserer varer og tjenester. Jeg er derfor glad for at Norge har understreket at arbeidstakerrettigheter hører heime i WTO-sammenheng. Norge arbeider også i FN for å gjøre ILOs «Agenda for anstendig arbeid» til en integrert del av utviklingslandenes fattigdomsstrategi, slik det kom fram i en artikkel av utviklingsministeren og utenriksministeren.

Rettferdig handel er en av flere forutsetninger for at land, særlig i Afrika, skal løftes ut av fattigdom. Rettferdig handel betyr å gi utviklingsland tilgang til de rike lands markeder. Samtidig må de kunne beholde et politisk handlingsrom til å beskytte næringsvirksomhet og ressurser i en oppbyggingsfase, slik Norge gjorde da vi var en fattig nasjon, og slik asiatiske land, som f.eks. Sør-Korea, har gjort.

Det er viktig at vi har regler for verdenshandelen som ikke gir de sterkeste mer makt og rett, men som fremmer

interessene til verdens fattige. Doha-runden skulle være en slik utviklingsrunde, men dessverre er det mange tegn på at det ikke er blitt slik. Blant annet har Oxfam, som har vært en moderat aktør i WTO-sammenheng, gitt ut en rapport som sier at en ny avtale trengs, men at kravene i forhandlingene nå er slik at de er mer til skade enn til hjelp for utviklingslandene. Denne rapporten må være et grunnlag for Norges videre arbeid.

Så over til en viktig opplysning i redegjørelsen, viktigere enn den kanskje kan se ut i første omgang, nemlig at det skal settes ned et offentlig utvalg som skal se på norsk politikk i dens fulle bredde – inkludert handelspolitikk, energi og næringspolitikk – og hvilke konsekvenser den medfører for utviklingslandene. Med det har vi muligheten til å se sammenhenger – som flere har vært opptatt av – og ta et helhetlig grep. I dette arbeidet er det viktig å trekke inn kunnskap fra et bredt spekter av fagfolk og aktører, ikke minst representanter for kunnskapsinstitusjoner og nettverk i sør. Det er viktig å sørge for at det blir en bred offentlig debatt her heime, og derfor mener jeg at en stortingsmelding må vurderes. For øvrig har SV tatt til orde for at vi mer regelmessig enn det vi har hatt til nå, skal ha utviklingsdebatter i Stortinget for å få i gang den offentlige debatten, som er utrolig viktig.

Utviklingsministeren har gjort rede for at Regjeringa vil ta et ekstra ansvar for områdene kvinner og likestilling, fred og forsoning, miljø og energi. Gjennom den interpellasjonsdebatten vi hadde nylig, viste det seg at det er et stort engasjement i denne salen for kvinner og likestilling. Det er et område som Norge må ta et ekstra ansvar for i arbeidet med å gjøre FN sterkere – reformere FN.

FNs generalsekretær har slått fast at styrking av jenters og kvinners stilling er den beste måten å få til framskritt på for verdens fattige. I FN må Norge gå inn for dobbeltstrategien som vi går inn for i andre sammenhenger, vektlegging av kvinneperspektivet på alle felt og satsing på spesifikke kvinne- og likestillingstiltak. I FN-reformarbeidet handler det derfor også om å styrke de enhetene som jobber med kvinnetiltak, f.eks. UNIFEM og INSTRAW, eventuelt omorganisere for å få en sjølstendig organisasjon som har styrke nok til å gi verdens kvinner en stemme. I reformarbeidet må ikke kvinner reformeres bort. Det er en utfordring som jeg vil gi statsministeren – jeg går ut fra at utviklingsministeren vil gi den videre – og jeg er sikker på at det er en utfordring som han tar imot.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:05:28]: Jeg er enig med representanten Valle i at det var veldig mye bra i utviklingsministerens redegjørelse. Sosialistisk Venstreparti har vel vært det partiet i dette hus som har vært ivrigst etter å sende penger til utviklingsland uten å stille krav til mottakerlandene, men nå ser vi at utviklingsministeren fra SV vil ha mer strukturert og effektiv utviklingshjelp, og i tillegg vil han slå hardt ned på korrupsjon i mottakerlandene.

Betyr denne totale snuoperasjonen at SV nå ser at tidligere tiltak ikke har virket? Og er det enighet i SV om

denne snuoperasjonen, eller kan en forvente deler av stortingsgruppen til SV på plenen foran Stortinget også i denne sak?

Ågot Valle (SV) [11:06:15]: Dette er overhodet ikke en snuoperasjon. Korrupsjon er et tema SV har vært opptatt av i lengre tid. Ikke minst kan kanskje presidenten understreke det, ut fra det arbeidet vi hadde i kontroll- og konstitusjonskomiteen i forrige periode.

Korrupsjon er en viktig hindring for å utrydde fattigdom. Men det som er viktig å se, er at korrupsjon ikke bare skjer tilfeldig, det skjer også som følge av maktforhold i de enkelte land. Det er faktisk noen som ser seg tjent med at det er korrupsjon.

Vi må se på de strategiene som gjør at vi kan få utryddet korrupsjon, både her heime og i utviklingsland. Med andre ord: Vi må se på bedriftenes samfunnsansvar når de investerer i utviklingsland. Vi må bygge opp riksrevisjon, vi må som motvekt bygge opp det sivile samfunn, og vi må støtte frie medier, som kan være en stemme i kampen mot korrupsjon.

Presidenten: Finn Martin Vallersnes, til replikk.

Presidenten vil for øvrig bemerke at han vil motstå fristelsen til og anmodningen om å delta i debatten.

Finn Martin Vallersnes (H) [11:07:35]: Jeg var dessverre på vei hjem fra Kenya da statsråden holdt sin redegjørelse, men jeg har fått tilgang til dokumentet siden og leste bl.a. at vi vet hva som trengs for å få bukt med fattigdommen. Man trenger fred, en sterk og velfungerende stat som fordeler godene rettferdig, en åpen og markedsbasert økonomi, sterk satsing på utdanning og mobilisering av ressurser gjennom investeringer og bistand. Og for øvrig står det en del om verdien av frihandel og om den WTO-runden som pågår.

Jeg opplever dette som et linjeskift fra SVs side, og det synes jeg er gledelig. Kan representanten Valle bekrefte at en her nå har innsett at en må ta helheten innover seg, og at også faktorer som markedsøkonomi og frihandel er helt nødvendige ingredienser i en slik helhetlig tilnærming?

Ågot Valle (SV) [11:08:27]: Det er klart at handel er et av de viktige tiltakene for å utrydde fattigdommen i verden. Derfor ønsker vi velkommen mer handel, spesielt at u-landene kan få mer tilgang til de rike landenes markeder. Men det er jo ikke det som skjer. Maktforholdene i verden er slik at det nå er de rike landene som presser på for å få mer tilgang til utviklingslandene. Den rike verden tar ikke innover seg at også u-landene må ha politisk handlingsrom til å skjerme tjenester, til å skjerme næringslivet i en oppbyggingsfase. Vi må sørge for at maktforholdet er slik at handel blir rettferdig, slik at u-landene kan benytte de samme mulighetene til å bygge seg opp, og til å kunne skjerme sitt næringsliv og sine tjenester i denne oppbyggingsfasen. Det er bl.a. dette WTO-forhandlingene handler om, og som er grunnlaget for at Oxfam mener at nå må en ta en pause og se om dette virkelig tjener utviklinga.

Jon Lilletun (KrF) [11:09:45]: Fyrst vil eg gje heilhjarta tilslutning til eit av postulata som representanten Valle hadde i innlegget sitt, at kvinnene ikkje må reformerast bort. Det ville vere ein tragedie.

Så til spørsmålet. I eit interessant innlegg var det ei gjennomgåande skeptisk haldning til Verdsbanken og IMF. På ein del område har det vore grunn til å ha ei slik haldning, men samtidig har det, bl.a. med Noregs innsats, vorte betydelege endringar. Eg har registrert at når utviklingsministeren omtaler Verdsbankens innsats på Sri Lanka, er han for det meste positiv. Utanrikskomiteen hadde i går møte med ein del av Verdsbanken når det gjaldt tiltak i Afrika. Er det ikkje grunn til å seie at utviklinga i Verdsbanken faktisk er håpefull, og at det er viktig for Noreg å stå på vidare for å få utviklinga i rett retning?

Ågot Valle (SV) [11:10:58]: Jo, den er håpefull, og det som er håpefullt, er at Verdensbanken tar til orde for mer sosial rettferdighet og likhet. Men det som utviklingsministeren understreket, er at Norge må være en vaktbikkje, en kritisk samtalepartner i forhold til Verdensbanken, og se til at praksis følger opp ord. Det er slik at de som f.eks. er opptatt av retten til vann som en menneskerettighet, kan rapportere om at Verdensbanken fremdeles setter krav om privatisering av vannressursene rundt omkring i verden.

Så er representanten sikkert oppmerksom på at jeg også tok turen innom IMF. IMF tror jeg har en lengre vei å gå. Det viser også den tendensen til opprør mot IMF som er i mange utviklingsland, bl.a. oppfordringen fra Kenya om å se bort fra hva IMF krever.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Jon Lilletun (KrF) [11:12:35]: Stemma mi er ikkje heilt kva ho plar vere i dag, men det kan vel kanskje vere ein fordel for forsamlinga. Eg håper det går bra.

Eg vil i utgangspunktet ta fram det som utviklingsministeren sa i høve til at vi som fyrste generasjon faktisk har moglegheit til å utrydde fattigdommen i verda, dersom vi vil nok. Eg synest det set heile situasjonen i relieff, og det er det som må vere utgangspunktet for vårt arbeid. Det stiller store krav til oss, men det gjev oss òg store moglegheiter, med den situasjonen som Noreg er i. Så det er eit fantastisk godt bakteppe som utviklingsministeren teikna i forhold til at vi med eit tragisk bakteppe faktisk har moglegheit til å endre det til å verte noko positivt. Men da må vi vilje nok.

For Kristeleg Folkeparti er utviklingspolitikken ei hjertesak, ein berebjelke i vår kamp for menneskeverd og internasjonal rettferd. Difor vart utviklingspolitikken reformert og styrkt under Bondevik-regjeringane. Noreg må ikkje berre forsvare tetplassen i utviklingsbistand, vi må framleis vere ein pådrivar for auka stønad, betre kvalitet, t.d. i kampen mot fattigdom, og ein meir heilskapleg utlandspolitikk.

I det store og heile stadfesta utviklingsminister Solheim hovudpilarane i utviklingspolitikken. Han har sagt det slik:

«Bondevik-regjeringa gjorde en god innsats. Dette vil vi bygge vidare på.»

Eg trur det vil vere viktig å byggje vidare på dei berande hovudlinjene i den breie alliansen som vi har skapt for utviklingspolitikken. Desse to pilarane er naudsynte for å sikre kontinuiteten i eit så langsiktig prosjekt som utviklingssamarbeidet er. Samstundes ser eg med forventning på dei signala utviklingsministeren gjev om vidareutvikling og fornying. Eg er i hovudsak positiv til desse signala. Fleire av dei inneber òg oppfølging av initiativ som Kristeleg Folkeparti tidlegare har stått bak.

Lat meg framheve eit par av desse initiativa. Det eine gjeld ein meir heilskapleg u-landspolitikk. Det andre gjeld spesifikt sletting av u-landsgjeld. Eg vil helse velkomen framlegget om eit offentleg utval til å sjå på konsekvensar for utviklingslanda av norsk politikk si fulle breidd – inkludert handel, samferdsle, energi, landbruk og kultur.

Kristeleg Folkeparti har lenge arbeidd for å skape ein meir heilskapleg norsk utviklingspolitikk. Det er ikkje bstanden åleine som påverkar u-landa si utvikling. Det er viktig med samheng i politikken. Det var òg noko av kjernen i den utviklingsmeldinga som Hilde Frafjord Johnson la fram for eit par år sidan. Våre tiltak for auka handel, for ettergjeving av gjeld og for å sjå utviklingssamarbeidet i samband med menneskerettsarbeidet er uttrykk for denne erkjenninga.

Det som kan verte problemet med ei samordning av politikken på ulike sektorar, er at våre heimlege interesser og sektorar veg svært tungt i høve til u-landsinteressene, og særleg interessene til dei aller fattigaste. Tidlegare freistnader på samordning har til dels resultert i at utviklingspolitikken har vorte tilpassa våre eigeninteresser og ikkje utforma ut frå u-landa sine premisser. Dette hugsar vi m.a. frå den famøse skipseksportkampanjen i slutten av 1970-åra. Etterdønningane etter den slit vi framleis med. Eg vil gje ros til statsråden for svaret han gav til meg i spørjetimen for ei stund sidan om dette. Eg registrerer det han har sagt offentleg òg i etterkant. Eg ser han seier at han vil kome tilbake til om det skal få nemninga «illegitim gjeld» eller ikkje. Eg vil utfordre statsråden til faktisk å gje det namnet «illegitim gjeld». Det vil vere ei svært viktig sak for veldig mange u-land i høve til den kampen dei står i akkurat når det gjeld det. Eg forstår at det kan vere grunn til å seie at vi fyrst må ha dei definisjonane som vi har bede om, men eg vil likevel seie: Lat oss no i denne saka fyrst feie for eiga dør. Eg synest statsråden har byrja godt, eg håper han held fram like godt.

Den andre fallgruva samordning kan føre til, er at samarbeidet vert dreidd bort frå det dei fattigaste i u-landa treng mest, over til eit profitabelt nærings samarbeid innanfor den moderne sektoren i u-landa. Difor er det to ting eg ber statsråden garantere meg at han held fast på i det nye initiativet. Stikkorda her er fattigdomfokus og heilskapleg politikk. Eg gjev sterk støtte til initiativet. Eg kunne òg ha nemnt mange fordelar ved initiativet, men valde å snakke om nokre fallgruver som ligg her, for det er nødvendig å ha med i det utgreiingsarbeidet som skal i gang.

Det er eit aspekt til som eg vil minne om. Utvalet skal sjå på norsk politikk i samheng. Det skal ha eit nasjonalt sikte. Det er viktig, men ikkje nok åleine. Noko av det eg vonar den nye statsråden kan følgje opp etter tidlegare utviklingsstatsråd Hilde Frafjord Johnson, er evna til å vere på ballen i høve til globale prosessar knytte til handel, gjeld, investeringar – altså dei globale rammevilkåra, dei store systemspørsmåla. Dette perspektivet sakna eg faktisk i statsrådens elles fyldige utgreiing. Eg vil gjerne utfordre statsråden til å seie noko meir om dette. Korleis meiner statsråden at Noreg no konkret kan gjere noko for å hjelpe dei fattigaste u-landa innanfor ramma av dei fastlåste globale handelsforhandlingane i WTO?

Det andre initiativet eg vil gje ros til, er løftet om ein eigen stortingsproposisjon om oppfølging av G8-landa sitt gjeldsslettingsinitiativ frå sommaren i fjor. Som kjent har G8-initiativet vorte følgt opp i Det internasjonale pengfondet, Verdsbanken og Afrikabanken. Dette er eit globalt ansvar, og det er på høg tid Regjeringa gjer framlegg om korleis vi for vår del vil følgje opp gjeldsslettingsinitiativet. Statsråden syner til at Noreg har bestilt to studiar av illegitim gjeld. Det er bra at statsråden no medverkar til at desse studiane vert fullførte. Det er interessant å sjå kva Verdsbanken og UNCTAD kan seie om illegitim gjeld. Det er ikkje mindre interessant å sjå kva Regjeringa konkret vil gjere framlegg om. Det har Regjeringa sjølv full styring over.

Under sentrumsregjeringa vart det teke eit stort og viktig steg gjennom gjeldsplanen. Han gav heimel for å slette u-landsgjeld for fleire milliardar kroner, utan at bistandsbudsjetta skulle verte belasta. Delar av gjelda frå den gamle skipseksportkampanjen er dekt av denne fyrste gjeldsplanen. No må vi fullføre verket, og resepten er faktisk enkel: Gjelda må verte sletta, og dette må ikkje verte belasta bistandsbudsjettet. Vi er glade for dei positive signala så langt, og eg vil gjerne spørje statsråd Solheim om han kan seie noko meir om når framlegga kjem.

Det er mykje vi står saman om. Utgreiinga om utviklingspolitikken har mange lovande verbale signal. Men det er i praksis vi må dømme politikken. Så langt er det eit par område eg har nemnt før, og eg gjentek: I praksis har ein gått feil veg to plassar. Det eine er løyvingane til Afrika, og det andre er løyvingane til friviljuge organisasjonar. Begge fekk kutt i løyvingane, dette vonar eg ikkje blir tilfellet i framtidige budsjett. Vi ser med spenning fram til det fyrste budsjettet som i heilskap er utvikla av statsråd Solheim sjølv.

Eg vil nemne eit initiativ eg har teke overfor statsråd Solheim, om at vi når vi ser at vi tener oss endå rikare på oljeprisen, og dei fattigaste blør så kraftig som dei gjer, får oppretta eit eige fond, eit reguleringsfond, som trer i funksjon når oljeprisen kjem over eit spesielt nivå. Så langt har òg statsråden respondert positivt på det, og eg ser med spenning fram til statsbudsjettet og på kva måte statsråden vil ta det vidare.

I ei fyldig utgreiing er det nok eit par ting eg saknar. Det eine gjeld tuberkulose, som internasjonalt er ei omtrent like stor utfordring som hiv/aids. Eg kan nemne ein organisasjon som LHL, som er god på det og har mykje

kompetanse på området. Han må ikkje gløymast frå vår side. Likeins er barn og ungdom, som er storparten av befolkninga i dei fattige landa, i liten grad nemnde i utgreininga. Eg forstår at det ikkje er mogeleg å ha med alt, men det er viktig at dei ikkje dett ut.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [11:23:07]: Antiabortarbeidet har tatt seg opp siden George Bush kom til makten i USA. Dette gjenspeiles også i amerikansk bistandspolitikk, bl.a. ved at regelen om at organisasjoner som mottar amerikansk bistand, verken kan utføre aborter eller henvise kvinner til andre steder som utfører aborter, de kan ikke informere om mulighetene for abort og heller ikke argumentere for kvinners rett til abort. I tillegg har USA stoppet bistanden til flere organisasjoner som jobber med familieplanlegging og reproduktiv helse, bl.a. FNs befolkningsfond. Dette er en hån, det er en forbrytelse, det er en krig mot kvinner, og særlig mot kvinner i den fattigste delen av verden. Regjeringen har i tillegg til andre land signalisert at vi skal gå inn med økt støtte der USA kutter, og vi skal yte bistand til det globale fondet for trygg abort, som har som formål å gi støtte til tiltak som har mistet midler som følge av antiabortføringer fra andre land, f.eks. USA.

Tar Kristelig Folkeparti avstand fra denne fundamentalistiske krigen mot kvinner, eller mener Kristelig Folkeparti at å fjerne støtten til FNs befolkningsfond er en konstruktiv måte å oppfylle FNs tusenårs mål på?

Jon Lilletun (KrF) [11:24:18]: Regjeringa Bondevik fjerna ikkje støtta til FNs befolkningsfond. Men det er grunn til å fastslå at FN som organisasjon ikkje promoterer abort som løysing. Kristeleg Folkeparti står for ein politikk i Noreg med respekt for det ufødte liv og det fødte liv, og er dermed for eit sterkare rettsvern for det ufødte liv. Det same standpunktet har vi internasjonalt.

Samtidig er det grunn til å seie at i arbeidet for kvinner si reproduktive helse er det nødvendig med ein heilskap som seier noko om skikkelege helsestasjonar, om skikkeleg prevensjonsrettlegg og om skikkeleg oppfølging av kvinnene i det heile. Men at Noreg skal verte ein misjonær for fri abort, synest vi ikkje er nokon god idé. Ein må ha respekt for det enkelte lands lovgeving i så måte.

Morten Høglund (FrP) [11:25:34]: Først vil jeg få lov å gi ros for et veldig godt innlegg med mange konstruktive innspill – det var mye innhold. Av hensyn til representanten Jon Lilletuns stemme skal jeg prøve å formulere et ja–nei-spørsmål.

Kristelig Folkeparti har, som representanten var inne på, vært opptatt av bistand og utvikling særdeles lenge, og har kanskje vært et av de partiene i Norge som har ført den fanen høyest. Afrika, og særlig det sørlige Afrika, har vært det området man nok har fokusert mest på, både med midler og med andre mål. Er representanten fornøyd med det vi ser i det sørlige Afrika etter så mange år med bistand?

Jon Lilletun (KrF) [11:26:20]: Svaret er nok nei, men det kan ikkje stå åleine som eit nei. Situasjonen ville ha vore dramatisk mykje verre om vi ikkje hadde hatt utviklingsbistanden til det sørlege Afrika. Både representanten Høglund, trur eg, og eg har besøkt ei rekkje tiltak som vert drivne både av offentlege organ, av FN og av kyrkjelege organisasjonar, og som kvar einaste dag reddar liv, gjev folk skolegang og gjev folk helsetilbod. Det har sin verdi uansett. Det er ikkje tvil om at vi har gjort for lite – det har i den siste perioden auka betydeleg, men vi har gjort for lite når det gjeld å setje den enkelte staten i stand til å utøve «good governance», med m.a. antikorruptjonsarbeidet som ein vesentleg del.

Ågot Valle (SV) [11:27:36]: Jeg synes også representanten Lilletun var innom mange interessante aspekter. Blant annet – hvis jeg hørte riktig – har han begynt å se på WTO i en maktsammenheng, og se om det virkelig hjelper u-landene. Det synes jeg er veldig interessant, hvis det er riktig.

Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta replikk på representanten Lilletun, men jeg må få lov til å gå videre på det som representanten Anette Trettebergstuen var inne på når det gjaldt reproduktiv helse. For reproduktiv uhelse er jo en av de vanligste årsakene til død og sykdom blant kvinner og unge jenter i utviklingsland. Mødredødeligheten har ikke gått ned de siste 20 årene, til tross for flere vedtak. Usikre aborter er et alvorlig hinder for å nå tusenårs målene om å redusere mødredødelighet innen 2015.

Jeg er glad for at representanten understreket behovet for mødre helse, men er det ikke viktig at Norge tar på seg en lederrolle når det gjelder kampen for reproduktive rettigheter, inklusiv retten til sikre aborter?

Jon Lilletun (KrF) [11:28:51]: Eg trur nok eg treng meir enn eitt minutt for å gje eit fyllestgjerrande svar, og eg vil gjerne møte representanten Valle i forhold til det ein gong.

Det er heilt klart nødvendig for oss å setje abortspørsmålet inn i den konteksten som vi set det i, der vi meiner at det ikkje berre er eit spørsmål om kvinna, men òg eit spørsmål om fosteret og fosteret sine rettar. Det er heilt opplagt – det er rett det som representanten Valle seier – at det er ein tragedie korleis situasjonen er for mange mødrer på dette området. Difor er det enormt med dilemma, men Kristeleg Folkeparti er nøydd til å vedkjenne seg sitt grunnleggjande syn på abort òg i forhold til dette. Og så må ein leite etter løysingar som kan avhjelpe den nøda som representanten Valle heilt rett beskriv.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:30:12]: Forskjellen mellom fattig og rik er en av de største – om ikke den største – utfordringer vi står overfor i dagens verden, og vi med våre ressurser har faktisk store muligheter til å gjøre noe med denne utfordringen. Senterpartiet er derfor glad for utviklingsministerens og Regjeringens ambisiøse

mål for norsk utviklingspolitikk, og jeg vil takke utviklingsministeren for en god og grundig redegjørelse.

For å kunne oppnå demokrati, og også fred, må fattigdommen bekjempes. I dag utnyttes store deler av den fattige verden av gigantiske multinasjonale selskap som skaffer oss – noen av oss som er rike i alle fall – billige produkter, men dette har i mange tilfeller gått på bekostning av miljøet, med utnytting av arbeidskraft og et vedvarende press for å få lave produksjonskostnader. Senterpartiet mener at vi her må benytte vår selvstendige stemme til å være de fattige lands samarbeidspartner opp mot gigantiske maktblokker, som EU og USA. Vi må kjempe for at det i WTO-forhandlingene tas hensyn til landarbeidere, til miljøet og til fattige bønder, og ikke til en eierelite som med et sterkt industrialisert driftssystem utarmer ressursene i deler av verden.

Jeg er glad for at utviklingsministeren så klart signaliserer at bistand og utviklingspolitikk er en del av Norges helhetlige utenrikspolitikk. Vi trenger å se sammenhengen mellom handelspolitikk, sikkerhetspolitikk, fattigdomsbekjempelse og miljø. Senterpartiet mener det i dette arbeidet er helt vesentlig at vi vektlegger et sterkere, mer modernisert og mer demokratisk FN som et viktig instrument i denne prosessen. Norge har en viktig rolle i FN pr. i dag, og den rollen må vi bruke til å være pådrivere for et sterkere FN. Vi trenger et kraftfullt, globalt samarbeid gjennom FN for å løse felles utfordringer, herunder oppfyllelse av tusenårsmålene. I dette arbeidet må vi bringe FNs politiske organ, FNs bistandsorganisasjoner og utviklingsprogram tettere sammen.

Og vi skal stille krav til hvordan de pengene vi bevilger, blir brukt. Derfor må vi også jobbe for å bekjempe korrupsjon – som flere talere før meg har vært inne på – og ha null toleranse for dette alle steder hvor Norge deltar.

Norge har en stor forpliktelse med hensyn til at tusenårsmålene nås innen helse, sykdomsbekjempelse, utdanning og miljø. For å nå disse målene er det viktig at Norge også er en pådriver for å fremme likestilling og satsing på kvinner, da ikke minst kvinnene ofte er nøkkelen for å kunne drive fram et resultat på de nevnte områdene.

En ny, helhetlig og forsterket politikk for Afrika skal ha hovedfokus. For Senterpartiets del er dette en verdensdel vi lenge har hatt et engasjement for. Selv om ikke alt går galt i Afrika – tvert imot, vi kan registrere positive utviklingstrekk på demokratisiden, vi har færre territoriale konflikter, og vi ser jo at vi gjør framgang innen helsesektoren – må vi bare erkjenne at utfordringene står i kø.

Sudan og Darfur vil være viktige områder framover. Jeg kan ikke legge skjul på at jeg med en viss undring registrerer at noen har tatt til orde for at vi ikke bør ha deltakelse i Sudan og i Darfur. Argumentene har vært at dette er et risikoområde, spesielt når det gjelder sykdom, men også på grunn av de særdeles uklare indre forhold. Jeg tror vi må innrømme at mye av vår bistands- og fredsaktivitet medfører risiko, men med den struktur og den sikkerhet som vi har bygd rundt våre feltarbeidere og soldater, bør ikke Darfur vurderes som et vanskeligere område enn ved

mange tilsvarende operasjoner vi har deltatt i. Som et betydelig bistandsland i FNs regi er det viktig at vi er på plass for å avhjelpe humanitær nød.

Men når vi er i dette området, har vi fått meldinger om at det er en truende katastrofe på gang på Afrikas Horn – en katastrofe vi slett ikke må glemme. Vi må altså jobbe både med akutte katastrofer og med å utvikle en ny politikk for hele det afrikanske kontinentet.

For å bidra til en mer rettferdig og fredelig verden må vi støtte opp om demokratibygging. Selvhjulpne og selvstendige stater er selve grunnlaget for at man skal komme nærmere disse målene. Derfor vil vi arbeide for å støtte opp om grasrotbevegelser og bygge videre på samarbeid med organisasjoner, partier og bevegelser som arbeider for en demokratisk utvikling – det være seg i land øst for oss, i Latin-Amerika eller i andre deler av verden.

Senterpartiet mener at utviklingslandene selv må komme med og ta ansvar for egen utvikling. Samarbeid om tiltak for å styrke gode og demokratiske styresett, funksjonsdyktige institusjoner og god forvaltningspraksis må prioriteres. I dette arbeidet er det bl.a. viktig å fortsette å videreutvikle arbeidet som gjøres gjennom Norsk Senter for Demokratistøtte.

Norge har også et sterkt og viktig engasjement i Asia. Nærværet i Afghanistan må fortsette så lenge det er behov for norske styrker. Samtidig står oppgavene i kø i Sri Lanka og Nepal, for å nevne noen områder.

På den andre siden er det også nye land som kommer opp som handelspartnere, og hvor norske næringslivsinteresser er tilstedeværende.

Jeg registrerer at bistandsministeren uttrykte håp for en ny økonomisk akse mellom Kina, India og Brasil. Jeg går ut fra at han da har et særdeles langsiktig perspektiv. For det må ligge som en forutsetning at Kina har tatt mange, viktige steg når det gjelder demokratiutviklingen og menneskerettighetsutviklingen i eget land, før vi ser at den akse skal være særdeles viktig.

Dette gir oss nye utfordringer i møte med økonomiske og næringspolitiske samarbeidsland. Vi må være tydelige på hva vi ikke kan akseptere, og benytte enhver mulighet og anledning til å ta opp brudd på grunnleggende rettigheter i de enkelte land.

Utviklingspolitikk og bistand er viktige, spennende og utfordrende politikkområder. Vi skal ta på alvor at Norge ikke alltid har handlet like godt i forhold til hvordan vi har oppført oss i de utviklingslandene vi har samarbeidet med. Et eksempel på dette er, som andre har vært inne på, den gjeld som ble skapt som et resultat av skipseksportkampanjen, som også utviklingsministeren tok opp i sin redegjørelse. Nettopp dette synliggjør behovet for en mer helhetlig politikk, og Senterpartiet er glad for den viljen Regjeringen har vist til å gripe fatt i disse betydelige utfordringene.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [11:40:07]: Representanten talte i sitt innlegg varmt for norsk deltakelse i Sudan, i Darfur, også militært, hvis jeg forstod representanten riktig. Samtidig har denne regjeringen ikke vært interessert i å forlenge vårt engasjement i f.eks. Irak. Det er mange konflikter som foregår rundt i verden, det er mange problemområder. Vi deltar noen steder, vi deltar ikke andre steder. Er representanten enig med undertegnede og Fremskrittspartiet i at det ikke er gitt for Norge å delta et hvert sted? Det er et problem å stille militære ressurser til rådighet. Det er ikke en utømmelig ressurs, og vi må således foreta visse valg.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:41:00]: Jeg er enig i at det må foretas en prioritering. I dette tilfellet har vi gjort det, synes jeg. Vårt engasjement i Irak ble tonet ned. Vi skal ikke gå inn på den bakenforliggende årsak. Vi er klar over at det legges beslag på viktige ressurser, men den humanitære situasjonen i Darfur er etter vår oppfatning av en slik karakter at vi fant det viktig å prioritere dette området.

Finn Martin Vallersnes (H) [11:41:44]: Jeg vil tilbake til statsrådets positive omtale av betydningen av global handel, og markedskreftenes betydning i kampen mot fattigdom. Som jeg sa i mitt innlegg, skaper det en liten forventning hos oss om initiativ fra Regjeringens side til å invitere flere u-land enn i dag til å eksportere tollfritt til Norge.

Spørsmålet blir da: Vil Senterpartiet også arbeide for at flere utviklingsland skal få eksportere tollfritt til Norge, altså ikke bare de aller fattigste, men en større gruppe u-land?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:42:23]: Vi har i denne sammenheng lagt vekt på at de fattigste kanskje er de som har de største utfordringene, og det er der vi kan hjelpe best. Derfor har vi lagt stor vekt på at MUL-landene skal få eksportere til Norge. Men vi erkjenner at de har visse problemer, logistikkmessig og på andre områder, med å få dette til. Men jeg tror vi i første rekke bør være åpne for import nettopp fra disse landene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:43:22]: Venstre merket seg at utviklingsminister Erik Solheim i forbindelse med sin utviklingspolitiske redegjørelse framholdt at Bondevik II-regjeringen hadde gjort en god innsats på dette området, og at Regjeringen ville bygge videre på den. Dette synes å bekrefte at St.meld. nr. 35 for 2003-2004, lagt fram av Bondevik II, med fokus på fattigdomsbekjempelse og FN's tusenårsmål, fortsatt utgjør grunnlaget for norsk utviklingspolitikk.

Hovedinntrykket fra redegjørelsen er stø kurs. Med dette som utgangspunkt synes Regjeringen innstilt på å markere sin egen utviklingspolitikk gjennom enkelte nye grep.

Venstre vil spesielt peke på styringsredskaper for bistanden. Utviklingsministeren varslet at Regjeringen ville komme tilbake til Stortinget med et konkret forslag om

dette. Venstre mener at det bør legges mer ressurser ned i en mer systematisk og løpende resultatrapportering, evaluering og kvalitetssikring av norsk bistand. Resultatrapporteringen bør være klar og entydig, og lett forståelig og tilgjengelig for alle. På denne måten vil man bedre kunne lære av erfaringer, gjøre nødvendige korrigeringer, og bidra til å heve kvaliteten på bistanden.

I lys av dette vurderer Venstre Regjeringens arbeid med å opprette et konsultasjonsforum for bankspørsmål med norske frivillige organisasjoner som et skritt i riktig retning. Det samme gjelder etablering av et offentlig utvalg for å se på konsekvenser for utviklingslandene av norsk politikk i sin fulle bredde, inkludert handel, samferdsel, energi, landbruk og kultur.

Venstre ser også behovet for å knytte utenrikspolitikken og utviklingspolitikken nærmere sammen. Norsk bistand og nødhjelp bør ikke gis løsrevet fra de politiske realitetene som råder på bakken i samarbeidsland. Etter vår mening er det av stor betydning å konkretisere innholdet i begrepet «godt styresett» – og understreke overfor myndigheter at de står ansvarlig overfor alle grupperinger i egen befolkning. Sultkatastrofer bør ikke få ramme politisk marginaliserte grupper.

Venstre har merket seg at Regjeringen går inn for å konsentrere den norske bistanden om fire hovedområder – og satse på en god arbeidsdeling mellom giverland i tråd med Paris-erklæringen. Satsingen på fire hovedområder representerer en prioritering i forhold til St.meld. nr. 35 for 2003-2004, noe Venstre mener er fornuftig, da ressursene ikke bør spres for tynt utover.

Venstre stiller seg i hovedsak bak de fire prioriteringene.

Fred og forsoning og kvinner og likestilling er områder hvor Norge har mye kompetanse å bidra med. Blant annet står kvinner og likestilling sentralt, da kvinner spiller en viktig rolle for et lands utvikling.

Når det gjelder satsing på energi, ser Venstre mulighetene knyttet til norsk kompetanse på utvinning og forvaltning av oljeressursene. Hver dråpe olje bør omsettes i velferd er et viktig mål å sette seg, men Venstre stiller seg noe skeptisk til utviklingsministerens noe ensidige betoning av olje. Nye fornybare energikilder som f.eks. vind, biobrensel, sol og bølgekraft bør også innlemmes i den norske energisatsingen. Det samme gjelder fremme av en fornuftig energimiks, hvor ulike energiformer til sammen skal dekke et framtidig og sterkt økende energibehov i mange utviklingsland. Dertil kommer at en ensidig satsing på olje ikke tar hensyn til behovet for å redusere framtidige CO₂-utslipp.

Når det gjelder miljø, som er det siste hovedsatsingsområdet, ser Venstre et tydelig forsøk på å sette prioriteringer i et offentlig tilgjengelig høringsutkast til en handlingsplan. Dette synes fornuftig, men det gjenstår å se om nevnte plan og Regjeringens samlede ressursbruk på dette området vil kunne nå målet nedfelt i Soria Moria-erklæringen om at Norge skal bli et ledende land med hensyn til miljørettet utviklingssamarbeid.

Utviklingsministeren framholdt i sin redegjørelse at selv om Regjeringen definerer fire hovedsatsingsområder,

(Larsen)

kan Norge også gjøre en innsats på andre områder. Han pekte på forskning og utdanning, landbruk og fiske samt barnedødelighet. Venstre vil vektlegge fremme av en god folkehelse. Helse er en forutsetning for verdiskaping og fattigdomsbekjempelse, og inngår i tre av tusenårsmålene. Venstre anser en god folkehelse som en forutsetning for en demokratisk og bærekraftig utvikling. Landbruk er et annet sentralt område hvor forsyningsikkerhet og mulighet til å brødfø egen befolkning står sentralt.

Når det gjelder Verdensbanken og de internasjonale finansieringsinstitusjonene, har Regjeringen markert seg. Den går inn for at de ikke lenger skal kunne stille krav om liberalisering og privatisering for å få slettet gjeld, eller for å kunne ta opp nye lån. Ønsket om liberalisering og privatisering skal komme fra samarbeidslandene selv. Venstre stiller seg bak en slik tilnærming, men vil samtidig advare mot å styre norsk bistand bort fra alt som har med liberalisering og privatisering å gjøre, av ideologiske grunner. Det er resultatene som teller, og i en del tilfeller vil private aktører kunne oppnå bedre resultater enn en svak og korrump statsadministrasjon.

Når det gjelder Verdensbanken og de internasjonale finansieringsinstitusjonene, er Venstre mest opptatt av at de skal fremme demokratiske og sosiale reformer i mottakerland samt en bærekraftig utvikling.

Også Venstre legger stor vekt på å reformere og effektivisere FN-systemet, og er enig i at Norge skal bruke sin tyngde og troverdighet for å oppnå dette. Samtidig er det viktig å huske at det er gjennom et samspill med mange mer eller mindre likesinnede land at man kan få på plass nødvendige reformer. Den norske innsatsen for å reformere FN bør derfor i hovedsak rettes mot å bygge strategiske allianser, med både i-land og u-land.

I sin redegjørelse tok utviklingsministeren oss med på et sveip over verden og redegjorde for sitt verdensbilde. Jeg vil i det følgende kommentere hans syn på Sør-Amerika og Kina.

Han viste til venstrevinden som blåser over Sør-Amerika, og at maktbasen til de gamle elitene er i ferd med å svekkes til fordel for brede folkelige bevegelser. Det ble samtidig advart mot populistiske elementer i nevnte venstrevind. Venstre ønsker en demokratisk utvikling i Sør-Amerika velkommen, men vil samtidig mane til en viss forsiktighet med hensyn til raskt å kanalisere betydelige norske bistandsmidler til regionen. Dette bunner i at norsk bistand bør bygge på solide faglige vurderinger og ikke en umiddelbar begeistring for den nye venstrevinden. Den er ikke bare sammensatt, men synes å bygge på ulike grader av antiamerikanisme – og kan ut fra tidligere erfaringer i Sør-Amerika fort snu.

Venstre ser videre behovet for å fokusere på Kina, som sammen med India, Brasil og Sør-Afrika er i ferd med å innta en ny rolle som globale ledere, noe utviklingsministeren omtalte som «en akse av håp». Venstre deler dette håpet. Samtidig ser Venstre et klart behov for å påvirke flere av disse landene til i større grad å respektere menneskerettighetene og fremme en bærekraftig utvikling i utøvelse av sin nye rolle. Herunder kan nevnes at Kina har

en stor etterspørsel etter råvarer og ønsker nye markeder for sine billige ferdigprodukter, noe de, via et nærmere samarbeid med regimer av ulik karakter i utviklingsland, kan få adgang til.

Venstre legger for sin del stor vekt på en sunn økonomisk utvikling i den private sektor som en viktig forutsetning for et lands utvikling. Små og mellomstore bedrifter spiller her en viktig rolle. De er som regel basert på lokale ressurser og kjøpekraft og ikke storstilte satsinger som kan medføre omfattende naturinngrep, avhengighet og sårbarhet gjennom en ensidig næringsutvikling. Mange små og mellomstore bedrifter kan dessuten bidra til å bygge opp en mellomklasse, noe som fremmer politisk stabilitet.

Venstre går inn for å styrke framveksten av slike bedrifter ved å tilby mikrokreditter, akseptere oppfostrings-toll samt stimulere norske bedrifter til å engasjere seg i utviklingsland for å fremme lokalt næringsliv. Venstre vil snart legge fram et forslag om at inntil 1 pst. av Pensjonsfondet over tid skal kunne investeres i fattige lands virksomheter for å fremme utvikling og sysselsetting. Investeringene er tenkt å skje på forretningsmessige vilkår, og bør også gå til land som er kommet godt i gang med sin utvikling – såkalte «emerging markets».

Videre vil Venstre støtte Regjeringens arbeid for å slette ensidig gjeld fra utviklingsland, herunder gjeld fra den norske skipseksportkampanjen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A) [11:53:50]: Venstre bekrefter at det er veldig bred enighet om norsk utviklingspolitikk. Og det er bra.

Jeg ønsker å spørre representanten fra Venstre om hun også ser behovet for en debatt om hvor vi skal kanalisere bistand, og en gjennomgang av hvordan det skal gjøres. Den nye regjeringen vektlegger FN's rolle veldig sterkt – som konfliktløser med fredsbevarende styrker, som forvalter av folkeretten og den som kan skape ny internasjonal rettsorden, men også som en veldig viktig kanal for bistand. Vi har tro på at FN, ikke minst et reformert FN, vil være en av de beste kanalene for å få fram bistand der den trengs.

Selv har jeg erfart og sett at FN-organisasjoner, bl.a. i Pakistan i 2001 med flyktninger fra det daværende Taliban-regimet, fikk hjelp bare fra FN-organisasjoner, men de hadde ikke penger nok. Hvordan ser Venstre på FN som kanal for norsk bistand?

Anne Margrethe Larsen (V) [11:55:06]: Venstre mener at FN skal være sterkt, og at det skal være noe vi satser på framover. Men samtidig har vi hele tiden påpekt at FN må reformeres, og at de må bruke kanaler som er OK. Også Venstre vil satse på FN, og vi vil samarbeide med både i-land og u-land for å få til en slik bistandsordning gjennom dette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Erik Solheim [11:56:00]: La meg først få takke for en veldig positiv debatt med masse kloke innlegg – en inspirerende debatt som vil gjøre at når jeg reiser herfra, vil jeg ha inspirasjon til å jobbe enda hardere på et felt som alle deltakerne i debatten har sagt er viktig.

La meg starte med det som egentlig er den minst viktige debatten, og det er spørsmålet om det som er lagt fram her, er ny kurs eller stø kurs. Det er jo ikke vanskelig å peke på masse nytt i denne redegjørelsen, hvor det viktigste kanskje er en mye klarere fokusering på hvordan vi skal bruke våre bistandsmidler. Vi skal kjøre en tøffere kvinnepolitikk enn den forrige regjeringen gjorde. Vi skal ha en helt annen vektlegging av energi, for det er et område hvor Norge har en spesiell kompetanse. Vi vil være mer kritiske overfor Verdensbanken. Vi vil ta opp gjeldsspørsmål. Vi vil ta opp Latin-Amerika, migrasjon – jeg kan nevne en rekke ting; det er stint av nye ting.

Samtidig er det også stø kurs på den måten at vi avviker ikke det positive og fornuftige arbeidet som Bondevikregjeringen gjorde. Jeg vil jo si at stakkars det politikkområdet hvor det skulle være revolusjon hver gang det kom en ny statsråd inn i regjeringsskvartalet. Hvis man endret alt og snudde opp ned på alt hvert fjerde år, ville vi aldri få gjort noen ting. Nå skal vi selvfølgelig sitte mye lenger enn fire år, men det er hvis man tok det verst tenkelige alternativet her. Så det må være en blanding – og det er det eneste fornuftige – ved at mye videreføres, men at det også er veldig tydelige endringer i det som er lagt fram.

Skal jeg peke på det kanskje aller viktigste, så er det noe litt overordnet som er nytt. Det er at denne regjeringen mye mer enn tidligere regjeringer – det har vært en gradvis utvikling, ja – representerer et kvantesprang ved å si at utvikling er mye, mye mer enn bistand. Bistand er en liten, viktig del i det å skape utvikling, men det viktigste er internasjonale maktforhold og maktforhold i det enkelte land. Politikken er alltid viktigst. Derfor må utviklingspolitikk være en del av den helhetlige utenrikspolitikken, ikke noe løsrevet fra resten av utenrikspolitikken. For eksempel er det nesten alltid avgjørende å skape fred i et land for å få utvikling, og da må vi alltid se utvikling og utenrikspolitikk sammen.

Jeg er også enig i det Finn Martin Vallersnes sa veldig klart og tydelig, at selvfølgelig er utviklingspolitikken også en forlengelse av innenrikspolitikken. Når vi forsøker å bidra til utvikling i andre deler av verden, så gjør vi det. Og vi behøver ikke å være flau over det. Vi gjør det på basis av våre verdier. Hvis vi for eksempel går ut og bidrar til en annen kvinnepolitisk satsing i verden, er det på basis av norske kvinnepolitiske verdier. Når vi mener at vi har noe å bidra med når det gjelder håndtering av naturressurser – ikke for å belære, men for å utveksle erfaringer – er det fordi vi mener at vi i Norge innenrikspolitisk har gjort det på en måte som andre kan ha nytte av å høre om, f.eks. med et tett samarbeid mellom stat og næringsliv, med sterke kontrollsystemer og antikorrupsjonsbestemmelser osv.

Korrupsjon har mange vært inne på. Der vil jeg utfordre Fremskrittspartiet: I det øyeblikk dere eller noen av de-

res kontakter blir kjent med tilfeller av korrupsjon som involverer norske utviklingsprosjekter, så la oss nå for all del få vite om det umiddelbart, slik at vi kan gripe inn mot det. Det skal ikke skorte på min vilje til å slå hardt ned på det, om vi ser slike tilfeller. Samtidig må vi også erkjenne at det å bekjempe korrupsjon alltid er vanskelig. Det kommer ikke til å bli fryd og gammen i mange av våre samarbeidsland fordi vi starter en korrupsjonsbekjempelse, men vi ønsker å se en utvikling i riktig retning ved alle de tiltak som mange har vært inne på i debatten.

Så til Morten Høglunds meget interessante, positive og gode innlegg. Han siterte en kenyansk forsker som pekte på en del av de kritiske innvendingene mot bistand. La meg bare si at dette er en relevant og fornuftig kritikk, som vi må diskutere. Bistand kan skape korrupsjon, bistand kan skape et unødig byråkrati, bistand kan avvikle lokale markeder istedenfor å styrke dem, og kanskje aller mest: Bistand kan i enkelte tilfeller bidra til at det blir mindre lokalt entreprenørskap og mindre lokal reell vilje til å gjøre noe, bl.a. fordi det kan være en tendens til at de beste folkene blir sugd inn og begynner å jobbe med bistandsrelaterte ting, snarere enn å skape egne forretningsideer eller f.eks. egen produksjon. Men det gjelder ikke bare FN – det vil også gjelde i forhold til nødhjelp, og det vil gjelde i forhold til frivillige organisasjoner. I Sri Lanka, som både Morten Høglund og jeg kjenner til, var det etter tsunamien en sterk tendens til at en rekke frivillige organisasjoner med gode budsjetter kom inn og sugde til seg de beste folkene, fordi de kunne tilby de mest interessante og spennende jobbene og kanskje også de høyeste lønningene. Så dette er helt relevante innvendinger som vi skal diskutere. En av de viktigste tingene Norad nå bør gjøre når de går inn på evaluering, er å evaluere hvordan norsk og internasjonal bistand virker ut fra den kritikken som Morten Høglund framførte.

Jeg vil også ta til orde mot det jeg vil kalle stammespråk på utviklingsområdet. For noen måneder siden var jeg i Sør-Sudan og hørte en hel redegjørelse hvor det ikke var ett normalt, vanlig ord å høre i løpet av én time. Alt var forkortelser og stammespråk, mainstreaming og gud vet hva. Men ett av de stammeordene jeg mener også krever en viss utdyping, er spørsmålet om fattigdomsorientering. For det er riktig: Utviklingspolitikk må ha som formål å bringe de fattige opp, men utviklingspolitikk kan ikke bety at man alltid, i hvert eneste prosjekt, direkte skal nå de fattige. Sam Eyde var, slik jeg ser det, helt sentral i fattigdomsbekjempelsen i Norge, som en representant for en klasse av gründere som skapte norsk næringsliv. Martin Tranmæl var like sentral i fattigdomsbekjempelsen i Norge. Han organiserte ikke de aller fattigste først. Han organiserte de mer vellykkede delene av arbeiderklassen først. Summen av dette, entreprenørskap og vekst, som Sam Eyde symboliserer i Norge, og organisering og makt nedenfra, som Martin Tranmæl symboliserer i Norge, er det som skapte fattigdomsbekjempelsen i vårt land.

Jeg er for fattigdomsbekjempelse og fattigdomsorientering, men det kan ikke bety at hvert eneste prosjekt og program i første omgang direkte skal treffe de fattige. Det er vekst og spredning av den veksten som har vist seg å

hjelp. Øst-Asia har her på en måte satt et eksempel: formidabel økonomisk vekst, men også en stat som er i stand til å sikre at folk får del i den. Og framfor alt er det også behov for frivillige organisasjoner, effektive politiske partier og andre som kan sikre at veksten treffer de fattige.

I det bildet vil jeg også si at Afrika er det kontinentet vi skal satse mest på – ingen tvil om det. Marit Nybakk, Jon Lilletun og andre kom med vektige innspill her. Jeg vil også se på om vi kan gjøre mer i Vest-Afrika. Jeg er sterk tilhenger av det Marit Nybakk tok til orde for, nemlig at det må være mer regional satsing i Afrika, ikke bare satsing enkeltvis på land. Landene må kunne opptre som en region. Det var også hovedbudskapet til Konaré fra Den afrikanske unionen da han var i Oslo for kort tid tilbake.

Ja, vi skal satse mest på Afrika. Men det er også slik at det til sammen bor like mange absolutt fattige i Sør-Asia. Veksten er riktigere og bedre der. Men fortsatt er det et svært antall absolutt fattige i Sør-Asia. I Latin-Amerika er 20 pst. av befolkningen absolutt fattig. Mer enn 40 pst. av befolkningen er fattig.

Det er altså mye å ta fatt i. Men både i Sør-Asia, i Afrika og i Latin-Amerika er politikken viktigst. Bistand virker inn politisk, men politikken er det overordnede. Derfor kan jeg ikke akseptere det argumentet at det så å si er irrelevant hva slags utviklingsmodell eller politikk latinamerikanske regjeringer legger seg på.

Til slutt vil jeg bare helt kort kommentere enkeltting som representanter har tatt opp, og hvor det er bedt om mitt svar.

Marit Nybakk og Ågot Valle var inne på spørsmålet om Verdensbanken. Vi vil legge til rette – hvis vi får med nærstående land – for et seminar i Oslo om privatiserings-spørsmål i Verdensbanken. Vi vil gjøre det etter Verdensbankens septembermøte i Singapore – av to grunner. Den ene er at det ikke står på dagsordenen på dette møtet, og det er derfor vanskelig å presse det inn, og den andre er at vi trenger mer tid til å forberede det, for dette vil ikke ha noen effekt hvis bare Norge blir med. Men vi setter nå i gang arbeidet med å få til et slikt seminar i Oslo i oktober/november, slik de to representantene etterlyste.

Morten Høglund var inne på Kina. Jeg er veldig glad for at han sa at vi må ha som siktemål å få Kina som en partner. Miljøvernministeren og jeg vil forsøke å få til en felles reise til Kina i månedsskiftet september/oktober for å se på hvordan bistand og miljø kan spille sammen. Dette er i Kinas interesse, men det er også, ærlig talt, i verdens interesse, og i norsk interesse, å bidra til å løse de miljøproblemene i Kina som Kina spiller over til resten av verden. Jeg er blitt fortalt at den største forurensningskilden i California nå er Kina, og med Stillehavet imellom er det ganske langt mellom Kina og California – det illustrerer poenget.

Vallersnes var inne på Røde Kors og på hva som skjedde der. Jeg skal fange opp det og prøve å se på om de har tatt den kritikken som Vallersnes tidligere kom med, og som jeg ønsker å følge opp på alvor.

Ågot Valle var inne på spørsmålet om vi bør ha redegjørelser eller orienteringer til Stortinget. Der vil jeg kon-

sultere Presidentskapet og utenrikskomiteen for å høre hva som er Stortingets ønske. Selv mener jeg at redegjørelser er den beste formen, og jeg var aktiv tilhenger av det da jeg var i Stortinget. Men om Stortinget heller ønsker større dokumenter fra Regjeringen, skal vi selvfølgelig innfri det.

Jon Lilletun ønsket budsjettlekkasjer – stort sett. Han ønsker at vi skal ta tingene for tidlig. Det kan jeg dessverre ikke gjøre. Og hvis presidenten bare tillater helt til slutt – til Samuelsen om Darfur: Det jobber Regjeringen veldig intenst med.

Anne Margrethe Larsen ønsket at vi skulle ta for oss alternative energikilder, og ikke bare olje. Det gjør vi selvsagt, men likevel i erkjennelsen av at det er olje som er den viktigste energikilden i Afrika når det gjelder pengeinntjening på kort sikt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [12:06:40]: I løpet av debatten har det også vært snakket om bistandskanaler. FN har vært nevnt, samt frivillige organisasjoner og debatten rundt det. Representanten Nybakk sa i et replikkordskifte før statsråden hadde ordet at et reformert FN var en viktig og god bistandskanal – slik forstod jeg det. Det er ikke vanskelig å være enig i det. Allikevel er vi ikke der at vi har et reformert FN. Er allikevel statsråden så trygg på den måten FN-systemet – nå tar jeg det som en helhet – fungerer på i dag, at han fortsatt ønsker økende satsing på midler gjennom FN før reformene nødvendigvis er på plass?

Statsråd Erik Solheim [12:07:24]: Vi ønsker en klarere satsing på FN, ikke fordi vi mener FN er perfekt og at vi kan være trygge på at hvert eneste prosjekt eller program FN er involvert i, drives på en perfekt måte, men det finnes ikke noe alternativ til FN hvis man ønsker internasjonal organisering av bistanden.

Noe av det viktigste FN kan gjøre, er å være koordinator gjennom en regional representant med et felles program og felles budsjett i det enkelte land, og være den som setter normene for hvordan dette skal drives. Hvis man ser på internasjonal bistand i dag, er ikke FN en stor aktør. Jeg tror – jeg tar tallet ut av hukommelsen – det er 15 pst. av utviklingsprogrammene som drives av FN. Så det er enkelte frivillige organisasjoner som er nesten like store, Verdensbanken er selvsagt stor og stat til stat-bistanden er stor. Der FN er unik, er som normsetter og som organisator av den felles innsats som må til i et enkeltland – og det ønsker vi å styrke.

Finn Martin Vallersnes (H) [12:08:39]: Regjeringen sier at den ønsker å kanalisere enda mer av norsk bistand gjennom FN. Da er det underlig at når FN's generalsekretær foreslo budsjettreformer, som ville kunne gitt økt fleksibilitet i pengebruken og gi bedre koordinering mellom de forskjellige FN-organisasjonene og agencyene, klarte ikke Regjeringen å bestemme seg for om Norge var et giverland eller et utviklingsland, og stemte

blankt, slik de nettopp gjorde over en ødeleggende resolusjon, som kun er ment å stoppe Kofi Annans reformer.

Samtlige andre giverland stemte imot, med Norge som eneste ensomme unntak. Jeg går ut fra at FN-delegasjonen vår stemmer på oppdrag fra Regjeringen. Hva er begrunnelsen?

Statsråd Erik Solheim [12:09:29]: Jeg må først si at jeg ikke kjenner denne saken i detalj. Den sorterer under utenriksministeren, så jeg har ikke vært inne i detaljene i den. Men slik jeg oppfatter det, var norsk stemmegivning slik fordi vi følte at det var i ferd med å utvikle seg en nokså ødeleggende konflikt mellom tredje verdens land og de mer velstående land i Nord-Amerika og Europa, som ikke gagnet saken. Den kontakten vi har hatt med en rekke EU-land, tilsier også at ganske mange av dem var av samme oppfatning, selv om EU kom fram til en felles holdning om å stemme sammen med USA. Det var et ønske om å ødelegge en konflikt, som dessverre ikke bidrar til å bringe FN framover.

Det vi ser nå, er en tendens til polarisering i FN hvor en del utviklingsland dessverre motsetter seg helt nødvendige reformer, men på den annen side opptrer enkelte store mektige land på en slik måte at de ikke får folk med seg på reformer, men i realiteten opptrer såpass arrogant at reformprosessen bremses og stopper opp.

Jon Lilletun (KrF) [12:10:38]: Berre for å følge opp det representanten Vallersnes spurde om: Eg har stor forståing for mykje av substansen i det svaret statsråden gav, men i dette tilfellet var det Kofi Annan, generalsekretæren, som hadde fremma forslaget. Han er ikkje direkte kjend for å motarbeide utviklingslands interesser, så eg synest den argumentasjonen som statsråden førte i dette tilfellet, var spesiell.

Statsråden avfeia nokså lett den kritikken som har vore med omsyn til at ein er så lykkeleg over det som skjer i Sør-Amerika. Eg kan fortelje statsråden at eg er ganske lykkeleg eg òg. Eg synest mykje av dette er veldig bra, men eg vert veldig ulykkeleg om det vert ein premiss for norsk utviklingspolitikk. Så eg vil berre ha statsrådets forsikring om at det er bistandsfaglege og utviklingsfaglege mål som skal liggje til grunn for dei løyvingane ein gjev, ikkje om regimet har den eine eller den andre fargen.

Statsråd Erik Solheim [12:11:56]: Jeg er enig med Lilletun i at partipolitikk i betydningen hvorvidt man liker eller ikke liker partipolitikken til et regime, er selvsagt helt irrelevant. Det som ikke er irrelevant, er om et regime eller en regjering følger en utviklingsorientert politikk som bidrar til å løfte opp landets fattige, som bidrar til å skape den nødvendige økonomiske vekst og den bygging av stat og fordeling som skal til. Det er høyst avgjørende spørsmål.

Hvis begrepet «bistandsfaglig» skal gi mening, må det være et grunnleggende politisk begrep, fordi det er politikken som er det viktigste. En fornuftig utviklingspolitikk er det aller viktigste. Så kan man selvfølgelig se på de enkelte elementene i den ut fra en bistandsfaglig synsvin-

kel, f.eks. hvordan driver man en mest effektiv korrupsjonsbekjempelse.

Jeg mener at å organisere konservative, høyreorienterte partier og kristeligdemokratiske partier på en folkelig og fin måte rundt omkring i verden, også er en viktig del av norsk bistand til demokratiutvikling og utvikling, og vil selvsagt støtte det også.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Anette Trettebergstuen (A) [12:13:24]: Statsråden sa i sin redegjørelse at vi har muligheten til å nå FN's tusenårs mål om å avskaffe fattigdom, eller i hvert fall redusere den til halvparten allerede i 2015. Hvis vi ikke gjør det, er det på grunn av manglende vilje, ikke på grunn av manglende muligheter.

Verdenssamfunnet har selvsagt satt mål om fattigdomsbekjempelse tidligere, og i kjølvannet av gode intensjoner sitter mange fattige land igjen med en rekke brutte løfter. Det har representanten Høglund helt rett i. Men det kan ikke bety at fordi de før oss har feilet, så skal vi gi opp å prøve på nytt.

De utviklingsmålene som det internasjonale samfunnet gjennom FN forpliktet seg på i 2000, representerte noe nytt fordi de var konkrete, de var målbare og ikke minst ble det satt en tidsfrist for måloppnåelse, og instrumentene for gjennomføring er sterke.

Tusenårsmålene sier mye om hva fattigdom består av, hvordan fattigdom kan bekjempes og ikke minst om når vi kan oppnå resultater – da hvis vi vil. Tusenårsmålene er rett og slett en prioriteringsliste for både FN, nasjonale myndigheter og organisasjoner som jobber for å redusere verdens fattigdom, og tusenårsmålene forplikter.

I dag, ni år før tidspunktet man ble enige om at disse målene kunne nås, ser vi at statusen for måloppnåelse varierer sterkt fra land til land og fra region til region. Land i Asia og Nord-Afrika vil f.eks. realistisk sett kunne nå målet om å halvere fattigdommen i 2015. Vi oppnår framskritt i kampen mot fattigdom i enkelte regioner, men samtidig er utviklingen dyster andre steder. De fleste av disse stedene er land i Afrika sør for Sahara. Landene i Afrika sør for Sahara og enkelte av de fattigste landene i andre regioner henger svært langt etter når det gjelder mange av tusenårsmålene. Her ser vi bl.a. at med dagens tempo vil målet om utdanning for alle først oppnås hundre år etter fristen i 2015. På andre områder som fattigdom og sult går utviklingen noen steder ikke engang i riktig retning. Det går altså ikke framover, og det står heller ikke stille – det går faktisk i gal retning enkelte steder.

Hvis den nåværende trenden holder seg, kan faktisk Afrika komme til å være den eneste regionen i verden der andelen folk som lever på mindre enn én dollar om dagen noen steder, kommer til å være større i 2015 enn den var i 1990. En viktig årsak til det er aidsepidemien som holder Afrika i et jerngrep. 25 millioner afrikanere er hivsmittet. 11 millioner barn har til nå mistet foreldrene sine på grunn av hiv/aids. Smitten skaper fattigdom og hindrer utvikling, og klarer vi ikke å bekjempe hiv/aids og snu smitte-trenden, klarer vi heller ikke å skape framgang.

Det er veldig viktig at Afrika settes høyest på den globale politiske agendaen når det gjelder fattigdomsbekjempelse, og det er riktig og det er viktig av Regjeringen å fokusere så sterkt på Afrika. Representanten Nybakk har vært inne på mye av det, og det har også statsråden, så jeg skal ikke gjenta for mye av det.

Til tross for lite oppløftende tall fra enkelte deler av verden konkluderer FN med at det er mulig å nå tusenårsmålene, selv i de aller fattigste landene. Det forutsetter en mye sterkere innsats. Det står på verdenssamfunnets vilje. Vi har kunnskapen, og vi har også kreftene som trengs for å få det til.

Rapporten om måloppnåelsen av tusenårsmålene tar bl.a. til orde for en kraftig økning i bistanden. Den tar til orde for at høyinntektsland nå må åpne sine markeder for eksport fra utviklingslandene, og den tar også til orde for en bedre koordinering av selve FN-systemet. Dette skal vi selvfølgelig støtte opp om. FN er det viktigste verktøyet vi har, men det kan alltid bli bedre.

Likevel gir ikke mangler og forbedringspotensial noen grunn til å melde seg ut og la være å bidra til fattigdomsbekjempelse gjennom FN-systemet, slik som Fremskrittspartiet som politisk parti her hjemme tar til orde for, og slik som USA som medlemsland gjør i praksis ved å prøve å undergrave legitimiteten til målene, ved å kutte i økonomiske bidrag for å oppnå målene og ved direkte å motarbeide enkelte av målene med praktisk politikk overfor utviklingsland.

Norge har vært og er en sterk forsvarer av tusenårsmålene i motsetning til USA. Det er fordi rettferdig global utvikling og fattigdomsbekjempelse er et viktig mål i norsk utenrikspolitikk, og fordi FN er hjørnesteinsorganisasjonen i norsk utenrikspolitikk.

I Regjeringens plattform uttrykker vi sterkt vår fulle støtte til ambisjonene i tusenårsmålene og til en styrking av FN-systemet. Vi viser det gjennom konkret handling på budsjettnivå og via statsministerens deltakelse i den viktige reformprosessen som nå er i gang.

Skal vi se at tusenårsmålene blir en reell virkelighet og faktisk skaper en velstandsheving i den fattigste delen av verden, trengs det brede strategier og stor oppslutning i den vestlige delen av verden, men ikke minst i u-landene selv. Mislykkes FN i sin kamp mot fattigdom i oppnåelsen av tusenårsmålene, er det kun fordi medlemslandene ikke vil. Og mislykkes FN med egen reform og svekkes som global aktør, er det definitivt også de fattigste landene det kommer til å gå ut over.

Øyvind Vaksdal (FrP) [12:18:56]: Utviklingsministerens redegjørelse inneholdt faktisk både positive overraskelser og nye tanker. Det gjenstår selvfølgelig å se hvor mange av de nye initiativene som blir fulgt opp gjennom praktisk politikk og handling, men det var mye bra.

Et viktig tiltak var å få norsk politikk og norsk næringsliv til å trekke mer i samme retning. En rekke norske bedrifter har betydelig kompetanse og er òg representert i mange utviklingsland, så her ligger alt til rette for et mye bedre samarbeid enn i dag. Et annet og viktig signal var forslaget om en bedre strukturering av norsk bistand. Vi har

satsset på områder der vi i Norge har betydelig kompetanse, som f.eks. når det gjelder energi. Å intensivere innsatsen på de områder vi er gode på og samtidig overlate til andre det vi ikke kan, vil etter mitt skjønn øke fokuseringen og gi betydelig bedre resultater enn i dag.

Innenfor energi har vi i Norge i over hundre år utviklet en svært god kompetanse, spesielt på utnyttelse av vannkraftressursene. Mye av denne kompetansen er nå dessverre i ferd med å forsvinne, da det ikke lenger er politisk korrekt å bygge ut vannkraft i Norge. Likevel finnes det ennå kompetanse på dette området i Norge, som kan benyttes ute dersom vi vil.

Også innenfor petroleumssektoren har vi gjennom snart 40 år utviklet vår kompetanse, og på dette området er vi i dag også helt i verdenstoppen. Tilgangen på energi er helt avgjørende for å få til utvikling og fattigdomsbekjempelse de fleste steder. Norge er jo selv et lysende eksempel på dette gjennom de siste hundre år, der vi har utviklet oss fra et fattig land til å bli et av verdens aller rikeste – først ved utnyttelse av vannkraften og derigjennom industrialiseringen av landet, og de siste 40 år da vi har utvunnet store mengder hydrokarboner fra norsk sokkel. Alt dette skyldes altså utnyttelse av energiresurser, og vi må derfor kunne bruke vår kompetanse på dette området også ute.

Et annet positivt signal fra utviklingsministeren var fokuseringen på korrupsjonsbekjempelse. Dersom vi ser at pengene forsvinner i private lommer, skal vi slå hardt ned på dette, sa statsråden. Jeg vet ikke hva statsråden konkret mente med det han sa, men jeg forutsetter selvfølgelig at Regjeringen umiddelbart vil stoppe pengestrømmen dersom man ser at pengene forsvinner i private lommer. Gjennom årene har vi sett en rekke eksempler på korrupte regimer som har blitt tilført norske skattepenger. Til tross for både TV-program, avisoppslag, klare signaler fra hjelpearbeidere ute samt internasjonale rapporter om korrupsjon, har man gjennom en årrekke ukritisk bare pøst på med enda mer penger fra norsk side. Et av mange eksempler på dette er de bankkonti i utlandet som dukket opp etter at Yasir Arafat døde. Det er svært mye som tyder på at mange av disse millionene kommer fra norske skattebetalere. Dersom det er slike ting statsråden vil slå hardt ned på, er dette et stort skritt i riktig retning.

Utviklingsministeren går i redegjørelsen svært langt i sin hyllest til den venstrevind som feier over det søramerikanske kontinent. Han later til å tro at denne venstrevind skal få slutt på det han kaller den «elitistiske maktstrukturen».

Historien har vist også i Latin-Amerika at det spiller en svært liten rolle om man har et høyre- eller venstrestempel. Et godt eksempel på dette er Cuba og Fidel Castro, der makten stort sett er fordelt blant venner og familie, og der befolkningen verken har ytringsfrihet eller noen som helst innflytelse på landets utvikling.

Castros gode venn i Venezuela, Hugo Chávez, er heller ikke kjent for å bruke særlig demokratiske spilleregler, selv om han kommer fra venstresiden. Chávez bruker landets enorme energiresurser til å få politisk innflytelse over stadig større deler av det søramerikanske kontinent.

Dette styrker så definitivt ikke den demokratiske utviklingen i området.

Så sent som i går fikk vi igjen se et av denne mannens mange utenrikspolitiske krumspring. Nå skal han, i tillegg til å ruste kraftig opp militært, også skaffe jagerfly til terrorregimet i Iran, et regime som har som sitt fremste mål å utsette staten Israel.

Det er egentlig litt synd at en utenrikspolitisk redegjørelse som inneholdt så mye bra, egentlig mistet noe av troverdigheten takket være utviklingsministerens lovprising av venstrekraftene i Latin-Amerika.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [12:24:14]: Utviklingsministeren si utgreiing gir ei ryddig oversikt frå ein engasjert statsråd på eit område Regjeringa prioriterer høgt. Senterpartiet er fornøgd både med den varsla oppryddinga i måltal og styringsreiskapar nasjonalt og med styrkinga av arbeidet for å gjera FN sterkare innan fredsbygging, miljøvern, naudhjelp og utvikling.

Vi trur det er rett strategi å erkjenne at vi i Noreg ikkje er like gode på alt. Samtidig har vi visse fortrinn, og dei skal vi bruka aktivt i arbeidet vårt for utvikling. Energi, fred og forsoning, kvinne- og likestillingsspørsmål og miljø er nemnt spesielt, samtidig som det er understreka at det skal leggjast vekt både på forskning, utdanning, landbruk og fiske.

Då Norad den 18. mai presenterte strategidokumentet sitt for dei neste ti åra, vart det òg lagt fram ei MMI-undersøking om folk si tillit til norsk utviklingshjelp. Det heitte der at 63 pst. ikkje veit kva bistandspengane går til. Det heitte vidare at 59 pst. av dei som var spurde, ikkje trudde pengane kom fram til dei som har størst behov for hjelp. Det fortel om eit stort potensial for opplysing. Det fortel ikkje berre om behovet for å reisa både lokale og sentrale debattar om utviklingshjelp, men òg om kva resultat ein skal venta. Så trur eg at det òg fortel noko om behovet for å stimulera til styrking av grasrotengasjementet i Noreg. Frivillige organisasjonar, fagrørsla og kyrkja har lang erfaring frå utviklingsarbeid. Det er viktig å finna den rette balansen mellom å stimulera og å stilla krav.

Det er lang tradisjon i mange lokalsamfunn i Noreg for å ta initiativ og for å vera kreative. Eg vil nemna eit einaste eksempel. Det er det initiativet som vart teke på Finnøy i Ryfylke for kort tid tilbake, og som har overskrifta Columbiaprojektet – med mikrokreditt, med mikrokraftverk og med dagsenter. Det betyr at det gir konkrete resultat der dette arbeidet går føre seg. Men ein skal heller ikkje undervurdera den betydninga som det har lokalt i Finnøy-bygdene, både blant vaksne som engasjerer seg, og ikkje minst blant barn og unge som ser at det dei brukar tida si på, er direkte til hjelp i eit område som treng støtta dei-ra.

Finn Martin Vallersnes har orientert om IPU-konferansen i Kenya. Eg hadde moglegheita til å delta der. Eit seminar hadde overskrifta «Afrikas utvikling». Det er gledeleg å registrera den framgangen som er, både når det gjeld menneskerettar og demokrati, i mange land i Afrika. Det som likevel står sterkast igjen hos meg, er representanten frå Zimbabwe som ropte høgt: Sats på kvinnene,

viss ikkje lukkast ein ikkje! Og det er Wangari Mathai, som starta lokalt med treplanting for fred, som no etter to år i Kenya kan registrera at det blir etterlyst ein sterkare kamp i landet hennar for å motverka korrupsjon. Det blir i tillegg etterlyst eit sterkare engasjement for egne kontrollorgan i mange land, slik at vi kan yta endå meir.

Sonja Irene Sjøli (H) [12:29:42]: Vi kunne vel alle rope slik som presidenten i Zimbabwe: Sats på kvinnene!

I sin gode og omfattende redegjørelse holdt utviklingsministeren fram kvinnerettet bistand, bekjempelse av hiv og aids, kvinners rett til trygg og selvbestemt abort og kvinner og likestilling. Det er satsingsområder som Høyre stiller seg fullt og helt bak.

Utviklingsministeren nevnte også FNs tusenårsmål nr. 4 om å redusere barnedødeligheten med to tredjedeler innen 2015, og i den sammenheng vaksinasjonsprogrammet, som jeg mener er en meget god og viktig satsing.

Det er imidlertid ett område jeg er litt forundret over at utviklingsministeren for litt lett over, nemlig kvinners reprodutiver rettigheter – FNs tusenårsmål nr. 5, om mødre-helse og mødredødelighet. Dette er et område som er så viktig og så avgjørende at det har fortjent en klarere og tydeligere stemme også her i Stortinget. Reprodutiver rettigheter handler om grunnleggende menneskerettigheter som rett til frihet, rett til liv og rett til helse. Daglig opplever millioner av kvinner brudd på disse rettighetene.

Verdens Helseorganisasjons rapport for 2005: «Make every mother and child count» viser tydelig hva som er utfordringene og setter ord og tall på den alvorlige situasjonen.

Flere hundre millioner kvinner og barn har ingen tilgang på livreddende helsetjeneste og omsorg i forbindelse med svangerskap og fødsel og barseltid. En halv million kvinner dør hvert år i forbindelse med svangerskap og fødsel. Mer enn tre millioner barn dør i mors liv og mer enn fire millioner nyfødte dør de første dagene eller ukene etter fødsel.

Rapporten fra WHO viser til at disse dødstallene kan reduseres betraktelig dersom en kan tilby helhetlige og gode helsetjenester ved svangerskap, fødsel og i barseltiden. Det er internasjonalt anerkjent at handlingsplanen fra FNs konferanse om befolkning og utvikling i Kairo i 1994 er det førende dokumentet i arbeidet med å bedre kvinners reprodutiver helse og rettigheter. Selv om verdens regjeringer ikke klarte å enes om alle aspekter ved reprodutiv helse da tusenårsmålene skulle nedfelles, er det svært viktig at dette ikke legger noen demper på Norges holdninger og innsats på dette området. Tvert imot, dokumentet fra Kairo må ikke forsvinne i andre og nye mål og strategier for innsats på andre områder. Norge må inn ta en klar rolle som aktiv forkjemper for å ivareta forpliktelsene fra handlingsplanen. Kvinnediskrimineringen på dette området er spesielt omfattende og grusom.

Som sagt: Millioner av barn og kvinner lider, og svært mange dør fordi de ikke har tilgang på et minimum av helsetjenester og utdanning. Når vi vet at det er kvinner som bærer de tyngste byrdene i forhold til barn, familie, arbeid, den eldre generasjon og nærmiljøene, kan vi vel

knappt forestille oss hvilken tragedie det er for et samfunn når kvinner blir syke og dør.

Og det er ikke på grunn av kunnskapsmangel at så mange av verdens kvinner står i fare for tap av liv og helse som følge av barnefødsler. Nei, det er fordi de som har kunnskapene, de som har politisk myndighet og ansvar for helse- og utdanningsprogrammer og sosiale hjelpeprogrammer, har sviktet. De har rett og slett ikke prioritert kvinners helse og utviklingsbehov. Dette er grov diskriminering. Kvinners helse og kvinners rettigheter er rett og slett helt avgjørende for utviklingen i disse områdene.

Og det er sannelig ikke mangel på visjoner. Men visjoner krever handling, ikke bare fra kvinner, men fra ansvarlige politikere, regjeringer og organisasjoner over hele verden. Det er bare visjoner kombinert med aktiv handling som kan bidra til forandring.

Vi lever i en trygg og fredelig del av verden, og vi har frihet i forhold til det meste. Med frihet følger et stort ansvar og en forpliktelse til å bidra. Norges utgangspunkt er det aller beste, og vi må ta et krafttak også på det området som jeg nå har nevnt. Jeg vil utfordre og oppfordre statsråden og Regjeringen til betydelig oppmerksomhet og innsats når det gjelder kvinners reproduktive helse og rett til utdanning. Det handler i høyeste grad om utviklingspolitikk, og her må Norge innta en lederrolle.

Britt Hildeng (A) [12:34:45]: Det var mye å glede seg over i utviklingsministerens redegjørelse til Stortinget – en programerklæring for en offensiv utviklingspolitikk som på vesentlige områder varslet om nødvendig omlegging og spissing av vår politikk i den sammenheng.

Det er særlig to områder jeg vil trekke fram. Det er framheving av at Norge ville være en kritisk partner overfor Verdensbanken, og at Norge aktivt ville bruke sin kommende styreplass i Verdensbanken. Jeg er glad for at statsråden understreket at Norge vil være opptatt av at det ikke er en forutsetning, det skal ikke stilles krav om privatisering ved sletting av gjeld og ved utbetaling av lån til utviklingsland, og at Norge ville reagere dersom Verdensbanken fortsatt presser igjennom ideologisk basert privatisering.

Denne programerklæringen harmonerer med de erfaringene vi har hatt i utviklingen av vårt eget velferdssamfunn: En sterk stat og en stor velfungerende offentlig sektor har nettopp borget for et samfunn der borgerne har grunnleggende sosiale og demokratiske rettigheter. Vårt land er kåret til verdens beste land å bo i. Skulle vi ha en egen kårning for kvinners situasjon, ville vi ikke ligge noe tilbake i forhold til den generelle kårningen.

Norge er også et foregangsland når det gjelder kvinners deltakelse i arbeid og politikk og er i særklasse når det gjelder en politikk for reproduktiv helse. Dette forplikter, og det forplikter i den forstand at vi må bidra til at andre kvinner også får del i denne velferden.

Jeg er umåtelig glad for at utviklingsministeren utpeker kvinner og likestillings spørsmål som ett av fire hovedsatsingsområder, og at Regjeringen i løpet av året vil lansere en ny handlingsplan for likestillingsrettet utviklings samarbeid. Å bedre kvinners levekår og deres reprodukti-

ve helse er ikke bare en forutsetning for å bekjempe fattigdom i verden, en bedring av den reproduktive helse er også en helt nødvendig investering i kommende generasjoner og en framtidig verden. En erkjennelse av kvinners økonomiske og sosiale nøkkelposisjon i utviklingslandene tilsier at mye mer av bistandsmidlene skulle gå til det formålet. Jeg tolker statsrådets redegjørelse dit hen at det er nettopp det som er meningen. Jeg vil også be statsråden alvorlig å vurdere om det ikke ville være riktig å øremerke en viss andel av bistandsmidlene til nettopp reproduktiv helse.

Utviklingsministeren har tidligere fra denne talerstolen oppfordret til å støtte det globale fondet for trygg abort, og jeg er derfor veldig glad for at utviklingsministeren varsler støtte til dette fondet for å kompensere for reduksjon i støtte til de organisasjoner som arbeider for å bedre den reproduktive helse. Over 68 000 kvinner dør hvert år som følge av at de mangler kvalifisert hjelp i forbindelse med abort. Uavhengig av hvilke holdninger en måtte ha til abort og abortspørsmål, så vil jeg tro at ingen kan akseptere at kvinner skal dø på den måten.

På samme måte kan en ikke bekjempe aids gjennom moralisering over seksuell atferd eller prediken om avholdenhet. Informasjon om hvordan en skal beskytte seg mot eller forhindre seksuelt overførte sykdommer, og tilgjengelighet av kondomer er det som trengs. Men når situasjonen er slik at kondomer koster like mye som et måltid mat og kondomer blir en mangelvare fordi organisasjonene ute i felten ikke får støtte når de driver med prevensjonsarbeid, blir arbeidet med å bekjempe aids og arbeidet for å forhindre uønskede graviditeter vanskelig.

Til slutt vil jeg igjen uttrykke glede og bare heie på statsråden for den politikken som setter kvinners helse og velferd i sentrum.

Björg Torresdal (KrF) [12:39:53]: Kampen for menneskeverdet og mot fattigdom er den viktigste politiske saken for Kristelig Folkeparti. Solidaritet med verdens fattigste, ikke bare i ord, men i handling, er vår største politiske utfordring. Og det er helt rett, som utviklingsministeren var inne på i sin redegjørelse: Kan det tenkes noen større oppgave for vår generasjon enn å gjøre fattigdommen til historie? Skal vi lykkes i dette arbeidet, må vi, som utviklingsminister Erik Solheim sa, ville det nok. Vi kan ikke akseptere den urettferdighet som preger verden i dag. Vi må bidra til at alle skal sikres tilgang på menneskerettighetene. Det handler om å vise nestekjærlighet og respekt for andre menneskers rettigheter og likeverd.

Vi har et godt utgangspunkt økonomisk til å kunne dele vår rikdom med dem som trenger det. Vi bør ha høyere ambisjoner enn 1 pst. av BNP – mer enn én krone pr. hundrelapp. Men bistand, eller pengehjelp alene, er ikke nok. Bistand vil bare gi langsiktig hjelp og utvikling dersom den mottas av en velfungerende stat som kan bygge velferd og fordele godene rettferdig – et land som ikke bruker pengene til krig og korrupsjon, men til satsing på utdanning, helse og næringsliv.

Gjeldsslette, handel og investeringer sammen med bistand er helt avgjørende for å gi utviklingslandene reelle

muligheter til å skape utvikling. Utviklingslandene trenger en sterkere posisjon i internasjonale fora. Det er en overordnet utfordring å integrere de fattigste landene bedre i verdensøkonomien. En åpnere verdenshandel med økt markedsadgang for utviklingsland er viktigere for å bekjempe fattigdom enn kun bistand. Noe av det viktigste rike land kan gjøre for å støtte opp under fattigdomsbekjempelse, er å åpne egne markeder for utviklingslandenes produkter.

Utviklingsministeren har definert fire områder hvor Norge er blant de beste i verden, hvor vi har mye å bidra med, også i kampen mot fattigdom. Det er energi, fred og forsoning, kvinne- og likestillingsspørsmål og miljø. Det er helt klart at vår kompetanse er viktig når det gjelder energiutfordringene. Og vi har, og skal ha, et sterkt fredsengasjement. Statsråden peker videre på kvinne- og likestillingsspørsmål, og det er positivt at Regjeringen vil lansere en ny handlingsplan for kvinne- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid.

Statsråden sier i sin redegjørelse at Regjeringen i sterkere grad enn den forrige vil vektlegge miljø. Det har Kristelig Folkeparti ikke noe imot. Men han sier ikke så mye konkret om hva Regjeringen skal gjøre. Jeg vil gjerne utfordre statsråden og Regjeringen når det gjelder fattigdomsbekjempelse og miljø, for her er det en – for mange – ubehagelig sammenheng. Det er min påstand at vi kan ikke løse fattigdomsproblemene med økonomisk vekst. Det er ikke bærekraftig. Vi må løse fattigdomsutfordringene i verden med omfordeling. Det betyr i klartekst at vi må stoppe forbruksspiralen. Det betyr at den rike delen av verden må få mindre og de fattige mer. Det er nok mat i verden, den er bare feil fordelt.

Kristelig Folkeparti deler ikke Regjeringens syn når det gjelder abort. Vi ønsker å styrke rettsvernet for det ufødte liv både i den rike og den fattige delen av verden gjennom økt innsats for kvinner og barn både medisinsk, sosialt og økonomisk. Men ingen av oss ønsker utrygge aborter. Kristelig Folkeparti vil derfor arbeide for bedre tilgang på prevensjon og veiledning, bedre helsetilbud og økonomisk støtte.

Nordahl Grieg sier i diktet «Til Ungdommen» (1936):

«Edelt er mennesket,
jorden er rik!
Finnes her nød og sult
skyldes det svik.»

Norge har etablert seg med et sterkt engasjement og en klar profil på den internasjonale arenaen. Det er særlig innsatsen i freds- og forsoningsarbeidet og prioriteringen av bistand som blir lagt merke til. Det er viktigere enn før å være synlig og aktiv. Verdidiplomati får en stadig større rolle fordi opinionen forventer andre motiver enn bare nasjonale interesser i utenrikspolitikken. Norge bør befeste sin stilling som fredsnasjon og som foregangsnasjon innen humanitært arbeid – ikke fordi vi er best, men fordi vi vil utrydde nød og sult, og fordi vi vil det sterkt nok.

Rolf Terje Klungland (A) [12:44:57]: La meg begynne med å takke statsråden for en veldig inspirerende og innsiktsfull redegjørelse her i Stortinget.

Norge er et lite land i verden, der innbyggerne har vært utrolig heldige både i forhold til styresett og i forhold til naturrikdommer. Debattene her i Stortinget kan nok noen ganger virke litt smålige, selv for oss som utfører embetet vårt her. Istedenfor Fremskrittspartiets negative vinkling på Sosialistisk Venstreparti, burde vi jo være jublende glade for at utviklingsministeren varsler nye tiltak. Jeg registrerte at representanten Vaksdal også skrøt av statsråden, og det er jo bra. For mens vi har debattert her i dag, har mange dødd av sult, blitt torturert og voldtatt – i vår verden. Familier er ufrivillig skilt fra hverandre. Fedre og mødre har opplevd at barna deres har dødd mellom hendene deres på grunn av mangel på vaksine. Men her får vi altså en debatt om SV har snudd eller ikke.

Jeg oppfatter utviklingsministeren som en reformvillig og kunnskapsrik statsråd. Og det er bra. For verden står foran store utfordringer, og Norge er som kjent en del av verden. Det som skjer andre steder i verden, kommer til å få virkninger for oss. Dersom kineserne begynner å bruke toalettpapir, vil verdens skoger være rasert i løpet av 30 år. Klimapolitikk og klimaendringer rammer i hovedsak de fattige landene, men det vil også slå inn over Norge.

Miljøpolitikk er også bistandspolitikk. Klimapolitikken, forurensninger og utbyggingen av utviklingsland må bekjempes. Det er jeg glad for at denne regjeringen mener må bekjempes med dialog istedenfor Bush' og Fremskrittspartiets løsninger. Hvis fattige land får en utvikling i forhold til forbrukssamfunnet, som vi er en del av, vil rett og slett kloden ikke ha tilstrekkelige ressurser. Derfor har Norge, som har vært så heldig i forhold til naturressurser, i forhold til demokratisk utvikling og i forhold til ikke å bli utbyttet av kolonimakter, et overordnet ansvar for å vise solidaritet med dem som ikke har det sånn.

Vi bor i et land bygd på likeverd og solidaritet. Gjennom politiske vedtak og handlinger har vi i lille Norge greid å skape verdens beste land å bo i. Det har kommet fordi vi har greid å solidarisere oss med dem som har behov for det.

Velferdsstatens største fiende er tilfredshetens misnøye. I dag kan det virke som om egoismen og misnøyen er i ferd med å få fotfeste i Norge. Når partier får økt oppslutning om å kutte til verdens fattigste samtidig som de i løpet av en generasjon eller to vil ødsle bort verdier som det har tatt 150 millioner år for naturen å bygge opp, kan en undres på hva som er i ferd med å skje i vårt velstående samfunn.

Jeg er stolt av å tilhøre et parti i en regjering som vil bygge internasjonal solidaritet. For de virkelig store utfordringene – kampen mot fattigdom, sult, terror, miljøødeleggelser, tap av jordsmonn og menneskeliv – må vi løse sammen med andre. Ellers løser vi dem aldri. Da vet vi hvordan det vil gå.

Jeg vil derfor igjen takke statsråden for en lovende og inspirerende redegjørelse her i Stortinget.

Siv Jensen (FrP) [12:50:15]: Både jeg og alle de som sympatiserer med Fremskrittspartiet, må ha lov til å rette et kritisk blick på tradisjonell bistand uten at det skal være ensbetydende med at man ikke bryr seg om verdens fatti-

ge. Det er snarere tvert imot slik etter min vurdering at bevisbyrden for bistandspolitikkenes effekter ikke ligger hos Fremskrittspartiet, men den ligger hos de partiene som gjennom mange, mange år ihuga har forsvart et system som ikke virker. Det er revnende likegyldig for verdens fattige om norsk debatt om bistandspolitikk dreier seg om hvorvidt vi klarer å bevilge 0,9 eller 1,1 pst. av BNI til verdens fattige, hvis de aldri ser pengene. Derfor må vårt fokus være evne og vilje til å se på en bistandspolitikk som når frem.

Jeg registrerer at alle de som tradisjonelt forsvarer den tradisjonelle bistanden, aldri tillater seg å gå i seg selv med noen form for selvkritisk vurdering av om det systemet man fortsetter å forsvare, faktisk virker. Jeg – og mange skattebetalere med meg – ser ingen verdi i å pøse milliarder av kroner ut av Norge og ned i lommene på korruperte diktatorer. Men vi kan se store verdier i å finne andre måter å la disse pengene komme frem til verdens fattige på, slik at de faktisk kommer ut av uføret. Da synes jeg at vi burde tillate oss som et av verdens rikeste land å ta den debatten med et kritisk blikk på hvorvidt bistanden faktisk virker eller ikke.

Når det gjelder økt næringsutvikling, må jeg si at jeg er fornøyd med at Regjeringen signaliserer større fokus på det. For tidligere har det vært et fokus nærmest i retning av at det er umoralsk å fremme norsk næringslivs interesser i fattige land. Det skal nærmest være i konflikt med et nobelt ønske om å hjelpe verdens fattige. Jeg er rimelig sikker på at klarer Norge å fasilitere norsk næringslivs fremvekst rundt omkring i fattige land, vil det virke langt mer effektivt på demokratiutvikling, på å åpne disse samfunnene, gjøre dem mer gjennomsiktige, rett og slett fordi det innebærer at nasjonene blir dønn avhengige av at bedriftene er der, fordi de skaper arbeidsplasser, skatteinntekter, verdier for det samfunnet som kanskje sakte, men sikkert kan komme seg ut av det uføret de har vært i gjennom mange tiår. Det skylder vi verdens fattige å gjøre noe med. Kanskje vi heller skulle kanalisere noe mer av dagens tradisjonelle bistandspenger den veien, i stedet for bare å sementere vår tro på hvordan bistandspolitikken skal være.

Det samme gjelder handel. Jeg registrerer at veldig mange i ulike talerstolmiljøer snakker varmt og pent om hvor viktig det er å få de fattige landene med i verdenshandelen. Men i det øyeblikket vi faktisk har anledning til å gjøre det, gjennom WTO-forhandlingene, ja, da kommer alle de vikarierende argumentene frem for hvorfor man ikke skal fjerne tollbarrierene mot de afrikanske landene, fordi det bare er EU som kommer til å få profitten av det likevel. Det er mange i denne sal som bruker det som argument for hvorfor Norge ikke skal være med på å redusere våre tollbarrierer overfor de fattige landene. Men det er i hvert fall et skritt i riktig retning å la dem få delta i den handelen som over mange tiår har gjort Norge til et av verdens rikeste land.

Det er også viktig at bistandspolitikken har legitimitet i befolkningen. Det er viktig at befolkningen har tillit til at deres skattepenger når frem. Jeg må si at i alle de debattene jeg har fulgt som gjelder bistand og utvikling, ender man alltid i en diskusjon om hvor mye penger man skal gi,

men aldri evner man å ta et selvransakende blikk i forhold til om verdens fattige blir mindre fattige og mer fornøyd av at den tradisjonelle bistanden opprettholdes. Det er rimelig sikkert, ut fra mange internasjonale rapporter som har vært fremlagt i det siste, at så ikke er tilfellet. Da bør jo vi tørre å ta de debattene, endre virkemidlene og faktisk sørge for at de fattige menneskene rundt omkring i verden kan få selvrespekten tilbake gjennom arbeid, velstandsutvikling og handel. Det er antakelig nøkkelen, og det er en nøkkel som ingen i denne sal, i hvert fall ikke flertallet, har tort å putte i låsen.

Olav Akselsen (A) [12:55:30]: Trass i at det siste innlegget her kunne tyda på noko anna, må me kunna slå fast at det er stor oppslutning om den utviklingspolitikken som blir ført i Noreg. Ikkje minst gjeld dette målet om at 1 pst. av bruttonasjonalproduktet skal gå til bistand. Det er positivt, men stor einigheit kan òg vera uheldig dersom det fører til at debatten stilnar. Når målet om 1 pst. av BNP enno ikkje er nådd, kjem det etter mitt syn ikkje av mangel på politisk vilje, verken frå den førre regjeringa eller den me har i dag, for dersom ein ser vekk frå prosent-sats, og fokuserer på kroner og øre, ser ein ein imponerande vekst. Når prosentmålet ikkje er nådd, kjem det først og fremst av ein enormt sterk vekst i norsk økonomi, og ikkje minst den høge oljeprisen. Det er derfor rett å hevda at bistandspolitikken både er og har vore eit satsingsområde, og eg trur at det forpliktande målet om at ein skal nå 1 pst. av BNP, er ein av hovudgrunnane til at ein har fått veksten på dette området.

Sjølv om ein skal stå fast på dette målet, er det likevel viktig at ein ikkje berre hengjer seg opp i kvantiteten og gløymer innhaldet. Særleg er det slik at me som ønskjer at Noreg skal spela ei viktig rolle i utviklingspolitikken, må vera opptekne av korleis desse pengane blir brukte. Dårlege prosjekt eller erfaringar kan setja heile politikken i vanry. Derfor er ein sterk kontroll og eit kritisk blikk på bruken av bistandsmidlar avgjerande viktig. Eg må vera heilt ærleg og seia at når ein ser kor mykje pengar Noreg bidreg med på denne sektoren, er debatten både i Noreg og i Stortinget altfor liten. Derfor er det positivt at me har fått denne debatten i dag, og at me har fått ei utgreiing frå utviklingsministeren.

Størstedelen av jordas befolkning er fattig. Mange lever i reint elende, utan å få dekt dei mest grunnleggjande behova. Det kan vera lett å mista motet, men dersom ein ser seg om i verda, ser ein òg eit anna bilete. Totalt sett går det betre med verda. Berre i Kina åleine har over 400 millionar personar blitt lyfta ut av fattigdom dei siste åra. Òg i andre asiatiske land opplever ein ein positiv økonomisk vekst. Det er altså slik at det gamle norske ordtaket om at når det regnar på presten, så dryp det på klokkaren, heldigvis òg ser ut til å gjelda her. Økonomisk vekst er med og bidreg til å redusera fattigdomen. Òg i Afrika ser ein vekst i økonomien i svært mange land dei siste åra.

Sjølv om ein aldri vil kunna overføra erfaringar direkte frå eit land til eit anna, bør me prøva å finna dei fellesnemnarane som finst for dei landa som har fått til ei positiv utvikling. Eg er einig med Solheim når han pei-

kar på at ein fungerande stat er avgjerande, at ein òg må ha ein marknadsbasert økonomi som ein føresetnad. Slik det ser ut for meg, har dei landa som har hatt sterkast vekst, anten hatt ein naturressurs eller greidd å starta ein produksjon av varer som dei så har kunna selt på verdsmarknaden, noko som igjen har vore med på å bidra til denne veksten. Derfor må satsing på næringsaktivitet, industrialisering og handel vera viktige delar av utviklingspolitikken vår.

Frå tid til anna er det ein diskusjon i Noreg om norske bedrifter bør etablere seg i land med eit mangelfullt styresett eller i diktatur. Det finst sjølv sagt grenser for dette. Likevel vil eg påstå at det er ein fordel å få til utanlandske investeringar i dei fleste regima. På den måten kan ein vera med og bidra til utvikling og til dialog, og ein får òg nye kanalar for samhandling, ein får eit folk til folk-samarbeid gjennom folk som jobbar i desse bedriftene, men ein opnar òg for myndigheitskontakt på ein heilt annan måte.

Det er slik at me i Noreg har laga eit etisk regelverk for investeringar til oljefondet. Kanskje hadde det vore ein idé å utvikla eit liknande regelverk òg for investeringar gjorde av norsk næringsliv. Sannsynlegvis må dette i så tilfelle vera rettleiande, men eg trur likevel det kan vera viktig. Skal me greia å få fleire norske bedrifter til å investera i fattige land, trur eg det er viktig med gode finansieringsordningar, ordningar som er betre enn dei me har i dag.

No renn tida frå meg, men eg vil berre seia at eg støttar fullt opp om alt som er sagt om gjeldslette. Eg trur det er ein av føresetnadene for at særleg mange av dei nye demokratia skal kunna fungera.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:00:57]: Det er ikke vanskelig å si seg enig i mye av det statsråden tok opp i sitt innlegg, men det er dessverre store hull i redegjørelsen. Afrika som kontinent er nesten borte, og det samme er norsk strategi for å nå FN's tusenårs mål nummer en – utrydding av ekstrem fattigdom og hungersnød. Det er nettopp Afrika som har den største andelen av befolkningen som daglig lever for én dollar eller mindre, og det er nettopp Afrika som kontinent som rammes altfor ofte av sultkatastrofer. Det er nesten som om dette ofres til fordel for hyllesten av mellominntektsland fra Latin-Amerika og deres nylige venstrevridning.

I april var Kjell Magne Bondevik i Eritrea som FN's spesialrapportør til Afrikas Horn. Dette er et land hvor det for ett år siden ble estimert av FN at to tredjedeler av landets 3,6 millioner innbyggere trenger matvarehjelp. Likevel vil ikke Eritrea etterkomme Bondeviks krav om å starte utlevering av mat som de allerede har på lager. Landets regjering vil heller ofre egen befolkning enn eget hovmod. Det skjer samtidig som flere utenlandske hjelpeorganisasjoner har blitt kastet ut, og tegnene på omfattende hungersnød begynner å komme til overflaten. Jeg til utfordre statsråden på hva den norske holdningen er til at Eritrea insisterer på selvhjulpenhet når dette åpenbart ikke er mulig, og at landets befolkning lider unødvendig. For det kan ikke være passivitet.

Et av de landene jeg kjenner best, er Zimbabwe. Vanstyret har her klart å innfri enda en verdensrekord. Denne gangen er det inflasjon. Det ble i dag kjent at inflasjonen det siste året har vært på hele 1043 pst. Det har bl.a. den effekten at en gjennomsnittlig familie på seks trenger 41 millioner zimbabwiske dollar eller om lag 2 000 norske kroner i måneden til mat. Til sammenlikning tjener en gjennomsnittlig arbeider 14 millioner zimbabwiske dollar. Jeg burde også legge til at det er langt flere som ikke arbeider, enn som gjør det.

Syv år med økonomisk nedgang setter hver dag store spor i befolkningen. 80 pst. av Zimbabwes innbyggere lever under fattigdomsgrensen, og stadig flere har problemer med å få nok mat. Dette er vanstyre på sitt verste, og Norge må stå i første rekke for et demokratisk Zimbabwe som setter egne innbyggers behov før maktthavernes.

Afrika kan også hjelpe Afrika. Bare 10 pst. av all handel i Afrika er regional, mot 50–60 pst. i Europa og Asia. For å sitere Sør-Afrikas finansminister Trevor Manuel:

«Hvorfor er det slik at vi finner det lettere å handle med Asia og Amerika enn våre egne afrikanske brødre og søstre?»

Han svarer på sitt retoriske spørsmål på en konferanse i Burkina Faso med strenge visarestriksjoner, en dårlig infrastruktur og en mengde skatter og tollsatser. Jeg ville selv også tatt med korrupsjon som en av grunnene til lite handel innen Afrika. U2-stjernen Bono er i disse dager på en reiserunde i Afrika. Han har som sitt hovedbudskap at kontinentet trenger mer gjennomsiktighet, ikke bestikkelser. Alt dette kan det gjøres noe med.

Jeffrey Sachs er en av verdens ledende makroøkonomer og leder for FN's tusenårsprosjekt. Han har satt fokus på syv virkemidler for å bekjempe den ekstreme fattigdommen. Disse er gjødsel og såkorn for å øke avlingene, anti-malaria sengenett, bedre tilgang til rent vann, økt fokus på avlinger som kan selges på det internasjonale marked for å få tilgang på valuta, utlevering av mat på skole, kall det gjerne utryddelse av små ormer som er vanlige inne i kroppene, spesielt til små barn, og introduksjon til nye teknologier, som f.eks. mobiltelefoner eller energisparende både generatorer og annet elektrisk utstyr.

La meg ta et eksempel fra en skole i Sauri i Kenya. Skolen gikk fra å være høyst middels til å bli nest best av distriktets 253 skoler – dette var eksamensresultater – fordi denne skolen gav sine barn et måltid om dagen. Det er åpenbart at barn kan være lenger på skolen, være mer konsentrerte og lære mer dersom de får energi og ikke går sultne.

Norge har en unik mulighet til å være en stor bidragsyter for å få bukt med verdens ekstreme fattigdom.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Marit Nybakk (A) [13:06:25]: Jeg tar ordet på nytt for å kommentere et par av innleggene.

La meg si at i motsetning til deres partifelle, Høglund, har representantene Øyvind Vaksdal og Siv Jensen hatt innlegg som ikke kan stå uimotsagt. Vaksdal hevder at

Norge ukritisk har pøst ut penger som har gått til private lommer til makthavere. Siv Jensen spør: Hva skal vi med bistand når de fattige aldri har sett pengene?

Da må jeg nesten spørre de to representantene: Er de kjent med mikrokredittene som har sørget for at fattige kvinner i Bangladesh har skaffet seg en liten bedrift, av og til ved å formalisere den uformelle sektor. Kanskje har de solgt blomster, og så har de fått en liten bedrift ved hjelp av mikrokreditter. Har de sett de omskårne kvinnene i Etiopia som blir ødelagt for livet ved fødsler, og som får hjelp fra Norge, eller sett arbeidet for å motvirke nettopp kjønnslemlestelse? Har de vært på sykehus i Malawi, som støttes av Norge gjennom FNs utviklingsprogram, og sett hva de gjør? Har de vært i Afghanistan og sett på opplæring av politi eller bidrag til demokrati og opplæring? Er det dette som er å pøse penger ned i private makthaveres lommer?

Så er det nødvendig å kommentere Kristelig Folkeparti, som jo er en viktig del av bredden i bistandsflertallet, men som viker unna når vi stiller spørsmål om reproduktiv helse. Det er slik at retten til ikke å bli kjønnslemlestet, retten til å bestemme over egen seksualitet, retten til å føde i trygge omgivelser, retten til prevensjon, men også retten til trygg og selvbestemt abort er viktige deler av det å jobbe med reproduktiv helse. Jeg har sett bilder fra Latin-Amerika: En kvinne som utførte den 16. aborten, en annen kvinne som brukte selleri, en tredje kvinne som ble liggende i en blodpøl etter at en klok mann hadde prøvd å utføre abort på henne. Ingen kvinner skal utsettes for dette. Uavhengig av hva man selv måtte mene om retten til selvbestemt abort, er det viktig at vi støtter det globale fondet for trygg abort som er opprettet av den internasjonale familieplanleggingsorganisasjonen IPPF, og at vi støtter FNs befolkningsprogram.

Jeg mener ikke at Kristelig Folkeparti står på Bush-administrasjonens linje i forhold til disse organisasjonene, men jeg synes Kristelig Folkeparti vegrer seg og trekker seg unna i disse spørsmålene, som jeg mener er helt avgjørende hvis vi skal sikre kvinners helse i utviklingslandene i årene framover.

C a r l I . H a g e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Finn Martin Vallersnes (H) [13:09:38]: Jeg blir litt i tvil. Jeg hører til dem som gjennom dagen har satt stor pris på å høre de velbegrunnede og velfunderte innleggene fra representantene fra Fremskrittspartiet. Jeg ble derfor nokså overrasket etter Siv Jensens innlegg, som jeg oppfatter mer som en spontan reaksjon på de velbegrunnede resonnementene hennes egne partifeller har bidratt med før i dag.

Det sies en del rare ting, bl.a. at Fremskrittspartiet vil bruke de samme ressursene på en bedre måte. Men det er jo ikke det vi har hørt før, gjennom budsjettdebatter o.l. En ønsker å bruke mindre ressurser.

Så etterspør en initiativ fra forsvarerne av den bestående bistandspolitikken til å se hva en selv driver med. En skal ha fulgt særdeles dårlig med i de senere årene hvis en

ikke har klart å oppfatte at det pågår en betydelig debatt om utvikling av evalueringsverktøy, ikke bare for revisjon, men også for effektmåling, utvikling av resultatmål og definisjoner og konfrontering av konsekvenser, både overfor oss som givere, og overfor mottakere ute, som praktiserer dette på en dårlig måte. Jeg går ut fra at statsråden selv kan utdype hva som ligger i de nye konsekvensanalysene en foreslår å gå i gang med, og som jeg synes er en utmerket videreføring av evalueringsmetoder. Jeg synes det hele vitner om et spontant innlegg fra en som egentlig har fulgt dårlig med.

Statsråd Erik Solheim [13:11:33]: Det er selvsagt ikke mulig på denne korte tiden, tre minutter, å svare på de mange fornuftige synspunktene som er kommet, men la meg starte med å slutte meg til Vallersnes: Det innlegget vi hørte fra Fremskrittspartiets parlamentariske leder, var underlig. Nå må Fremskrittspartiet komme seg ut av rollen som politikken offer og over i rollen som aktør, som et parti som framfører politikk, slik de framstod på en utmerket måte i Morten Høglunds innlegg. Det er ikke ett menneske i denne sal som ikke har tatt på ramme alvor alle de kritiske punktene Fremskrittspartiet har kommet med om utviklingspolitikken. Vi vil gjerne diskutere dem. Mange av dem er vettuge, mange av dem er helt sentrale innvendinger, så la oss diskutere dem. Vi vil også gjerne høre Fremskrittspartiets alternativer, hva Fremskrittspartiet vil gjøre på en mye bedre måte, og så kan vi diskutere det også.

Så vil jeg si at når vi går inn i bistandspolitikken, må vi gå inn i den med den ydmykheten at det Norge bidrar med i bistand, er 1/40 av hva f.eks. Irak-krigen alene koster. Det hele verden bidrar med i bistand, er mye mindre enn hva Irak-krigen koster. Det hele verden bidrar med i bistand, er mye mindre enn det innvandrere sender hjem. Det hele verden bidrar med i bistand, er bare en promille, en brøkdel, av hva f.eks. alle kriger i verden koster. Så la oss ha den ydmykheten at bistand alene ikke kan endre verden, men den kan være et lite bidrag til det, og den skal selvsagt drives på en mest mulig fornuftig måte.

Anette Trettebergstuen, Sonja Sjøli, Britt Hildeng og en rekke andre har tatt opp spørsmål om mødrehelse, om abort og en rekke andre beslektede temaer. Jeg må si at jeg er veldig glad for det sterke engasjementet som er i Stortinget på dette området. Jeg ønsker ikke at dere skal heie på meg eller heie på Regjeringen. Jeg ønsker at dere skal fortsette å være aktive og framføre disse synspunktene i alle de internasjonale fora der Norge kommer til orde, og i dialog med alle våre partnere. For dette er jo ikke noe som Regjeringen kan gjøre alene. Dette er summen av hva norske politikere, norske kvinneorganisasjoner og norske frivillige organisasjoner gjør, som kan bidra til at vi kan ha internasjonal påvirkning på dette området. Og vi skal selvsagt sørge for at det blir gitt penger til de mange tingene som ble etterlyst.

Så har flere vært inne på Latin-Amerika. Selvsagt er det der slik – som det er i Afrika og andre steder – at politikken er viktigst. Politikk, enten den er venstre- eller høyreorientert, som er populistisk i betydningen av at

man bare gjør ting for å tjene makthavere akkurat nå, uten å ha noe langsiktig perspektiv, eller som bidrar til diktatur, fremmer ikke utvikling på noe kontinent. Men det at folkelige bevegelser, kirkelige organisasjoner, fagforeninger og urbefolkningsgrupper som har vært veldig langt fra makta, nå igjen kan inkluderes i en maktstruktur og få sin stemme hørt, er derimot veldig viktig og betydningsfullt for langsiktig utvikling. Det enkeltelementet Norge antakelig kan bidra mest med her, vil være forskjellige måter å fremme institusjonsbygging på.

Jeg får i en sluttmerknad komme tilbake med en oppsummering av debatten og en takk til alle.

Rolf Terje Klungland (A) [13:15:00]: Det var Fremskrittspartiets formann, Siv Jensen, som fikk meg til å ta ordet igjen, for her var det mye prat og mange tomme ord.

Representanten Jensen snakket om viktigheten av å ha «et kritisk blikk» på bistandspolitikk. Jeg foretrekker å kalle det utviklingspolitikk. Fremskrittspartiet vil avvikle dagens u-hjelp og Norad, står det i programmet til Fremskrittspartiet. Er *det* å ha «et kritisk blikk» på u-hjelp?

Det verste eksemplet er allikevel at Fremskrittspartiet i budsjettet for 2006 kuttet over 2 milliarder kr i bistanden til Afrika. Afrika sør for Sahara er den regionen som står dårligst rustet når FNs såkalte tusenårsmål om å redusere fattigdommen, legges fram. På en internasjonal levekårsindeks fra 2004 opptar afrikanske land 23 av de 25 siste plassene. Kutt fra Fremskrittspartiet vil ramme de aller fattigste mest. Eksempelvis kuttet bistanden til et av Norges hovedsamarbeidsland, Malawi, med 140 mill. kr. Bare 20 mill. kr står igjen. Malawi er et av verdens fattigste land. Landet er rangert som nr. 165 av 177 land på levekårsindeksen. 14 pst. av den voksne befolkningen antas å være hivsmittet. Den norske bevilgningen går i år til å støtte utviklingen av styresett i Malawi, til økonomiske reformer, til helse, derav hiv/aidsbekjempelse, og til landbruket.

Det er altså slike tiltak Fremskrittspartiet ønsker å kutte. Men det har lite med «et kritisk blikk» å gjøre.

Formannen i Fremskrittspartiet bør lytte til sine representanter i komiteen og innrette sin politikk og framtidens politikk på å ha et kritisk blikk på bistandspolitikken, men faktisk også være med på debatten, som betyr at de må bevilge penger til det. Vi tar avstand fra den liberalistiske tenkningen om at enhver er seg selv nok, om en er undertrykket eller utbyttet.

Presidenten: Før Morten Høglund får ordet, vil presidenten si at det har oppstått en situasjon hvor statsråden svært gjerne skulle svare på en del av de spørsmålene han har fått, men som han ikke har taletid til.

Det er regler i forretningsordenen som gjør det mulig å kunne gi enkelte deltakere i debatten adgang til flere innlegg. Presidenten vil derfor, basert på § 36 annet ledd, fremme forslag om at statsråden og lederne for partigruppene i Stortinget får adgang til det antall treminuttersinnlegg som de måtte ønske.

Er det noen som ønsker å stemme imot dette forslaget? – Det er det ikke. Det er vedtatt.

Morten Høglund (FrP) [13:19:01]: Representantene Vaksdal og Jensen skal selv få svare for det som er blitt rettet mot dem, men jeg har følt at vi har hatt en veldig god debatt her i dag – det må jeg få si – basert på en, som jeg tidligere har sagt, konstruktiv redegjørelse med mange nyttige innspill.

Representanten Klunglands første innlegg derimot – jeg må få lov å adressere det – påpekte, det lå vel en undertone av det, at Fremskrittspartiet, som det ble sagt også i det siste innlegget, var «seg selv nok». Man hadde ikke solidaritet. Man ville beholde pengene her hjemme og ikke hjelpe dem der ute. Det var det jeg hørte i det innlegget, og jeg tror vel ikke det er galt beskrevet.

Det vi nettopp har prøvd å påpeke i vår politikk i mange år, er effekten av den eksisterende bistandspolitikken. Jeg trodde ikke jeg behøvde å komme opp igjen her for nettopp å repetere det. Det handler jo ikke om manglende solidaritet, men nettopp om å se resultater av det man gjør.

Det ble referert til Afrika og våre kutt på Afrika. Afrika er vel det kontinentet som tragisk nok har sett hva gal bistand kan lede til. Hvis man kan vise til at Afrika er løftet opp i et harmonisk og vekstfremmende miljø som følge av bistand, ja, så skal vi gi oss for det. Men det er ikke det som er resultatet, og det er resultatene vi peker på. Derfor synes jeg det er helt unødvendig å komme med den type påstander som at dette er manglende solidaritet, det handler om å være seg selv nok. Det er ikke det det handler om, det handler om å ta tak i utviklingspolitikken på en konstruktiv måte og prøve å løse utfordringene som vi ser, med virkemidler som hjelper, ikke gammeldagse og ikke tradisjonelle, og ikke, som vi har påpekt, planøkonomiske virkemidler. Det er det fokus vi har prøvd å rette mot debatten, og det er det fokus vi også føler at mange andre i salen har prøvd å ta tak i gjennom denne debatten, og se med nye øyne på det. Vi vil gjerne fortsette på det sporet, og vi tar imot den invitasjonen som vi føler utviklingsministeren har rettet til hele Stortinget, om å være med på det.

Siv Jensen (FrP) [13:21:36]: Det er nå engang et faktum at samtlige land som har hatt en god økonomisk utvikling gjennom de siste tiårene, har vært de landene som har beveget seg bort fra planøkonomi og over til markedsøkonomi. Hvorfor i all verden skal vi da dytte på de fattige landene rundt omkring i verden en planøkonomi som de selv har forlatt fordi den ikke virker?

Jeg må si at de siste innleggene som har vært her, tyder på at angrep åpenbart er det beste forsvar for noen. Men det er altså ikke Fremskrittspartiet som har bevisbyrden i utviklingspolitikken. Det er de partiene som gjennom mange, mange år har holdt fast på tradisjonell tenkning rundt dette. Det undrer meg jo litt når man framhever problemene i de afrikanske landene sør for Sahara, som kanskje er de landene som har mottatt mest i tradisjonell bistand og støtte fra Norge gjennom lang tid, og som likevel ser ut til å gå i stikk motsatt retning av det FNs tusenårsmål tar til orde for. Da må man klare å ta en saklig og velfundert diskusjon om de virkemidlene man tradisjonelt har brukt, virker. Alt annet blir jo meningsløst.

Det er ikke sånn at Fremskrittspartiet ikke ønsker å hjelpe verdens fattige. Men vi har altså pekt på alternative løsninger, vi har lansert alternative forslag, og vi har lansert alternative måter å utvikle og hjelpe nasjonene på. Det er godt mulig at flertallet i denne sal ikke er enig i det. Men det er ganske stor forskjell på å være uenig i alternative virkemidler og å beskyldte andre partier for ikke å bry seg.

Klungland brukte i sitt første innlegg betydelige ressurser på å snakke om hvordan det skulle gå med miljøet i verden hvis kineserne begynte å bruke toalett-papir. Det er en ganske god illustrasjon på hvordan man kanskje tenker i en del partier. Jeg ønsker at alle verdens fattige skal få tilgang til den forbruksutviklingen som vi nyter godt av i dette landet, og som vi har fått som følge av økonomisk vekst og utvikling gjennom lang tid. Det ønsker jeg for alle kinesere, og det jeg ønsker jeg for alle afrikanere. Hvorfor i all verden skal vi frata dem den muligheten? Og hvordan kan man påstå – som enkelte gjør i denne sal – at nøkkelen til suksess kun er å omfordele den rikdommen som er skapt i vår del av verden, til den del av verden som ikke har lyktes. Nei, nøkkelen til suksess er å sørge for at også de andre landene som vi og mange av våre medallierte i bistandspolitikken har holdt effektivt unna, får muligheten til å delta på handelspremissene våre innenfor markedsøkonomiske prinsipper

Det er de debattene vi må tørre å ta. Og bevisbyrden ligger ikke hos Fremskrittspartiet. Den ligger hos de øvrige partier i denne sal.

Øyvind Vaksdal (FrP) [13:24:55]: Representanten Marit Nybakk mente at jeg hadde hevdet at all utviklingshjelp ukritisk gikk i lommene til private. Dette er ikke helt riktig. Jeg viste til eksempler som bankkontoen etter Yasir Arafat som illustrerte at alt ikke var som det skulle, og jeg sa også at det er sannsynlig at mye av disse pengene faktisk kom fra norske skattebetalere. Jeg gav derimot honnør til Regjeringen og statsråden for redegjørelsen fordi den nettopp fokuserte på effektivitet og bekjempelse av korrupsjon i disse landene.

Representanten Nybakk spurte også om jeg ikke visste om verdien av mikrokreditter. Jeg vil minne representanten Nybakk om følgende: Jeg deltok nylig i en interpellasjonsdebatt om kvinners betydning for utviklingen i utviklingsland og andre fattige land. Der fokuserte jeg i hovedsak nettopp på dette med mikrokreditter, noe jeg fikk positiv tilbakemelding fra utenriksministeren på. Dette trodde jeg faktisk Marit Nybakk hadde fått med seg.

Björg Tørresdal (KrF) [13:26:17]: Det har i debatten i dag blitt fokusert på kvinner og på utrygge aborter. Jeg vil gjerne gjøre det helt klart at Kristelig Folkeparti er svært opptatt av kvinnehelse, og vi tar kjønnslemlestelse på alvor. Vi ønsker å fokusere på situasjonen til kvinner i fattige land når det gjelder både helse, informasjon, prevensjon og sosial og økonomisk støtte. Vi har ikke trukket vår støtte til dette internasjonale arbeidet. Men det er i abortspørsmålet Kristelig Folkeparti har et annet syn enn Regjeringen, fordi vi ønsker å gi det ufødte barn et sterke-

re rettsvern. Det er ikke noe motsetningsforhold i å være for støtten til kvinnene, uansett livssituasjon – om de er gravide, eller om de tar abort – og samtidig ønske et styrket rettsvern for det ufødte liv.

Statsråd Erik Solheim [13:27:23]: Det jeg reagerte på i Siv Jensens innlegg, var tendensen til å framstille Fremskrittspartiet som et slags bitte lite uskyldig offer i politikken istedenfor et parti som har standpunkter som vi nå alle har diskutert i denne debatten. Det er ingen her som ikke har forholdt seg helt saklig til Morten Høglunds meget gode innlegg, som jeg gav ham honnør for. Jeg vil gå så langt som til å si at hvis ikke Fremskrittspartiet hadde eksistert, måtte vi ha funnet det opp, for vi trenger noen som kommer med de kritiske innvendningene på bistandsområdet og framfører dem, for å få den helt nødvendige debatten som gjør at bistanden kan bli bedre, og at vi skjerper oss. Men da kan vi selvfølgelig ikke forholde oss til synspunkter som at noen her skulle ta til orde for å dylte planøkonomi på verden etter en redegjørelse hvor jeg uttrykkelig sa at vi trenger sterk statlig styring, men samtidig markedsbasert økonomi, fordi det er det som har vist seg å virke. Jeg har ikke hørt noen i debatten som har sagt noe annet.

Når det gjelder norsk næringsliv, deler jeg fullt ut Siv Jensens syn, at det er veldig viktig å få norsk næringsliv mer engasjert i den tredje verden. Det er også en av grunnene til at jeg ønsker å satse noe mer på Latin-Amerika, fordi Latin-Amerika er et område hvor norsk næringsliv er inne i ganske betydelig skala, og hvor det å se på næringslivets sosiale ansvar kan være noe av det viktige vi gjør. Det er f.eks. en svær tosiders annonse i dagens Aftenposten som jeg ber folk ta en titt på, fra Banan-Mathisen, hvor de går inn på sitt sosiale ansvar i tilknytning til et TV-program som kommer i kveld. Hvis de gjør det de sier at de skal gjøre i den annonsen, er det et veldig viktig bidrag til utvikling i verden som jeg tror vi kan stå sammen om her i Stortinget.

Det er heller ikke sånn at de landene som har hatt en formidabel økonomisk framgang i Øst-Asia, ikke har fått bistand. De fikk riktignok mye av denne bistanden som følge av den amerikanske innstillingen under den kalde krigen, hvor det gjaldt å støtte opp om antikommunistiske regimer. Sør-Korea er et eksempel på det. Bistandsstrømmen inn i Sør-Korea var gigantisk, av disse overordnede strategiske hensyn. Det samme gjaldt Thailand og mange andre østasiatiske land. Dette var en del av årsaken til at de hadde så stor økonomisk framgang.

La meg så kort kommentere enkelte andre forhold. Vaksdal pekte på et helt reelt problem, at vår kompetanse når det gjelder vannkraft er i ferd med å forsvinne. Det er ikke sikkert at vi har nok, men vi ser hva vi kan mobilisere. Når det gjelder olje- og energi, er den begrensede faktoren for vårt olje- og utviklingsprogram om vi har nok kunnskap og eksperter å stille til rådighet, men vi jobber med det.

Gitmark trakk fram et par diktaturer i Afrika, Zimbabwe og Eritrea, og vi deler helt ut hans bekymring over utviklingen der.

La meg til slutt si, med Tørresdals ord, eller Nordahl Griegs ord: Hvis vi ikke løser disse store, gigantiske fattigdomsproblemene i verden, «skyldes det svik». Det skyldes at vi ikke vil det nok, at vi velger å gjøre alt annet i stedet. Vi er den generasjonen som kan gjøre det, og det bør vi gjøre.

Jon Lilletun (KrF) [13:30:50]: Eg vil starte med å gje ros til representanten Siv Jensen som Framstegspartiet sin formann for at ho deltok i den utviklingspolitiske debatten. Ho er den einaste partileiaren som har gjort det i dag. Det synest eg det er grunn til å gje honnør for.

Utover det deler eg statsråden sitt syn på innlegget. For det er nemleg slik at vi tek Framstegspartiet og dei kritiske synspunkta dei har, på ramme alvor. Eg kan garantere representanten Jensen at representanten Høglund vert møtt med den største respekten når det gjeld dei relevante innvendingane som kjem, og dei er ein del av den totale debatten. Men det som representanten Jensen kom i skade for, var på ein måte å omtale den norske bistanden, spesielt i Afrika, som totalt mislykka. Eg er villig til å strekke meg så langt som til å seie at delar av han heilt klart har vore mislykka, men det er òg enormt mange menneske som kan fortelje om den hjelpa dei har fått. Vi veit at det hadde gått ille med enkelte statar om ikkje vi hadde vore der.

Dersom vi ser på det norske samfunnet, er det slik at vår administrasjon, vårt byråkrati, som har ein fleire hundreårig tradisjon, er fullkome? Har vi aldri skandalar i vår forvaltning? Er det slik at ho er fullkomen? Vi hadde ein seinast i går, så vidt eg registrerte. Det er nemleg slik at det å setje krav til utviklingsland om at dei allereie skal ha same nivå som oss, er urimeleg.

Så til det å byggje ein sterk stat: I utgangspunktet kan det verke meiningslaust å investere mykje midlar i å byggje ein riksrevisjon, i å byggje sterke statar, men det er det som er grunnlaget for at utviklingsbistand kan verke, og at landet sjølv kan få ting til å verke. Den som vil sjå korleis det går med eit land som ikkje har ein stat som fungerer i det heile, kan sjå på Somalia. Somalia er det beste dømet vi har internasjonalt, som eg veit om, kor staten rammar saman, og kor stammesystemet overtek. Det er ikkje ønskjeleg. Difor er faktisk stat-til-stat-bistand òg ein veldig viktig del, sjølv om det ikkje alltid er lettast å selje i opinionen.

Heilt til slutt: Statsråden påstod at eg hadde mange ønske om å vite kva som kjem i budsjettet, men eg hadde nokre utfordringar til som han lét kome inn i same sekken. Ein av dei var at eg ville ha han til å love at han skal vere raskt på ballen i alle internasjonale spørsmål, anten det er i Verdsbanken eller det er andre stader, i samsvar med slik som Hilde Frafjord Johnson var. Den nasjonale delen må ikkje overskygge den delen.

Olav Gunnar Ballo (SV) [13:34:23]: Jeg bad om ordet på grunn av noe som Siv Jensen sa. Jeg tror jeg siterer henne ganske korrekt når jeg sier at det var som følger: Fremskrittspartiet er opptatt av at hele verden skal få tilgang til vår velstandsutvikling.

Det som slår en, er hvor sterkt det står i kontrast til f.eks. Kristelig Folkepartis tilnærming og det Bjørg Tørresdal sa, som i sitt innlegg var opptatt av at utviklingsbistand i stor grad måtte handle om en bedre fordeling av verdens ressurser. Det er to vidt forskjellige resonnement.

Hvis vi tenker oss at Kina skulle ta del i vår velstandsutvikling med en biltetthet som man ser i Europa i dag, og erkjenner at miljøproblemene er så store nå at det skaper klimaendringer, står vi overfor utfordringer over hele verden som er helt uløselige. Det er internasjonale rapporter som tyder på at nedsmeltingen av Grønlandsisen skjer mye raskere enn man hadde trodd, og bare det vil føre til at verdenshavene stiger med syv meter.

Det som er interessant når man hører på Fremskrittspartiet, er hvordan man får avdekket to av de største akilleshælene til det partiet. Den ene gjelder nettopp bistandspolitikken og den manglende troverdigheten i partiets vilje til å hjelpe de landene som kommer dårligst ut. Den andre er den manglende erkjennelsen av at også vår velstand og måten vi bruker den velstanden på, i dag skaper enorme problemer på verdensbasis, med klimaendringer. Jeg har selv vært i Himalaya og sett bl.a. hvordan isbreer som eksisterte for ti år siden, nå er borte på grunn av nedsmeltingen. Vi kunne nå også høre tidligere visepresident Al Gore i Cannes advare mot konsekvensene av klimaendringene. Til og med regjeringen Bush begynner nå å ta innover seg at dette er realiteter, mens Fremskrittspartiet ikke gjør det.

Når det gjelder utvikling i andre land, er det derfor nettopp viktig at de erfaringene vi nå gjør med hensyn til klimaendringer, medfører at bistanden og utviklingen i de landene er av en slik art at verden kan tåle den utviklingen over tid. Derfor vil Fremskrittspartiet på dette området – hvis man ikke tar innover seg de miljøproblemene som er i ferd med å skapes, og som er menneskeskapte, og tar disse på alvor – heller ikke kunne framstå som troverdig i utfordringene vi har i forhold til hvordan vi skal øke vår bistand. For det må være gjennom en global forståelse for at verden er i ferd med å gå tapt hvis vi ikke endrer forbruksmønstret vårt, at vi kan yte bistand både i Europa, for at vi skal komme bedre ut, og ikke minst i tredjeland, i Asia, i Afrika, i Sør-Amerika og for øvrig.

Olav Akselsen (A) [13:37:21]: Det er vel farleg i dagens parlamentariske situasjon, men eg tek likevel sjansen på å distansera meg litt frå statsråden når han peikar på at det hadde vore eit behov for å finna opp Framstegspartiet. Etter mitt syn finst det allereie eit kritisk blick på vår bistandspolitikk. Det er viktig at bistandskontrollen blir institusjonalisert, slik at me kan kontrollera kor pengane hamnar, og at me verkeleg får effekt ut av det.

Dessutan vil eg påstå at delar av Framstegspartiets såkalla kritikk eigentleg er retorikk, fordi ein kritiserer ei verd som ikkje er, og ein politikk som ikkje blir ført, når ein prøver å framstilla det som at nokon prøver å påføra verda planøkonomi, eller når ein prøver å framstilla all bistand som mislukka og utan effekt, og ikkje minst når ein påstår at bistandspengane våre stort sett går med til å finansiera korrupsjon. Sanninga er ei heilt anna.

Spørsmålet me må stilla oss, er om me trur at bistand nyttar, eller ikkje. Eg er 100 pst. sikker på at utan den norske bistanden hadde me hatt ei dårlegare verd for sær mange av verdas fattige. Med Framstegspartiets politikk ville det vore veldig mange born i Afrika som ikkje hadde fått vaksinasjon eller helsestell, sær mange ville ikkje fått reint vatn eller ernæring, og sær mange ville ikkje fått utdanning. Det er òg slik at med desse kutta ville sær mange av dei som i dag får ei moglegheit til å leva opp, ikkje gjort det. Og når det blir snakk om bevisbyrde, er det dessverre slik at Noreg ikkje er noko typisk eksempel i verda. Situasjonen i dei fleste rike landa er dessverre slik at det i hovudsak er Framstegspartiets politikk med manglande bistand som vert ført. Difor er det slik at om fleire hadde bidrege på same måten som Noreg, hadde fleire fått eit betre liv.

Eg synest det er viktig å innsjå at det finst avgrensingar, og at Noreg difor bør konsentrera innsatsen der me har mest å bidra med. Noreg er i dag eit av verdas rikaste land, og mange tek det for gitt at dette nærast er ei naturlov. Etter mitt syn finst det rundt om i verda mange eksempel på land som er minst like rike på naturressursar som Noreg, men der fattigdommen likevel er total. Sjølv i land som har drive med oljeaktivitet dobbelt så lenge som oss, har ein ikkje fått den nødvendige utviklinga. Så eg vil seia at delar av den norske rikdommen først og fremst kjem av at me har klart å handtera dette på ein fornuftig måte, og at me har hatt eit godt regelverk. Om me greier å eksportera det til omverda, trur eg det òg kan bidra til å skapa betre oppvekstvilkår for mange av verdas fattige born.

Presidenten: Rolf Terje Klungland har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Rolf Terje Klungland (A) [13:40:42]: Det minuttet skal jeg bruke til å stille noen spørsmål til Fremskrittspartiet.

Er det sånn at Fremskrittspartiet vil avvikle den statlige u-hjelpen, eller har partiformannen endret programmet til Fremskrittspartiet? Mener Fremskrittspartiet at u-hjelp, bistand, er planøkonomi?

Jeg må si at partiformannen i Fremskrittspartiet hadde et sjokkerende innlegg i forhold til forbruk. Jeg vil påstå at partiformannen ikke har greie på hva hun snakker om, men hun har helt sikkert greie på hva hun gjør. Dersom det er Fremskrittspartiets politikk at kineserne skal ha det samme forbruket som vi har i Norge, skjønner jeg faktisk logikken i at Fremskrittspartiet vil bruke opp oljemilliardene så fort som mulig, for da blir det i det hele tatt ikke mange generasjoner som vil kunne bruke penger i Norge.

Siv Jensen (FrP) [13:41:59]: Jeg vil først oppklare en misforståelse. Jeg kritiserte ikke statsråden for å prøve å dytte planøkonomi på verden. Representanten Rolf Terje Klungland var meget kritisk til markedsøkonomi og liberalisme, og det var det jeg forsøkte å peke på.

Så til Jon Lilletun og andre som nærmest skaper inntrykk av at den eneste måten å drive effektiv utviklingspolitikk på, er å la de fattige landene i verden bære byrden gjennom miljøpolitikken. Jeg synes ikke det er riktig, for dette er land som ligger langt unna det å kjenne velferd og velstand, som vi har kunnet utvikle gjennom mange tiår ved ikke nødvendigvis å fokusere på miljøet underveis. Jeg ser ikke noe galt i å ønske kinesere og afrikanere den velferdsutviklingen som vi som mennesker har fått nytte godt av gjennom mange tiår. Og jeg forstår ikke at det først og fremst er de fattige landene i verden som skal bære byrden gjennom miljømessige tiltak, når de har mer enn nok annet å stri med før de er i nærheten av å oppnå et velferdsnivå som vi i det minste kan si er anstendig med tanke på den fattigdommen de lever i.

Det er ikke slik at Fremskrittspartiet ikke har vært opp-tatt av hvordan vi kan utvikle energisamarbeid med Kina og andre fattige land. Det er nettopp det vi i mange sammenhenger har fokusert på. Norge kan eksportere av sin energikompetanse, miljøkompetanse og teknologikompetanse nettopp for å legge forholdene til rette for en bedre energiutnyttelse og utvikling i andre deler av verden. Og det er fint hvis vi kan bidra med den kompetansen både gjennom næringsutvikling og på annen måte.

Det er heller ikke slik som noen sier, at Fremskrittspartiet er negativt til all form for bistand. Fremskrittspartiet har i sine alternative budsjett støttet vaksinasjonsprogrammer, utdanningsprogrammer og hjelp til frivillige organisasjoner. Det er primært fordi dette er noe som viser seg å ha god effekt, som når frem, og som gjør en forskjell for veldig mange millioner av mennesker i verden. Og det er bra.

Så selv om vi tillater oss å ha et kritisk blikk på helheten av bistands- og utviklingspolitikken, betyr ikke det at vi ikke får med oss at det er mange positive enkelttiltak rundt omkring. Jeg har lyst til å minne om at veldig mange av dem faktisk drives gjennom de frivillige organisasjonenes innsats, ved det feltarbeidet som gjøres. Og det er bra. Men jeg mener fortsatt at vi må ha en kritisk debatt om de virkemidlene vi bruker, for virker de ikke, er det ikke noe poeng i å fortsette å gi penger.

Statsråd Erik Solheim [13:45:17]: Jeg vet ikke hvor lenge vi skal forlenge debatten om hvorvidt Fremskrittspartiet bør finnes opp eller ikke, men jeg ser det slik at det Fremskrittspartiet tilfører debatten, er en del vettug kritikk av bistanden. Det er helt avgjørende at man, punkt én, svarer på dette og, punkt to, også endrer bistanden, for det er sannhetskorn i denne kritikken. Derimot har jeg ikke sett at Fremskrittspartiet har framlagt noe eget alternativ for hvordan man skal kunne bidra til det Olav Akselsen er ute etter, nemlig å få Afrikas millioner av fattige ut av fattigdommen. For det kan vanskelig være tvil om at hvis det er målet, trenger man ikke bare en vesentlig bedre politikk, men også mer og bedre bistand, ikke mye mindre bistand, og jeg imøteser en videre debatt om disse tingene. Som sagt: Fremskrittspartiet er nyttig som kritiker, men det ville være veldig farlig om de skulle få makt til å gjennomføre sitt program, slik situasjonen er nå. Men det er

3 ½ år fram til neste stortingsvalg, så vi kan bidra fornuftig i den diskusjonen.

Så er jeg enig med Siv Jensen på et viktig punkt, om det nærmest å holde oppe en moralistisk fane og si at alle andre land i verden skal nektes det vi har fått. Jeg ville ikke reise rundt med det budskapet. Ingen kommer til å se meg reise til Kina for å fortelle at det er livsfarlig at kineserne får biler, mens vi skal få beholde våre. Det kommer tusen nye biler ut på veien i Peking by hver dag. Det er 300 000–400 000 i én by pr. år. Men med mindre vi gjennomfører vesentlige og drastiske reduksjoner i vårt forbruk, har vi ikke noe grunnlag for å kreve det av andre. Så vi må se på vårt eget forbruksmønster, men framfor alt må vi se på hvordan vi kan få til en teknologisk endring og en mer fornuftig politikk totalt sett i verden der kollektive løsninger selvfølgelig må stå i sentrum, ikke bare privatbilisme.

Jon Lilletun utfordret meg på å være raskt på ballen, som det Hilde Frafjord Johnson var, i internasjonale fora. Ja, det vil jeg forsøke å være. La meg ta et eksempel på hva vi har gjort: En del frivillige organisasjoner med engasjement for urbefolkninger i Kongo bad oss ta opp i Verdensbanken de negative virkningene av skogprogrammene. Vi fikk den nordiske gruppen til å avstå fra å stemme, noe som i norsk målestokk er en veldig forsiktig reaksjon, men som altså i Verdensbanken er så sjeldent at dette ble det virkelig lagt merke til. Det har ført til at Verdensbanken har satt folk til å studere disse programmene, gå gjennom dem på nytt, og de har inngått i en dialog med de frivillige organisasjonene som var kritiske. Det besøket vi hadde fra Verdensbanken i Oslo i går, må delvis ses i lys av nettopp den stemmegivningen. Dette er et eksempel på at vi ønsker å være raskt på ballen.

Når det gjelder illegitim gjeld, vil jeg se på den innstillingen vi får fra det felles embetsutvalget før jeg tar stilling til det.

Takk for en konstruktiv og god debatt. Det ble litt temperatur på slutten, men det var sikkert bare av det gode.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

S a k n r . 2

Innstilling fra justiskomiteen om politiets rolle og oppgaver (Innst. S. nr. 145 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 42 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 85 minutter, og at taletiden foredeles slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen og tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [13:49:38] (komiteens leder og ordfører for saken): Aller først vil jeg takke komiteen for det gode samarbeidet vi har hatt i arbeidet med politirollemeldingen.

Særlig er jeg glad for at en enstemmig komite er enig i at vi skal ha et nært og sterkt politi med tjenestesteder over hele landet, at tryggheten i samfunnet er et velferdsspørsmål og derfor et offentlig ansvar, og at målet er å forebygge bedre, oppklare mer, reagere raskere og rehabilitere bedre. En bred politisk enighet om disse sentrale punktene er viktig for å sikre politiet den legitimitet og tillit som etaten er avhengig av for å kunne utføre sitt virke. Jeg vil også gi honnør til organisasjonene som har bidratt med gode og konstruktive innspill i forbindelse med høringen.

Politirolemeldingen, som vi i dag behandler, ble i sin tid lagt fram av regjeringen Bondevik II. Komiteen slutter seg i hovedsak til grunnlinjene i meldingen.

Hva slags politi vil vi ha? Det var det sentrale spørsmålet Politiroleutvalget stilte seg da de fikk i mandat å gjennomgå oppgavene til politiet. I 1987 avsluttet utvalget sitt arbeid og definerte ti grunnprinsipper for det norske politiet. Disse prinsippene er først og fremst et uttrykk for hvilke grunnleggende verdier politiet skal forvalte, men de gir også retninger for politiets organisering, hvordan politiet skal opptre og hvilke midler og metoder politiet skal velge å bruke. Dette er gode prinsipper for organisering av det norske politiet, men samfunnsutviklingen og endring i kriminalitetsbildet har utfordret dagens politirolle. Derfor er debatten i dag om hvordan etaten skal utvikle seg videre, viktig.

Det første – og kanskje viktigste – grunnprinsippet er at politiet skal avspeile samfunnets idealer. Både proaktivt og reaktivt skal politiet bekjempe overgrep mot andres liv, helse eller eiendom – eller fellesskapet. Dette skal bygge på de demokratiske og humanistiske idealene som vår samfunnsform og vårt styresett er bygd på. Dette stiller store krav til politiet.

Jeg velger å tolke den høye tilliten folk i Norge har til politiet, som et uttrykk for at politiet lever opp til disse forventningene. Ved behandlingen av en slik sak som denne, tror jeg det er viktig å erkjenne hvor unik den norske politimodellen er, og hvor høy kunnskap og kompetanse det norske politiet har sammenlignet med politiet i andre land. Vi har en politiutdanning som er i verdensklasse og som blir videre utbygd samt tilpasset de nye kravene et mer komplekst samfunn stiller.

Det neste grunnprinsippet er at politiet skal være desentralisert. Vi skal ha et nært og sterkt politi med lensmanns- og tjenestesteder over hele landet, slik at vi sikrer befolkningen et mest mulig tilgjengelig politi. Gjennom en lokal forankring øker vi folks trygghet, og dette var også et av de viktigste hovedmålene med politireformen.

(Bjørnflaten)

Videre heter det at politiet skal være et enhetspoliti, og at politikvinnen skal være en generalist. Det at vi har et enhetspoliti betyr at politioppgavene er samlet innenfor en og samme organisasjon. Dette er en unik organisering av politietaten. Fordelen med den norske modellen er at vi får utnyttet kompetansen i alle ledd av politiet bedre, noe som gir en ressurseffektiv og hensiktsmessig organisering.

En viktig forutsetning for at vi både skal ha et desentralisert politi og et enhetspoliti, er at politikvinnen er en generalist. Skal vi sikre at politiutdanningen er en generalistutdanning, må vi også sikre god rekruttering fra hele landet. Det er en viktig forutsetning for å sikre tilstrekkelig tilgang og høy kvalitet på framtidig politipersonell. Politikorpset skal ha god representasjon av begge kjønn, og vi må sikre oss at personer bosatt i Norge, men med en annen kulturell bakgrunn enn norsk, blir en naturlig del av politistyrken.

Den sannsynligvis viktigste endringen i kriminalitetsbildet de siste årene er globaliseringen og internasjonaliseringen. En globalisert verden preges av rask og omfattende flyt av varer, kapital, personer, informasjon og følgelig også kriminalitet. Organiserte kriminelle nettverk opererer i flere land og stiller kriminalitetsbekjempelsen lokalt så vel som sentralt overfor nye utfordringer. Prostitusjonen i Tana, eller på Karl Johan, overgrepbilder av barn på pc-er til pedofile i Tromsø, eller minibanksvindel i Stavanger viser at den organiserte kriminaliteten skjer i våre egne lokalmiljøer. Dette stiller nye krav til at politiets kompetanse, ressurser og metoder må utvikles slik at politiet kan være i forkant av kriminalitetsutviklingen.

Politiet må prioritere bekjempelsen av den organiserte kriminaliteten. Store og raske penger er den viktigste drivkraften for all organisert kriminell virksomhet. Derfor er det avgjørende å gå etter pengene som finansierer og driver virksomheten fram.

En samlet komitee understreker at innsatsen mot økonomisk kriminalitet må intensiveres, og det etterforsknings- og forvaltningsmessige arbeidet for å avdekke svart økonomi, bl.a. hvitvasking, må styrkes.

Politiet må i større grad få anledning til å samarbeide på tvers av landegrensene, og det må arbeides for å begrense virkninger av hindringer for internasjonal kriminalitetsbekjempelse, som forskjeller i rettssystem, lovgivning og manglende utleveringsavtaler.

En politi- og lensmannsetat med et sivilt preg løser sine oppgaver med minimal bruk av makt. Samtidig må det være rom for tydeligere maktbruk når dette trengs, stilt overfor råere og bedre organisert kriminelle. Derfor har Stortinget understreket at politiet skal ha mulighet for å ha våpen tilgjengelig i gitte situasjoner, såkalt framskutt lagring.

Politidirektoratet må også følge opp politidistriktene knyttet til investering i verneutstyr og siktemidler for å sørge for trygghet for politipersonell i skarpe oppdrag.

Ved siden av å bekjempe den organiserte kriminaliteten skal politiet også redusere hverdagskriminaliteten.

Dette er utfordringer som krever ulik tilnærming, men som skal løses innenfor samme organisasjon.

Komiteen understreker at politiet må prioritere det forebyggende arbeidet. Politiet må møte ungdom på skolen og i fritiden, politiet skal være til stede i bysentrene på en helgekveld, og samarbeidet med barnevernet må bedres.

I Oslo er det opprettet en egen gatepatrolje som konkret arbeider opp mot unge misbrukere og unge kriminelle. Målet er å stoppe en begynnende kriminell løpebane, og enheten samarbeider nært bl.a. med Barnevernsvakten. De to første månedene i 2006 ble det fra gatepatroljen utarbeidet i overkant av hundre bekymringsmeldinger til barnevernet. Dette er et godt eksempel på politiets viktige forebyggende arbeid. Komiteen ønsker også at det skal utvikles nye metoder og målkriterier for det kriminalitetsforebyggende arbeidet, slik at dette arbeidet får høyere prioritet.

Kriminaliteten har ofte en lokal forankring, og politiets forebygging, etterforskning, påtale og irettføring skjer i hovedsak lokalt. Derfor ønsker komiteen at kommunene i samarbeid med politiet skal etablere politiråd, slik at kommunene og politiet i fellesskap kan lage forebyggingsstrategier og reagere aktivt dersom de mener det er behov for det. Dette er også en oppfølging av et forslag som er fremmet av Politiets Fellesforbund i forbindelse med arbeidet med meldingen.

Jeg startet innlegget mitt med å vise til det viktige og prinsipielle arbeidet som Politirolleutvalget gjorde i forhold til å definere hva slags politi vi skal ha i Norge. Det var daværende justisminister Inger Louise Valle som nedsatte Politirolleutvalget og gav det dets mandat. Derfor synes jeg det er på sin plass å vie noen ord nettopp til Inger Louise Valle – på en dag som i dag, i en debatt som denne.

Det var med sorg vi i helgen mottok budskapet om at Valle har gått bort. Det viktigste hun etterlot seg i justispolitikken, var evnen til å se at kriminalitet som oftest har en årsak, og at den beste måten å bekjempe kriminalitet på er gjennom forebygging. Det samfunnet vi skaper, skaper også den kriminaliteten vi får. Derfor tok hun initiativet til Det kriminalitetsforebyggende råd, som i sin tur er forløperen til SLT-prosjektene og nå politirådene, som vi i dag vedtar skal etableres i kommunene. Hun var en foregangskvinne når det gjaldt forståelsen av at skal man komme kriminaliteten til livs, holder det ikke bare å fengsle folk, man må rehabilitere dem og gi livene deres et annet innhold.

«Hvor er det blitt av Inger Louise Valle?» spør dikteren Odd Børretzen i sin vise «Anorakkene», og synger om justisministeren som trodde at det fantes andre midler mot kriminalitet enn å bure folk inne i firkantet armert betong. Inger Louise Valle satte kriminalpolitikken inn i en større sosial sammenheng. Det var nytenkende, og det var omstridt. Hun møtte sterke motkrefter, men i dag ser vi at ideene hennes er gjennomført i norsk justispolitikk. Hun var også opptatt av at det måtte være helhet i straffesaks-kjeden, og at de tiltakene vi iverksetter for å bekjempe kriminalitet, må bunne i kunnskap og humanisme, prinsippe-

ne som vi bygger demokrati og rettssikkerhet på. Derfor vil jeg avslutte med et dikt av Arne Garborg, som Inger Louise Valle siterer i sin selvbiografi:

«Men vita skal me og vone visst,
at ånd må vinne på troll til sist,
og vit på den varge villskap.»

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [13:59:45]: Jeg ønsker å stille representanten Bjørnflaten et enkelt spørsmål.

Jeg ønsker å få vite hvilke feilvurderinger den nåværende justisministeren gjorde for et år siden, da han og Arbeiderpartiet nedstemte forslaget om å opprette politiråd. Jeg vil gjerne høre hva som er årsaken til at Arbeiderpartiet her snur totalt i forhold til tidligere politikk.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [14:00:07]: Det er helt feil å si at Arbeiderpartiet har snudd når det gjelder politiråd. Arbeiderpartiet fremmet i sin tid et forslag i kommunalkomiteen om å vurdere hvordan en ordning med politiråd kan innføres i kommunene – et forslag som Stortinget senere har vedtatt, og som vi følger opp i dag ved å vedta på nytt at det skal etableres politiråd i de enkelte kommunene.

Elisabeth Aspaker (H) [14:00:39]: I dagens Aftenposten skriver lederen av justiskomiteen, representanten Bjørnflaten:

«Det rødgrønne flertallet vil intensivere arbeidet mot kyniske bakmenn for trafficking.»

Jeg tror at hvis vi går ut på kveldstid i denne byen – fra den bygningen vi befinner oss i nå – kan vi med det blotte øye kan se at den aktiviteten som det har vært litt av tidligere, vokser nærmest fra dag til dag. Vi hører om et Oslo-politi som roper om kriminalisering – vi kan nesten få inntrykk av at de har abdisert. I Trondheim derimot har man angrepet saken på en vesentlig annen måte.

Jeg vil at representanten Bjørnflaten skal utdype hva hun mener med intensivering. Betyr det i så fall at Oslo-politiets innsats skal anta en langt mer aktiv karakter, at de skal nærme seg dette på en mer aktiv måte enn de har gjort til nå?

Anne Marit Bjørnflaten (A) [14:01:32]: Det hadde vært enkelt å svare bare ja på spørsmålet fra representanten Aspaker – jeg mener politiet skal gjøre det.

Komiteen er i sine merknader veldig tydelig på at politiets innsats mot nettopp trafficking må intensiveres. I dag har politiet et regelverk både for å kunne vise bort personer som forstyrrer ro og orden, og for mer aktivt å kunne gripe inn med hensyn til bakmenn slik at man forhindrer trafficking, som er det virkelig alvorlige problemet.

Jeg ønsker at politiet mer aktivt skal bruke det lovverket som eksisterer i dag, og jeg forstår det slik at også komiteen ønsker det, gjennom den enstemmighet som kommer fram av innstillingen.

Trafficking er et veldig alvorlig problem – kanskje en av de mest kyniske formene for organisert kriminalitet vises. Det er organisert menneskehandel, og det er særdeles viktig at politiet aktivt bekjemper denne type menneskehandel.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [14:02:38]: I politirollemedlingen er det mange gode, nye innspill, og komiteen er i all hovedsak samlet om dem.

Som Arne Johannessen, lederen av Politiets Fellesforbund, mange ganger har påpekt, har ting en kostnad. I innstillingen fra flertallet viser man til at det skal man komme tilbake til i de årlige budsjettene – det er måten Stortinget håndterer dette på. Det er i og for seg greit, men ville det ikke ha vært ryddig at flere her hadde sagt noe mer om satsing og tydeliggjort hva slags ønsker man har med hensyn til økonomisk styrking – mer enn gode intensjoner og, jeg hadde nær sagt, håp om god bedring?

Anne Marit Bjørnflaten (A) [14:03:17]: Jeg synes innfallsvinkelen til Fremskrittspartiet når det gjelder politiets økonomi, blir veldig forenklet. Jeg tror ikke at vi kan måle politikraft bare ut fra hvor mye penger vi bruker på politiet. I den forstand har den rød-grønne regjeringen virkelig gjort et løft i forhold til Bondevik-regjeringen. Vi har lagt inn 130 mill. kr i årets budsjett til en styrking av politiet.

Det å bekjempe kriminalitet gjøres på mange flere områder enn bare gjennom økte bevilgninger til politiet. Ett viktig felt er f.eks. barnevernet. Jeg har registrert at Fremskrittspartiet ønsker å kutte i midler til dette. Det tror jeg vil ha veldig uheldige virkninger med hensyn til det å forebygge kriminalitet. Fremskrittspartiet ønsker å kutte i midler til integrering. Det vil også ha veldig negative virkninger med hensyn til kriminaliteten. Og – ikke minst – dersom Fremskrittspartiets alkoholpolitikk skulle blitt gjennomført fullt ut, tror jeg ikke vi ville sett noe som ville ha gitt en kraftigere økning i kriminaliteten her i landet. Så jeg vil oppfordre Fremskrittspartiet til å se litt mer helhetlig på den biten.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [14:04:46]: Det er ikke tvil om at den debatten som skal skje i salen nå, er viktig. Politiet er en av de viktigste og mest spesielle verktøyene samfunnet har, fordi de bl.a. har adgang til å utøve makt overfor enkeltborgere. I så måte har politiet krav på å ha et spesifikt fokus på seg, og vi som lovgivere er pliktige til å sørge for at lovverket er fornuftig, velfungerende og godt, både av hensyn til den jobben vi forventer at politiet skal gjøre, og ikke minst ut fra samfunnets behov. I så måte er denne meldingen viktig.

Som representanten Bjørnflaten var inne på, er det godt å se at komiteen i all hovedsak er enig. Man har en grunnlinje og en bunnholdning som man i all hovedsak er enig om, og det er en kvalitet. Det er det viktig å ta vare på her, for det betyr at om det politiske flertallet skulle bli

endret, vil man i all hovedsak videreføre en politisk linje overfor politiet. Det tror iallfall jeg er bra.

Det har vært en bred og god debatt i komiteen. Det har vært drøftinger på mange ulike nivåer, men i all hovedsak har man – som sagt – konkludert i fellesskap. Utfordringen vil være: Vil man være i stand til å følge opp dette økonomisk? Selv om representanten Bjørnflaten påpeker at penger ikke er alt, er penger, midler, en vesentlig faktor når man skal gjøre noe. Hvis det ikke er midler, nytter det ikke med gode ord – det hjelper ikke når man mangler folk til å rykke ut.

Jeg har i dag med interesse lest om en påstått krise i Hedmark der man mangler ressurser og stillinger er ledige. Jeg vet ikke om politifolkene i Hedmark da er fornøyd med å høre at penger ikke er alt. Når folk skal ha hjelp og man forventer at politiet skal rykke ut, må politiet ha rammer og økonomi til å gjøre det.

Samtidig tror jeg komiteen kan være enig om og være stolt av at norsk politi innehar utrolig mange kvaliteter. Vi har et politi som vi kan være stolte av, og som gjør en særdeles god jobb. Det er mange fasetter her. Norsk politi som er med og bygger opp velfungerende demokratier i utlandet, er ett eksempel. I f.eks. Afghanistan er norske politifolk med og gjør en god jobb. Det samme gjelder systemet med nordiske sambandsmenn som jobber ute og bidrar til forebygging. De forhindrer mulig kriminalitet her i landet samtidig som de ivaretar og viser kvaliteten ved bl.a. norsk politi. Det tror jeg er viktig, for det har noe med omdømme å gjøre – det viser en del av de kvalitetene de som politifolk har fått med seg, når de skal utøve sin rolle internasjonalt. Det er heldigvis slik at Norge er med i andre organisasjoner som bekjemper kriminalitet internasjonalt, f.eks. Europol og Interpol, og kriminalitet er – selv om man kan si at den er lokal – i veldig mange sammenhenger også grenseoverskridende. Da nytter det ikke at man sitter alene på sin politistasjon, i sin by, i sitt fylke, i sitt land. Da er vi nødt til å jobbe i lag. Kun ved å jobbe i lag kan vi forhindre at kriminaliteten øker, og kun ved å stå samlet vil vi kunne gjøre det på en best mulig forsvarlig måte. Jeg synes det er bra å kunne være stolt av den jobben som gjøres, og jeg tror meldingen vil være med på å underbygge denne biten.

Samtidig er det ikke tvil om at det også er store utfordringer med hensyn til politirollen, ikke minst når det gjelder forholdet mellom politi og psykiatri. Der har vi en gråsoner som har vært diskutert i denne salen i årtier, og vi sliter ennå med å finne optimale løsninger. Politiet føler seg, tror jeg, i mange sammenhenger ubekvemme med enkelte ting de må være med på, samtidig som psykiatrien har en annen oppfatning av sin rolle enn politiet kanskje har i forhold til det de synes psykiatrien burde ha gjort. Dette er et skjæringspunkt som jeg iallfall håper at justisministeren vil fortsette å ta tak i, og som jeg er sikker på at justiskomiteen og Stortinget kommer til å være opptatt av.

Et annet dilemma for oss er forholdet til rusmidler – lovlige rusmidler og konsekvensen av bruken av dem og, ikke minst, ulovlige rusmidler og hvordan man skal forholde seg til det.

For Fremskrittspartiets del er det viktig å vise at vi satser på politiet. Politiet er for oss et av de viktigste – og kanskje beste – verktøyene når det gjelder å forebygge kriminalitet. Synlig politi er utvilsomt bokstavelig talt en fartsdemper i mange sammenhenger. Vi tror det er viktig å ha en slik tilnærming, bl.a. fordi man selvfølgelig kan påstå at folk ikke trenger å være utrygge, men man kan ikke ta fra folk en følt utrygghet. Det er mulig at det er irrasjonelt å være utrygg, men det er altså en følelse som folk har, og det må vi ha respekt for.

En annen ting som Fremskrittspartiet har påpekt i denne saken, er at vi ønsker å utrede et mulig krav til utrykningstid for politiet. Det er slik at andre etater har et utrykningskrav på seg, men politiet har det ikke. Det må selvfølgelig være slik at man venter det i forhold til geografi og befolknings sammensetning og i forhold til muligheter for ulykker og andre episoder der politiet bør bidra. Men vi bør iallfall utrede, for å se sammenhenger og konsekvenser politifaglig og økonomisk. Hvis ikke synes jeg vi unndrar oss et ansvar som det etter mitt skjønn er helt klart at vi skal ta.

En annen del av denne debatten er politiets sikkerhet. Med jevne mellomrom dukker det opp hendelser som viser at politifolk som står i fremste rekke, kanskje ikke føler seg godt nok ivaretatt, det være seg lovmessig eller i forhold til personlig verneutstyr. Hvis vi ønsker et politi som skal stå fremst når det smeller som verst, må vi vise at de har ryggdekning hos oss. Da må Stortinget ta dette ansvaret ved å sørge for at de har et lovverk som gjør politiet i stand til å stå fremst og vite at de har dekning for det de gjør, og at de ikke minst får det beste av verneutstyr. Vi har en økonomi som gjør at Norge utvilsomt bør ha verdens beste politi. Spørsmålet er: Har vi det? Etter mitt og Fremskrittspartiets skjønn har vi mye å gå på.

En annen ting som vi også må fortsette å se nyansene i, er forholdet mellom Forsvaret og politiet. Også her er det gråsoner og ting som man etter mitt skjønn bør ta tak i videre for å sikre at den dagen vi har behov for det, skal retningslinjene og forholdene være avklart.

Et annet moment er forholdet mellom politi og private aktører. Flertallsregjeringen har nå bestemt at man skal avvikle prøveordningen med privat vaktelskap til fangetransport, og mener at det skal være en offentlig oppgave. Jeg respekterer det, men mener ikke nødvendigvis at det er en god ressursutnyttelse å gjøre det slik. Men det er altså politisk bestemt, og det skal vi selvfølgelig bøye oss for. Men jeg må jo si at oppslaget i TV 2-nyhetene om folk som kjørte matpakker fra et politikammer og opp til et fengsel, synes jeg ikke gav noen honnør til de politifolkene som gjør jobben. Og jeg tror ikke de føler seg særlig bekvemme med det. Slik ønsker ikke vi å ha det. Vi ønsker at man skal ha en gjennomgang, og at politiet skal ta det rent politioperative. Så kan andre bidra med å avlaste politiet der det er forsvarlig og fornuftig.

Når det gjelder politireformen, mener jeg også det må være betimelig å si noen ord om den – som den forrige store drøftingen av politiet i Norge. Intensjonen med den var god. Spørsmålet er om man føler at den har truffet. Hvis man spør ledelsen i politiet, tror jeg den vil være

godt fornøyd. Spør vi publikum, tror jeg vi vil få et helt annet svar. Publikum føler at det som ble sagt om politireformen, i etterkant ikke er blitt levert. Og det vil være en utfordring for oss, siden noe av hovedintensjonen den gang var et mer synlig politi, et mer serviceminded politi. Jeg tror folk i dag opplever at man mye oftere kommer til stengte dører enn til åpne dører, og det er en utfordring for oss alle.

Hverdagskriminalitet, som komitelederen var inne på, er et annet gjennomgående problem. Det er selvfølgelig ikke den verste kriminaliteten når det gjelder alvorlighetsgrad, men det er kanskje den mest plagsomme. Det å få hjemmet sitt invadert av andre, gjør noe med folk. Hvis noen trækker på din private sfære, tror jeg du føler det ille. Selv om det kan være minimalt som er tatt eller stjålet, må vi allikevel gjøre noe med det. Her har vi utvilsomt en jobb å gjøre.

Dette betyr altså at det ikke finnes noen enkle svar, og at det som ligger i justispolitikken, er veldig sammensatt. Men skal vi ha et politi som gjør de tingene vi forventer at de skal gjøre, er vi nødt til å sørge for at det ressursmessige grunnlaget er til stede. Hvis ikke blir dette kun et ønske om en fin framtid for norsk politi, og om å gjøre det beste ut av situasjonen. Det synes ikke jeg de har fortjent. Så her har vi en del å gjøre. Etter mitt skjønn må det være slik at det politiet skal ha, er ryddige politiske avklaringer. De skal vite hvor lovverket er, og hvor Stortinget står. De er nødt til, og de er forpliktet til, å ha tillit hos befolkningen hvis de skal kunne gjøre jobben sin, og de må ha et lovverk som er velfungerende i forhold til det vi ønsker at de skal gjøre. Det hadde vært fristende å vise til politiloven § 1, gjennom å stille spørsmål ved om den oppfylles i dag, og – i forlengelsen av det – om bevilgningene er store nok til å innfri bl.a. denne paragrafen i politiloven. Av og til føles det helt klart som om det er et avvik mellom § 1 og den virkeligheten folk opplever, og de tilbakemeldingene man får fra folk.

Så tror jeg det er én ting til vi må tørre å gjøre: Det er å være kritisk til måten man bruker midlene på. For det kan umulig være noe poeng å kaste gode penger etter dårlige penger. Så når vi skal styrke politiet, skal vi forsikre oss om at midlene blir brukt på en god og forsvarlig måte, for kun *det* vil tjene kriminalitetsbekjempelsen i ytterste konsekvens.

Avslutningsvis vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag. Samtidig vil jeg gi beskjed om at Fremskrittspartiet kommer til å støtte forslaget fra Venstre og forslaget fra Kristelig Folkeparti.

K e n n e t h S v e n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Jan Arild Ellingsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [14:15:14]: Norge har trolig en av verdens beste politiutdanninger, og en enstemmig komite sier at dette er nødvendig for å bevare ge-

neralistprinsippet. Derfor er det med undring jeg har lest Fremskrittspartiets særmerknader om hva slags politiutdanning vi skal ha i Norge. På den ene siden sier Fremskrittspartiet at man vil ha en god grunnutdanning, men at det

«kan likevel være et spørsmål om man trenger høyskole for å «lempe fyll» i helgene».

På den andre siden framstår det som om utdanningen ikke gir tilstrekkelig kompetanse når Fremskrittspartiet skriver at

«det er tvilsomt at tre års politihøgskole gjør deg kvalifisert til å kunne være dataingeniør, revisor, jurist, kjemiker, laborant mv.».

Slik jeg har forstått det – i parentes bemerket – trengs det altså fem års universitetsutdanning for å ta juridikum.

Kan representanten Ellingsen klargjøre hva slags utdanning Fremskrittspartiet mener politiet i Norge skal ha for at vi fortsatt skal ha en av verdens beste grunnutdanninger for politifolk?

Jan Arild Ellingsen (FrP) [14:16:11]: Jeg takker for spørsmålet. Jeg synes det var betimelig.

Det må jo være slik at det hele tiden er en pågående prosess om kvaliteten på innholdet i utdanningen. Det vi har påpekt, er noen paradokser. Med det mener vi selvfølgelig at man kanskje hadde hatt behov for en gradert utdanning, f.eks. i forhold til det som representanten var inne på – å lempe flatfyll. Jeg tror nødvendigvis ikke at du trenger en treårig høyskoleutdanning for å gjøre det. Jeg tror kanskje ikke du trenger det for å sitte vakt i et tinghus, eller for å kjøre matpakke fra punkt A til punkt B.

Det vi gjør gjennom å hevde disse tingene, er å vise at vi tør å ta debatten om dette. Vi har ikke låst oss til at dagens system er det beste. Vi tør å utfordre det og er villig til å ta debatten om det videre.

André Oktay Dahl (H) [14:17:03]: En interessant politisk allianse har sett dagens lys i form av at Fremskrittspartiet og SV har møtt hverandre på en hittil ny og overraskende måte. I merknadene uttaler Fremskrittspartiet med bred penn at det viktigste er en rask reaksjon, at det ikke er så farlig med straffens innhold overfor unge lovbrystere.

Jeg kunne tenke meg å spørre Fremskrittspartiet om bakgrunnen for at man nå mener at det ikke er så farlig med en reaksjon hvor man tar på alvor det behovet samfunnet og et offer for eksempelvis grov vold har. Hva er grunnen til dette? Og ikke minst vil jeg spørre om denne nye holdningen til kriminalitet som Fremskrittspartiet varsler, også skal gjelde overfor innvanderungdom som deltar i f.eks. gjengkriminalitet. Da vil i så fall Fremskrittspartiets kompaniskap med SV ikke bare være interessant, men nærmest en justispolitisk revolusjon.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [14:17:47]: Man kan selvfølgelig lese en merknad på mange måter, og det står det representanten Dahl fritt å gjøre.

Det som har vært viktig for oss, er selvfølgelig at vi er tilhengere av bruk av konfliktråd der det er fornuftig. Det

betyr ikke at man gir en blankofullmakt til at noen etter eget forgodtbefinnende skal kunne iverksette og bruke konfliktråd i alle sammenhenger.

Hvis representanten Dahl hadde lest innstillingen til ny straffelov, den generelle delen, ville han ha sett den drøftingen som foregikk der. Samtidig har jeg selvfølgelig ingen problemer med å akseptere og innstå for at for oss er det også viktig med en rask reaksjon. Der det er snakk om unge lovbrutere og det er fornuftig å gjøre det, skal vi kunne bruke en reaksjon som f.eks. konfliktråd.

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:18:39]: Ellingsen nevnte at politiet er en særdeles viktig faktor i forhold til forebyggende tiltak. Det er SV enig med Ellingsen i når det gjelder sekundær forebygging. Når det gjelder den primære forebyggingen, handler det om å tilrettelegge for et samfunn der folk i utgangspunktet ikke begår kriminelle handlinger, ikke er avhengig av at politiet er til stede for å hindre at kriminelle handlinger foregår.

Ser Ellingsen at f.eks. bruken av alkohol, av rusmidler, i et samfunn – og liberaliseringen med hensyn til bruk – også påvirker hva slags kriminelle handlinger som begås? Blant annet har veldig mange som soner straffer, et avhengighetsforhold til rusmidler – ser han at utformingen av alkoholpolitikken har noe å si hvis man skal hindre at kriminelle handlinger blir begått?

Jan Arild Ellingsen (FrP) [14:19:33]: Til representanten Ballo skal jeg i utgangspunktet svare: Ja, absolutt – selvfølgelig er det en sammenheng i ting. Jeg tror at en hovedforskjell her er at Fremskrittspartiet faktisk aksepterer den forskjellen og har en avklart bevissthet i forhold til at med vår alkoholpolitikk er det mulig at forbruket vil gå opp. Men den burde bekymre representanten Ballo like mye den smuglingen som skjer i dag, som betyr at man har en gråsoner som man ikke har oversikt over i det hele tatt.

Med et system med lavere alkoholavgift, ville mye mer av dette ha vært synlig, og man kunne kanskje ha bekjempet det på en mye bedre måte enn med den ordningen som er i dag. I dag foregår det en massiv smugling til Norge. Det skyldes bl.a. et avgiftsnivå som handler mer om å få penger inn i statskassa for de rød-grønne, enn faktisk å bekjempe en type kriminalitet som foregår i stor stil.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Elisabeth Aspaker (H) [14:20:43]: Sakens ordfører har på vegne av komiteen på en god måte presentert sentrale utfordringer for politiet. Politiet angår folk, politiet engasjerer folk. Politiet er, etter mitt skjønn, også blitt flinkere til å kommunisere med folk. Politiets betydning for folks trygghet i hverdagen er det ingen uenighet om. Derfor har vi også klare forventninger til politiets tilstedeværelse og evne til å handle når kriminalitet begås. Mange er med rette opptatt av og etterlyser et mer synlig politi. Fra Høyres side vil vi understreke viktigheten av at også dette aspektet vies oppmerksomhet i den pågående evalueringen av politireformen.

Høyre er opptatt av at politi- og lensmannsetaten skal videreutvikles med utgangspunkt i en lang tradisjon med lokalt forankret tjeneste, og den styrke som ligger i inngående kjennskap til lokalsamfunnet.

Økende mobilitet har medført endringer i bosettingsmønsteret, og folks ferie- og fritidsvaner gir nye utfordringer knyttet til variasjoner i folketall til ulike tider av året. Høyre mener bemanningen i politiet må ha en fleksibilitet som fanger opp store sesongmessige svingninger i folketall, enten vi snakker om sommeren på Sørlandet eller vinteren i Hallingdal. Vi kan ikke forvente at lokalt politi og lensmenn uten videre skal kunne takle en tildobling av folketallet. Derfor etterlyser Høyre en fornyet tilnærming til bemanning, slik at både lokalbefolkning og gjester kan ha trygghet for at politiet faktisk har kontroll i slike situasjoner.

Når samtlige partier er enige om å be Regjeringen utrede responstid for politiet, skjer det i erkjennelse av at tiden det tar før politiet kommer, kan være kritisk om liv og helse står på spill. Høyre mener det er hensiktsmessig å ta hendelsens alvorlighetsgrad, geografi og tid med i vurderingen av hva som er rimelig responstid. Slike hensyn må siden legges til grunn ved fordeling av ressurser. Lange avstander i distriktene er en kompliserende faktor det også må tas hensyn til.

Den raske samfunnsutviklingen stiller stadig større krav til politiets kompetansenivå. Ambisjonen må alltid være at politiet skal ligge i forkant av kriminalitetsutviklingen. Dette gjelder ikke minst på det teknologiske området, hvor kriminaliteten tar stadig nye og mer alvorlige former. Det stiller oss overfor tilsvarende utfordringer i forhold til politiets metodebruk. Vi må være meget bevisste på hvor grensene for lovlige metoder går. En oppdatert politi- og lensmannsetat på dette feltet vil til syvende og sist være avgjørende for enkeltindividets rettsikkerhet.

Høyre imøteser behandlingen av den spesielle delen av straffeloven neste år, og mener det faller naturlig med en fornyet vurdering av metoder opp mot strafferammer og lovbruddets art. Høyre vil ha en særskilt vurdering av overgrep mot barn, og hvordan politiet fra sitt ståsted kan bidra til å styrke barns rettslige stilling. Høyre mener det nå er viktig å rette oppmerksomhet mot offerets situasjon fordi justissektoren for ensidig har fokusert på gjerningspersonen.

Politiet står i fremste rekke når det gjelder å møte og ivareta personer som ofte er i en svært sårbar situasjon, enten det er voksne eller barn som blir ofre for kriminalitet. Fornærmedeutvalgets utredning inneholder en serie forslag til styrking av fornærmedes og etterlattes stilling i straffesaker. En egen arbeidsgruppe skal videre vurdere mer praktiske aspekter ved pårørendes og offerets møte med politi og rettsapparat. Siden dette av mange oppleves problematisk, forutsetter Høyre at justisministeren vil gi denne problemstillingen høy prioritet og sørge for at Stortinget så snart som mulig får seg forelagt en sak om de ulike forslagene, i den hensikt å lette ofrenes og pårørendes situasjon i møte med politi og rettsvesen.

Politiet har forebygging som en av sine mest sentrale oppgaver. Barn og unge er en særlig viktig gruppe. Målet

er å holde de yngste unna kriminalitet og fange opp og snu dem som er i ferd med å innlede en kriminell løpebane. Samfunnets reaksjon må være rask og tydelig. Mange kommuner har med suksess adoptert SLT-modellen og etablert et forpliktende samarbeid med politiet og andre aktører i lokalmiljøet. Hensikten er å forebygge bedre og hjelpe barn og unge som trenger det. Forslaget om et politiråd i alle kommuner må ses på som en videreutvikling av SLT-samarbeidet og ikke komme i tillegg til dette.

For å sikre politiets framtidige slagkraft må det legges enda bedre til rette for lederutvikling og kompetanseheving i politietaten. Svikt i søkningen til Politihøgskolen kombinert med større avgang fra politikorpset i årene framover gjør det nødvendig med forsterket innsats for å sikre nyrekruttering til politistyrken. Det er et faktum at deler av Distrikts-Norge allerede i dag sliter med å få besatt ledige politi- og lensmannstillinger. Da er det frustrerende å oppleve at Politidirektoratet har stoppet den populære stipendordningen initiert av Vest-Finnmark politidistrikt for andre års politistudenter. Høyre er tilfreds med at en samlet komite nå likevel ber Regjeringen utrede ulike rekrutteringsvirkemidler. Vi mener det haster med å få på plass og få klargjort hva slags verktøy politidistriktene kan benytte i rekrutteringsøyemed.

Politiets evne til å handle er også et spørsmål om å gi politiet ressurser, utstyr og metoder som matcher samfunns- og kriminalitetsutviklingen. Kampen mot organisert kriminalitet, barneporno, overgrep mot barn via nettet og hvitvasking av utbytte fra kriminelle handlinger setter høye krav til et kompetent politi hva angår utstyr og kunnskap, ikke minst om de nye mediene. Politiets grunnutdanning og etter- og videreutdanning må løpende tilpasses de nye behovene. Den profesjonsrettede forskningsinnsatsen må trappes opp, og resultatet fra forskningen – og det er viktig – må formidles slik at politi- og lensmannsetaten kan nyttiggjøre seg slik ny kunnskap.

Oslo er landets fremste ansikt utad, og byen skal oppfattes som trygg å oppholde seg i. Økt antiterrorinnsats må ikke få overskygge Oslo-politiets oppgaver knyttet til forebygging, bekjempelse av hverdagskriminalitet og organisert kriminalitet med Oslo som innfallspunkt. Høyre deler byrådslederens bekymring over utviklingen i gatebildet i Oslo. Her kreves tett samarbeid mellom kommunen og politiet. For å motvirke en oppblomstring av tiggging, aggressiv prostitusjon, menneskehandel og annen uønsket aktivitet, støtter Høyre forslaget fra byrådet om at det i politivedtektene gis en adgang for politiet til å kunne vise bort personer som er til vesentlig sjenanse og opptrer aggressivt overfor andre. Politiet i våre største byer må være i stand til å prioritere innsatsen mot organisert menneskehandel og tiggging. Oslo-politiet må på samme måte som i Trondheim sette ressurser inn på å ta bakmennene for å stoppe utbyttingen av et økende antall kvinner. Dette handler om menneskeverd, og vi kan ikke sitte stille og bare akseptere at problemet i Oslo øker i omfang. Det er i hvert fall slik det oppleves.

Høyre har i ulike sammenhenger vært opptatt av hvordan vi best mulig kan utnytte politiresursene. Det betyr

at vi vil la andre overta oppgaver som ikke krever politimyndighet så lenge utførelsen av oppgavene likevel skal stå under politikontroll. Ressursbruken i politiet til transporter til og fra fengsel er ubehagelig høy om vi tenker på hva slags alternativ bruk vi kunne hatt av denne ressursen. Høyre har videre tatt til orde for en vurdering av om ulike politioppgaver bør lede til en mer differensiert utdanning i Norge. I en situasjon med sviktende rekruttering kan det i framtiden være et virkemiddel for å øke tilgangen på personell raskere.

Høyre har også vist til ordningen med frivillig politi, slik vi ser i England og i Nederland. Her hjemme er Natteravnene et velkjent fenomen, og spørsmålet er om det kan være flere lignende aktiviteter vi som vanlige borgere kan involveres og engasjeres i for å bidra til økt trygghet i hjemmemiljøet vårt.

Sist, men ikke minst: Høyre og Fremskrittspartiet har pekt på planene om å opprette en godt utdannet og utrustet nasjonal politireserve på 2 000 mannskaper. Dette vil kunne utgjøre en betydelig ressurs som kan settes inn og forsterke politiet i visse situasjoner. Jeg har med en viss undring merket meg at regjeringspartiene ikke har kommentert politireserven overhodet, og etterlyser disse partienes holdning. Slik som innstillingen nå foreligger, kan dette tolkes dit hen at de rød-grønne rett og slett vil droppe en videreføring og satsing på politireserven.

Til slutt vil jeg si at Høyre vil støtte forslaget fra Venstre og forslaget fra Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingrid Heggø (A) [14:29:55]: Høyre er jo til å kjenna igjen når dei begynner å snakka om privatisering. Det er sikkert godt for dei som er Høgre-folk, at dei kjenner seg igjen.

Men har representanten Aspaker i det heile ikkje nokon innvendingar til at rike kan kjøpa seg ein ekstra runde med etterforskning, der det ikkje berre vert fokusert på å få fram alle fakta og begge sider av ei sak, men der ein betaler for å få fram det som er fordelaktige argument i si spesielle sak? Vil Høgre verkeleg ha eit samfunn der det er lommeboka som avgjer om ein får sikkerheit, eller bør dette vera eit offentleg ansvar? Kor går eigentleg grensa for Høgre når det gjeld offentlege myndigheiter si utøving av makt?

Elisabeth Aspaker (H) [14:30:52]: Jeg vil understreke det jeg sa, at når vi har tenkt å overlate visse typer oppgaver innenfor politiet til andre, er det en forutsetning at disse skal stå under politimessig kontroll. Det er altså ikke slik at vi har tenkt å gi slipp på det selvsagte ansvaret som det offentlige må ha for denne type oppgaveløsninger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:31:38]: Jeg kan huske fra min barndom lensmannen som bygdas kanskje viktigste og mest betydningsfulle øvrighetsperson. Hvis jeg tenker tilbake til da jeg var sju-åtte år, vil jeg ikke klare å

huske navnet på ordføreren den gangen, men jeg husker godt navnet på lensmannen. Han het Trygve Schanche. Det var en myndig, men rettferdig lensmann, som man ikke la seg ut med, og som man så først i toget 1. mai og 17. mai, da han hadde på seg uniformen sin. Jeg tror at i veldig mange kommuner i Norge er det fortsatt sånn at lensmannen har en nøkkelrolle å spille, og man oppfatter det som viktig at det fins en lensmann.

Samtidig ser vi at det fra krigens dager har skjedd en utvikling i samfunnet som har gått gradvis. Flere og flere bor i byer, og færre og færre bor på landsbygda. Politiets oppgaver endrer karakter som en konsekvens av dette, både fordi befolkningen bor andre steder enn før, og fordi befolkningen er mye mer sammensatt. Gjennom innvandring og gjennom ulike kulturer opplever vi at bildet forandres ikke bare i Norge, men også i andre land, og dermed endres også politiets oppgaver. Det gjør at man trenger nye metoder for å bekjempe kriminalitet, og at politiet trenger andre typer ressurser for å gjøre det samme.

Det er jo likevel sånn at de fleste kriminelle handlinger fortsatt skjer lokalt og begås av mennesker som har sin forankring i det lokalsamfunnet der lovbruddet begås. Det medfører at politiets rolle fortsatt er viktig. Det som også er viktig å understreke, er at nettopp fordi politiet har en lokal forankring, skaffer de seg kunnskaper lokalt. Når en forbrytelse har skjedd, vet de ofte, eller har i hvert fall mistanke om, hvem som kan ha begått den, og omstendighetene rundt dette. Ofte kan man kanskje også hindre at kriminalitet skjer, nettopp fordi man ser et mønster gjennom kunnskap om et lokalsamfunn.

Samtidig ser vi også at det særlig i mindre lokalsamfunn er blitt vanskeligere å rekruttere polititjenestemenn. Det medfører flere utfordringer. Vi ser at det kan være vanskelig også for personer som kommer fra et lokalsamfunn, å vende tilbake og arbeide i det samme lokalsamfunnet – kanskje nettopp fordi man opplever å være alene i et lite lokalsamfunn. Det blir stor belastning med hensyn til vakter, og færre å fordele oppgavene på.

Derfor er det viktig å se på virkemidlene også ved utdanning av politipersonell ved Politihøgskolen, og måter å klare å rekruttere personell på. En samlet komite har da også understreket behovet for å se på høyskolestudiet og på et rekrutteringsgrunnlag i statlig regi. Her kan en bidra både gjennom positive virkemidler og gjennom bindings-tid etter studiet, noe som kan virke geografisk utjevne.

Det kan også være viktig å se på virkemidler når studiet er endt, slik at ikke den enkelte kommune står alene, at ulike kommuner konkurrerer med hverandre, eller at ulike politidistrikter konkurrerer med hverandre om å rekruttere de samme personene. Erfaringer fra helsevesenet viser at det virker uheldig. Man kan da få en lønsspiral der det enkelte politidistrikt kommer uheldig ut. Derfor er det viktig at man løfter blikket – det er en statlig oppgave å se til at virkemidlene er målrettede, og at de virker geografisk utjevne.

Det som også er viktig i en ny tid, er å se på det arbeidet som politiet utfører lokalt i et videre perspektiv enn bare det lokale. Vi vet at én årsak til at man ikke klarer å rekruttere lokalt, er at noen vil oppleve oppgavene som såpass

begrensede at man heller søker seg til et stort politidistrikt, der man kan få andre oppgaver. Men det er det mulig å motvirke ved at man tildeler ulike oppgaver i ulike distrikter eller ved lokale kontorer – oppgaver som kan favne utover det kontoret. Det kan f.eks. være spesialiserte oppgaver knyttet til bekjempelsen av kriminalitet på Internett.

Her står vi overfor en rekke utfordringer, enten det er økonomisk kriminalitet, eller – som noen har vært inne på – organisert, internasjonal virksomhet med prostitusjon, trafficking osv., der vi i dag ser at kompetansen innenfor politiet, i hvert fall på en del områder, kan være mangelfull. Det gir oss en utfordring både når det gjelder utdannelsen innenfor høyskolesystemet, og når det gjelder å ta i bruk den kompetansen noen har, eller sikre dem tilleggs-kompetanse etterpå.

Derfor er det bra at komiteen samlet nettopp har påpekt at det både skal være muligheter for differensierte arbeidsoppgaver for polititjenestemenn rundt omkring i Norge, og at man bør se på hele utdanningen innenfor politihøgskolesystemet med tanke på at man bringer inn nødvendig kunnskap når det gjelder Internett-basert kriminalitet.

Et annet tema som komiteen har beskjeftiget seg med, er spørsmålet om responstid. Alle partier, utenom Fremskrittspartiet, har understreket at det er viktig at det er et rimelig samsvar mellom den tiden politiet bruker på å rykke ut til et sted når det er behov for det, og den hendelsen som har funnet sted. Samtidig har flertallet i komiteen understreket at det å ha en fast responstid, uavhengig av bopettingsmønsteret, vil være uheldig. Det er jo åpenbart for de fleste at dersom man skulle hatt samme responstid f.eks. til Bjørnøya som til det sentrale Oslo-området, så ville det gitt seg helt barokke utslag med hensyn til ressursbruk, som ikke ville kunne forsvares. Det er likevel viktig at man får en gjennomgang med hensyn til responstid. Komiteen har bedt om en slik gjennomgang i regi av departementet, og ser fram til at man kommer tilbake til det i løpet av neste stortingsperiode.

Samspelet mellom politi og helsevesen er viktig, og vi ser innenfor det psykiske helsevernet at politiet må brukes i en rekke tilfeller, spesielt der hvor det kan være fare for voldshandlinger fordi mennesker er i mental ubalanse. Samtidig finnes det mange eksempler på at politiet settes inn som om de skulle ha en helsefaglig kompetanse, istedenfor at det er helsepersonell som foretar vurderingene. Det er en uheldig utvikling som komiteen har påpekt, og det er derfor viktig å gjennomgå bruken av politiets ressurser til fra at de skal bistå helsepersonellet og ikke overta helsepersonellens rolle. Det vil bli en gjennomgang av det, som vi ser fram til å få tilbake.

Mye av den kriminaliteten som begås, spesielt når det gjelder voldshandlinger, begås dessverre også blant mennesker som kjenner hverandre fra tidligere. Vi ser at det er til dels betydelig vold også i en del hjem. Fra 1. juli 2002 er det etablert en ordning med familievoldskoordinatorer ved hvert av landets 27 politidistrikt, og mange steder har disse fungert godt. Likevel ser vi at det er store geografiske forskjeller, og det er viktig å få til den ordningen over hele landet. Komiteen har derfor bedt Justisdepartementet

om å kartlegge situasjonen for familievoldskoordinatorerne i de ulike politidistriktene, og vurdere tiltak for å forsterke ordningen der den ikke fungerer tilfredsstillende. Komiteen har også påpekt at Vestfoldmodellen har vært et eksempel på en modell som har fungert godt, og som med stor sannsynlighet vil kunne nyttiggjøres andre steder i landet.

Så har jeg lyst til å påpeke et forhold der vi ser at politiet i stadig større grad må bidra, nemlig de naturkatastrofene som nå skjer med stadig større hyppighet. Jeg kan huske at jeg leste rapporten etter katastrofen 2. juledag 2004, knyttet til forholdene i Tyskland. Der fikk man veldig raskt etablert et koordineringssentrum, man engasjerte polititjenestene, og allerede samme kveld, altså den 26. desember 2004, var lokale lensmannsbetjener/politibetjener rundt omkring på småsteder i Tyskland og informerte pårørende som hadde mistet noen av sine så langt unna som i Thailand. Vi vet at i Norge fungerte dette på langt nær så tilfredsstillende. Skylden for det kan ikke ligge hos politiet, men mer i den måten man organiserte dette på sentralt. Samtidig illustrerer dette den nøkkelrollen som politiet ofte spiller rundt omkring i lokalsamfunnene, både for å forebygge at flere blir rammet av selve katastrofen, i de tilfellene hvor man har naturkatastrofer i Norge, og for å sikre at informasjonen kommer riktig ut overfor pårørende på en måte som er med på å lette deres byrde når først katastrofen har skjedd.

Til slutt har jeg lyst til å berømme saksordføreren for hennes innlegg – hun kom inn på langt flere forhold enn jeg har hatt tid til i dette innlegget – ikke minst fordi hun trakk fram Inger Louise Valle. Jeg må si at jeg husker veldig godt perioden da Inger Louise Valle var justisminister. Hun er et eksempel på hvordan en politiker ved å sette en ny type dagsorden som hadde humanismen som fokus, klarte å forandre norsk justispolitikk på en måte som man husker tilbake på med varme og glede, så mange år etter at hun var justisminister.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Thore A. Nistad (FrP) [14:41:52]: Jeg vil ta fatt i en liten merknad som SV har i innstillingen. SV viser til at «politiet bruker mye ressurser til transport av varetektsinnsatte til fremstillinger for retten, lege/tannlege og andre fremstillinger og transporter. Flertallet mener derfor at det er viktig å se på alternative offentlige løsninger slik at politiet får frigjort ressurser til prioriterte politioppgaver».

Hvorfor vil SV at alt på død og liv skal være offentlig? Kan man ikke bruke Securitas, som er et privat selskap, eller andre selskaper, til å kjøre innsatte fram og tilbake? En vil altså her bemerke at dette skal være offentlig og ikke privat.

Er ikke hensikten egentlig at man skal få frigjort ressurser, slik at politiet heller kan utføre de prioriterte oppgavene i samfunnet?

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:42:56]: Jeg må først få si at jeg ser med glede fram til den dagen det sitatet kunne

vært korrekt, nemlig at SV sitter med rent flertall. Men det gjør vi jo ikke. Vi utgjør en del av det flertallet som har skrevet denne merknaden, og støtter helt opp om den. Det som er tanken bak merknaden, er at så følsomme ting som å anholde personer eller transportere dem mot deres vilje, må være et offentlig ansvar. I det øyeblikket man også overlater det til private, kan det få en rekke uheldige utslag, ikke minst når det gjelder personvern. Vi har tillit til at politiet – og for den saks skyld også helsepersonell eller annet fagpersonell som er ansatt av det offentlige – nettopp gjennom den utdannelsen de får, kan sikre dette personvernet, eller at de, dersom personvernet ikke sikres, kan korrigere det på en måte som er mer tillitvekkende enn dersom man skulle sette slike ting eksempelvis ut på anbud, med risiko for at man har for lite personell og for dårlig utdannet personell til å ivareta de veldig følsomme oppgavene på en faglig forsvarlig måte.

André Oktay Dahl (H) [14:44:10]: En enstemmig komite er ekstremt positiv til den såkalte Hammerfestmodellen i Vest-Finnmark politidistrikt, hvor studenter får betalt for annet studieår mot en bindingstid på to år i politidistriktet etter endt utdanning. Alle er enige om at dette er et godt eksempel på et positivt distriktstiltak, som bygger kompetanse i politietaten, som Ballo var inne på. Men denne lovprisningen passer for så vidt veldig godt med hovedregelen i politikk, nemlig at man pleier å høre de vakreste ordene først når noen har gått av, eller aller helst gått bort. Denne enstemmige merknaden er i realiteten en nekrolog over et prosjekt som for kort tid siden ble nedlagt. På bakgrunn av den hornmusikken som vi alle har i brystet i forhold til dette prosjektet, som regjeringspartiene også har valgt å støtte verbalt – når kan representanten Ballo love at dette kommer på plass igjen, etter at det til studentenes store overraskelse nærmest uten forvarsel ble fjernet?

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:45:06]: Kombinasjonen av nekrolog og hornmusikk skurrer litt i mine ører.

Vi er nødt til å se framover her, og merknaden peker nettopp framover. Det vi har understreket, er jo at vi skal ta tak i rekrutteringen – ikke minst i mitt eget fylke, Finnmark – på en slik måte at man bidrar til lettere å få polititjenestemenn til distriktene. Da har vi trukket fram den modellen man har brukt i Vest-Finnmark som en god modell. Men det som er viktig å understreke, er at man ikke må overlate til de enkelte politidistrikt alene å utvikle disse modellene. Som jeg var inne på i mitt hovedinnlegg, må man unngå en situasjon der man skrur opp lønninger eller tar i bruk virkemidler i konkurranse med hverandre. Man bør ha en statlig koordinering av det, og det har vi tydeliggjort i merknadene. Det er grunn til å være glad for at også Høyre ser fornuften i den tilnærmingen, men det er synd hvis Høyre ser på det som en nekrolog og ikke som et framtidsrettet tiltak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:46:12]: Da er tiden kommet for de partiene som ikke er representert i justiskomiteen. Men for å vise at vi har stor interesse for justispolitikk, har vi også sørget for å levere diverse Dokument nr. 8-forslag slik at komiteen har noe å arbeide med.

Når vi skal diskutere denne meldingen som ligger til grunn for innstillingen, kan det være greit å slå fast at norsk politi nyter stor tillit. Dermed bygger også meldingen på et faktum som ikke alle land kan smykke seg med. Det sier noe om den tilliten politiet har opparbeidet over tid, det sier noe om rettsstaten Norge, og det sier noe om den stabilitet som faktisk preger vårt samfunn. Det er jo også utgangspunktet når vi skal se inn i glasskulen fem-ti år, som det sies i meldingen, med hensyn til hvilken politirolle vi ser for oss.

For å bevare den store tilliten som politiet har, er det for Kristelig Folkeparti helt grunnleggende at vi må ha nærhet mellom politiet og de politiet skal tjene. Vi ønsker ingen svekkelse av politiets tilstedeværelse i lokalsamfunnene. Det, kombinert med en økende globalisering også når det gjelder kriminalitet, kan gi en stor utfordring i tiden framover. Vi har et politi som er generalister. Og så er spørsmålet: I hvilken grad må vi som følge av den kriminalitetsutvikling vi har, få en større grad av spesialisering? Jeg vil tro at det kanskje er en av de største utfordringene som ligger i politirollen i tiden framover.

Vi ønsker et kompetent politi. Vi har en god politiutdanning. Behovet for etterutdanning vil antakelig også bli større i årene som kommer i takt med et stadig skiftende kriminalitetsbilde – det er bare å se på kriminalitet knyttet til Internett overfor barn og unge, vi har NOKAS-saken, som viser en helt annen situasjon når det gjelder hvilke virkemidler kriminelle er villige til å bruke, og vi har i denne byen sett en stadig økende utvikling når det gjelder trafficking og menneskehandel. Alt dette skjer i en raske fart enn før, og disse endringene krever mer av politiet enn tidligere.

På fem minutter er det ikke så mye man rekker å komme innom, men jeg har lyst til å trekke fram noen forhold i tillegg. Da har jeg lyst til å utfordre justisministeren på følgende, som for så vidt er tatt opp i merknadene, nemlig grensesnittet mellom politi og forsvar. Noe vi ser som en utvikling i våre nære områder, er større fare for terroranslag. Hvordan bruker vi de samlede ressursene best mulig i så måte, og hvordan er grensesnittet mellom politiets og Forsvarets oppgaver slik at vi står best rustet den dagen et slikt anslag måtte komme? Jeg vet det er kontakt, selvfølgelig, mellom politi og forsvar i så måte, men med de betydelige ressursene vi legger inn ikke minst i Forsvaret, er det god grunn til å spørre hvordan vi bruker disse ressursene best mulig i den konteksten jeg nevnte.

En god politietat skapes ikke av økonomiske ressurser alene. Vi har mange dedikerte ansatte som gjør en stor innsats når det gjelder trygghet og sikkerhet for den norske befolkning. Det er det grunn til å trekke fram og takke for i dag.

Jeg vil til slutt ta opp det forslaget vi fremmer:

«Stortinget ber Regjeringen be Politidirektoratet om å innføre en ordning med barnevernkonulent i alle politidistrikter.»

Det har å gjøre med et forebyggende arbeid, det har å gjøre med å ta vare på barn og unge, og det har å gjøre med en utvikling innenfor den voldsbruk i familien som dessverre er økende, men hvor politiet har satt inn større ressurser enn tidligere, og vi håper forslaget også kan få bifall her i salen.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp det forslaget han har referert.

Det blir replikkordskifte.

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:51:35]: Jeg har lyst til å stille samme spørsmål til Kristelig Folkeparti som jeg gjorde til Fremskrittspartiet i sted, fordi jeg oppfatter jo at de i sum utgjør en opposisjon her på Stortinget som eventuelt skal føre en annen – alternativ – politikk enn det Regjeringen gjør. Det handler om konsekvensene av bruk av rusmidler med hensyn til kriminelle handlinger. Fremskrittspartiet var jo, bare for å repetere det, inne på at politiets forebyggende oppgave blir det sentrale her, mens mitt poeng var at man må jo gå skrittet før det og se på konsekvensene av en veldig liberal rusmiddelpolitikk – det gjelder familievold, det gjelder vold utenfor utesteder, og det gjelder vinningskriminalitet knyttet til bruk av rusmidler i den hensikt å skaffe seg midler nok til å fortsette sitt rusmiddelbruk. Jeg spør: Ser Kristelig Folkeparti behovet for tiltak knyttet til omsetting av rusmidler for å forebygge kriminelle handlinger?

Hans Olav Syversen (KrF) [14:52:42]: Jeg tror ikke det vil komme som noen stor overraskelse for representanten Ballo eller andre at vi ser en sammenheng mellom ruspolitikk og kriminalitet. Jeg har jo også sett at det er et flertall i innstillingen som peker på det samme, ikke minst på at 60 pst. av voldsrelatert kriminalitet begås i alkoholrus.

Jeg kan vel ikke si at det er en samlet opposisjon når det gjelder rusmiddelpolitikken. Det vil være å ta litt for hardt i. Det er vel en viss avstand mellom Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet i så måte. Vi ser absolutt behovet for en restriktiv alkoholpolitikk og ruspolitikk – det gjelder ikke minst i denne byen hvor vi nå er. Og jeg må si at også Sosialistisk Venstreparti med fordel kunne se på hvordan man i de siste tider har hatt innflytelse over skjenkepolitikken i denne byen.

Thomas Breen (A) [14:53:50]: Jeg føler behov for å be Kristelig Folkeparti forklare litt om behovet for forslag nr. 7, som de har fremmet. Det er begrunnet bl.a. med en økende familievold. Nå har vi sagt i innstillingen at vi skal innføre familievoldskoordinator i distriktene. I tillegg har vi sagt at vi nå innfører politiråd for nettopp å få større samhandling mellom kommunale sektorer og politiet.

På den bakgrunn føler jeg at forslaget blir litt smør på flesk, og jeg har lyst til at Kristelig Folkeparti skal begrunne sitt eget forslag litt mer fyldig.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:54:29]: Vi bygger jo på de gode erfaringene, som ikke minst er fra denne byen, hvor det har vært barnevernskonsulenter ved enkelte politikamre. Det har rett og slett å gjøre med at det gir et høyere fokus og en bedre kvalitet på den delen av politiets arbeid som er knyttet til oppgaver rundt barn og barn som er voldsutsatt. Derfor håper vi også at Arbeiderpartiet kunne tenke seg å støtte forslaget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Erling Sande (Sp) [14:55:22]: Det er vanskeleg å sjå føre seg landet utan politifolk og lensmenn. Etaten er avgjerande viktig for tryggleiken til oss som bur i dette landet, og vi veit òg at politiet nyt stor tillit blant innbyggjarane. Meldinga vi handsamar i dag, slår fast at vi har valt ei politioordning som både er hensiktsmessig og ressurs-effektiv.

Senterpartiet står fullt ut opp om målsetjinga om å førebyggje betre, oppklare meir, reagere raskare og rehabiliterer betre. For å nå målsetjinga og for framleis å kunne rekruttere dyktige og motiverte personar til politiet er det viktig med tydelege politiske signal når det gjeld politiet si rolle og politiet sine oppgåver. Derfor er dagens tema viktig.

Senterpartiet ynskjer eit synleg og handlekraftig nærpoliti. Ein desentralisert politi- og lensmannsetat er med på å sikre førebygging og nedkjemping av vald og kriminalitet over heile landet. Det er såleis ein føresetnad for målsetnaden om likeverdig tenestetilbod uansett kor ein vel å busetje seg i landet. Eit synleg politi styrkjer tryggleikskjensla vår, i alle fall tryggleikskjensla til dei fleste av oss, og ho er i seg sjølv kriminalitetsførebyggjande.

Den lokale kunnskapen som politietaten sit inne med, gjer både førebygging og kriminalitetshandtering enklare. Eit desentralisert politi passar som hand i hanske med det busetnadsmønsteret vi har. Og det gjer sitt til at det bør ligge godt til rette for samarbeid mellom politi og lokale styresmakter. Med det som bakteppe er det viktig for oss i Senterpartiet å understreke at når komiteen snakkar om «justering i organiseringen lokalt med begrensede forsøk i utvalgte distrikter», handlar det ikkje om ei reversering av nærpolitioordninga, omfattande nedlegging av lensmannskontor eller sentralisering. Det er i alle fall ikkje ei utvikling som Senterpartiet kan gje si støtte til. Men vi ser ikkje bort frå at strukturen med fordel kan endrast i dei tilfella der det er brei semje om at det ikkje er hensiktsmessig å halde oppe eiga tenesteeining.

For dei fleste av oss er det stor tryggleik i å vite at ein har polititjenester tilgjengeleg innan rimeleg tid dersom det skulle bli naudsynt. For Senterpartiet betyr likeverdig tenestetilbod at innbyggjarane ikkje skal oppleve urime-

leg lang responstid sjølv om ein vel å busetje seg utanfor dei store byane. Vi er samde med komiteen i at ein ikkje kan vente den same responstida i tett folkesette område som i område utan fast busetnad. Likevel er det viktig for oss å understreke at responstida må vere på eit akseptabelt nivå, der den enkelte kan føle seg trygg på å få hjelp. Ein føresetnad for eit godt tenestetilbod i mange kystsamfunn, f.eks., er at politidistrikta langs kysten har ei tilfredsstillande sjøteneste.

Det er viktig for Senterpartiet at område med fast busetnad ikkje opplever at responstida vert vesentleg auka og tilbodet dermed gjort ringare.

Høve til kompetanseheving, etterutdanning og spesialisering for den enkelte tilsette innan politiet er viktig både for dei noverande tilsette og for rekrutteringa til etaten. Innanfor ein desentralisert struktur er det ei særleg utfordring å sikre at alle tilsette har høve til å opparbeide meir kunnskap på avgrensa felt, og ikkje minst at dei føler at dei får nytte den kompetansen dei har. Dette fordrar ikkje berre ein auka innsats på kompetanseheving, men òg auka fokus på samarbeid mellom ulike delar av etaten og samordning av ressursane innanfor politidistriktet.

Samtidig som kompetanseheving og interne prosessar er sentrale, er det viktig at dei tilsette føler at dei har tilstrekkeleg tid til å gjere jobben dei er sette til. Det er derfor viktig å finne den rette balansen mellom desse omsyna i instruksane opp mot politidistrikta. Vi har store forventingar til effektiv ressursbruk hjå politidistrikta rundt om i landet. Det er òg viktig at vi har store forventingar til effektivitet og ressursforvaltning når det gjeld den statlege overbygginga.

Senterpartiet ynskjer å bruke meir av samfunnet sine samla ressursar på førebygging og mindre på reparasjon. Kriminalitetsførebygging er ein av politiet sine sentrale oppgåver. Senterpartiet ynskjer eit politi som er synleg i lokalsamfunnet, som er i kontakt med skulesystemet og frivillige organisasjonar og med ungdomsmiljøet – og aktivt i samarbeid med kommunane om førebyggjande arbeid. Meldinga peikar på at kriminaliteten utført av personar under 18 år aukar. Det uroar oss i Senterpartiet, fordi vi veit at fritidstilbodet til denne gruppa rundt om i landet har blitt svekt parallelt. Vi håpar at det løftet som er teke i kommuneøkonomien, skal vere med og betre det og også ha ein kriminalitetsførebyggjande effekt, sjølv om det ikkje er hovudmålet.

Sjølv om debatten i dag viser at det er nyansar i synet på politiet si rolle, er det eit samla storting som i dag viser vegen vidare for denne sektoren, og det er viktig.

Presidenten: Klokkeren er nå 15, og formiddagens møte er over. Vi tar en pause i forhandlingene fram til kl. 18.

Møte tirsdag den 23. mai kl. 18

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 75)

Sakene på dagens kart

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 2

Innstilling fra justiskomiteen om politiets rolle og oppgaver (Innst. S. nr. 145 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 42 (2004-2005))

André N. Skjelstad (V) [18:01:49]: Å sikre folk en trygg hverdag vil alltid ligge til grunn for politiets arbeid, uavhengig av samfunnsmessige endringer. Det som endrer seg, er på hvilken måte politiet skal klare å møte utfordringene som dagens og framtidens samfunn vil gi, for å sikre en trygg hverdag.

Da jeg vokste opp, ble vi i stor grad fortalt at hvis vi ikke var snille, ville politiet komme og ta oss. Dette hadde nok en preventiv virkning, men skal vi følge lov og orden på grunn av frykt eller på grunn av respekt? På enkelte politibiler her i Oslo står det: Vi er her – for en tryggere hverdag. Signaleffekten av å fronte politiet som en beskytter og ikke som en frihetsberøver, har stor betydning for folks tillit til politiet.

Et annet viktig element som skaper tillit, er den lokale forankringen norsk politi har og skal ha. Derfor er det gledelig at justiskomiteen ber departementet om en utredning av virkningene av Hammerfestmodellen. Politi- og lensmannsetat spiller en aktiv rolle i lokalmiljøet, noe som også er viktig for å kunne bekjempe vold og vinningskriminalitet og for å kunne arbeide forebyggende. Samtidig er politi- og lensmannsetat nødt til å forberede seg på ekstraordinære situasjoner og på et mer internasjonalt og organisert kriminalitetsbilde. Vi har sett et godt bilde på det i forbindelse med politiets innsats i NOKAS-saken.

Det er viktig at politiet har en bemanning som står i forhold til de oppgavene de skal utføre. Derfor ber Venstre om en samlet vurdering av behovet for tilgang på personell i et lengre tidsperspektiv etter evaluering av politireformens fase 2 i 2007. Dette for å sikre at man har tilstrekkelig bemanning også i framtiden for å møte de utfordringene vi står overfor.

Enkelte typer, særlig grov og samfunnsskadelig organisert kriminalitet er i ferd med å bli stadig mer utbredt. Venstre mener det er viktig å formalisere, systematisere og analysere den kunnskapen politiet i dag sitter inne med om organisert kriminalitet. Forskningsinnsatsen på området må styrkes både i form av grunnforskning og anvendt forskning.

Bruk av ny teknologi og nødvendig omorganisering kan bidra til å flytte tidsbruk og ressurser i politiet over på rutinemessige kontoroppgaver til utadrettet tjeneste. Slik utadrettet tjeneste må også stimuleres lønnsmessig. Poli-

tiet må ha ressurser til å etterforske hverdagskriminalitet og mindre forbrytelser, slik at tilliten til politiet ikke svekkes.

For at politiet skal klare å møte de nye utfordringene som kommer, er et samarbeid mellom etater viktig. Den forrige regjeringen la mye vekt på dette i stortingsmeldingen.

Skal samfunnet klare å ta et oppgjør med ungdomskriminalitet og avskjære disse ungdommene fra en framtidig kriminell løpebane, må dette gjøres gjennom et samarbeid mellom barnevernet, skoleverket, foreldre og frivillige organisasjoner i nærmiljøet. Ungdommens egen delaktighet bør stå sentralt.

Når en vet at over 60 pst. av alle innsatte i norske fengsler har problemer med narkotika, sier det seg selv at etatene må samarbeide. Det samme gjelder forbrytelser begått av personer med psykiske lidelser og bekjempelse av økonomisk kriminalitet.

Venstre vil styrke offerets rettigheter og plass i hele straffesaks kjeden. Venstre mener det ikke er noen generell, opplagt sammenheng mellom strengere straffer og mindre kriminalitet. Straffelovgivningen må gi befolkningen og samfunnet en effektiv beskyttelse, særlig mot dem som begår alvorlig eller omfattende kriminalitet. Det er viktig å reagere strengt overfor dem som begår grov kriminalitet. Hovedlinjen må være å videreføre en human og fleksibel straffefølgelse og straffegjennomføring.

Politiet skal konsentrere seg om myndighetsutøvelse og andre kjerneoppgaver. Derfor er vi enig med Høyre og Fremskrittspartiet i at politiet kan fritas fra oppgaver som kan utføres av andre. Venstre slutter seg også til Høyre og Fremskrittspartiets merknad om å beholde og styrke politireserven, og vi kommer til å støtte Kristelig Folkepartis forslag, som er lagt fram i dag.

Herved tar jeg opp Venstres forslag, som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har tatt opp det forslag han refererte til.

Statsråd Knut Storberget [18:06:45]: Den politirollemeldinga som Stortinget i dag behandler, er skapt av den forrige regjering. Den har ligget over et stortingsvalg og behandles nå av et nytt storting. Det fortjener en melding som skal behandle så viktige og sentrale spørsmål i kriminalitetsbekjempelsen som en politirollemelding.

Det er sunt at vi kan ha en diskusjon i to forskjellige regjeringer om innholdet i politirollemeldinga og innholdet i politirollen. Det er også sunt med den store og brede enigheten vi ser danner seg bak Stortingets oppfatning om politirollen. Det er gledelig å se.

Det er to spørsmål som melder seg i forhold til meldingen: For det første, hva er egentlig politiets rolle i dag og i framtida? Og: Slik vi vurderer norsk politi, fyller de denne rollen? Det er som flere talere har vært inne på tidligere i dag, en krevende rolle som beskrives. Vi ønsker oss et nært politi med ansvar for global kriminalitet. Samtidig ønsker vi oss et generelt politi med ansvar for spesialisert kriminalitet. Når man begynner å analysere politiets virk-

somhet i landet Norge, må konklusjonen være at politiet i det alt vesentlige fyller sin rolle svært godt. Det ser vi bl.a. på at kriminaliteten ikke bare er en voksende størrelse; vi ser på flere kriminalitetsområder i løpet av de siste årene, og dertil er det også noen geografiske variasjoner, at det faktisk også har vært en nedgang i forhold til en del kriminalitetstyper, som vi må ta med oss som gledelige størrelser.

Vi ser at politiet i Norge har gjort en utrolig jobb i forhold til det å ferdigarbeide gamle saker, restanser. Vi ser at saksbehandlingstiden til norsk politi er på vei ned. Det har nærmest vært en halvering i løpet av de siste ti årene. Vi ser også at det ikke er helsvart i forhold til spørsmålet om hva slags utstyr og bemanning norsk politi faktisk har i dag. Det har vært en investering i biler i løpet av inneværende år og fjoråret på nærmere en kvart milliard kroner, og i 2005 ble det investert i sikkerhetsutstyr for 25 mill. kr. Våpen står nå for tur til å få sin berettigede utskiftning. Jeg nevner dette, fordi det er en tendens til når politiets virksomhet skal beskrives i media, at det gjerne er det som går galt som danner grunnlaget for beskrivelsen. Det kan ofte gi en noe skjev innfallsvinkel i forhold til en debatt om politiet faktisk fyller sin rolle.

Hvis vi gjør et sveip landet rundt, ser vi at norsk politi i de nye rollene som framtrer, og med de nye utfordringene som ligger i kriminalitetsbildet, godt på vei har grepet om det å gå inn i og oppdage mer av den kriminaliteten som vi oppfatter som alvorlig.

I Oslo utfører politiet svært godt arbeid i forhold til forebyggende barne- og ungdomsarbeid i regi av andre organisasjoner, i regi av andre offentlige etater, og vi ser helt åpenbare resultater.

I Trondheim ser vi at politiet gjør en kjempejobb med å avdekke noen av de vanskeligste sakene i forbindelse med menneskehandel – trafficking. Der har man gått inn og tatt nettopp bakmennene, slik vi ønsker oss det når Stortinget behandler straffebestemmelser rundt dette.

I Kristiansand ser vi et politi som er svært våkent og oppgående i forhold til å etterforske vold mot barn i nære relasjoner. Dette er svært vanskelige og utfordrende saker, men man har der virkelig organisert seg, slik at man kommer i positiv posisjon i forhold til så vanskelige saker. Vi ser en NOKAS-etterforskning som faktisk har brakt resultater ved at man har pågrepet og domfelt mennesker, dog ikke rettskraftig. Vi ser også at den typen etterforskning har en effekt i forhold til den type kriminalitet som nettopp omfattes av den saken. Vi har en hvitvaskingsenhet i Økokrim som i løpet av de siste årene er gitt virkemidler både i form av teknisk utstyr og i form av ny lovgivning og nye mekanismer for å få inn meldinger om mistenkelige transaksjoner. Vi ser resultater nå når Økokrim i løpet av året er blitt noe mer opprustet og står klar for å avdekke bl.a. hvitvasking.

Flere har også nevnt at hvis man beveger seg utenfor landets grenser, ser man norske polititjenestemenn og -kvinner som gjør en utrolig god jobb, f.eks. innsatsen deres i Afghanistan og andre steder, hvor man lærer nye demokratier ro og orden og hvordan man skal kunne skape mindre kriminalitet.

Siden denne dagsordenen ofte preges av det negative, har jeg behov for ved en anledning som denne å gi ros til de mange tusen polititjenestemenn og -kvinner vi har rundt omkring i det ganske land. Når vi går inn i en politirulledebatt, må vi vite å verdsette den innsatsen som gjøres, både i politidistriktene og i politiets ledelse i Politidirektoratet. Dette er en av årsakene til at vi faktisk har en situasjon hvor politiet i Norge skårer nærmest høyest på tillitsbarometrene. Norsk politi har faktisk stor legitimitet og stor tillit. Det er noe de vil trenge også i framtida, særlig i forhold til de utfordringer som politiet nå står overfor. Det er jo det som danner sjøelve grunnlaget for politirollen. Jeg skal ikke bredt gå inn på alle utfordringene, men jeg har lyst til å nevne tre eksempler på utfordringer som skaper behov for en vedvarende diskusjon rundt politirollen.

For det første vil jeg nevne den internasjonale organiserte kriminaliteten. Her kreves åpenbart nye grep både i forhold til metoder og i forhold til hvordan man tradisjonelt driver politiets etterforskningsarbeid. Det kreves også en helt ny tilnærming i forhold til hvordan man samarbeider internasjonalt både i Europol, Eurojust, Interpol og andre internasjonale organisasjoner, men også en tenkning om hvor man skal gå i framtiden for å skape et mer forpliktende politiarbeid. Det krever selvfølgelig mer kompetanse, og det krever også mer ressurser.

Den andre utfordringen jeg særlig har lyst til å nevne, er trafficking-utsatte kvinner og barn som kommer hit til landet, og de problemene de står overfor. Vi ser en helt særegen kriminalitet som det er mye vanskeligere å nå til bunns i enn det vi tradisjonelt opplever når vi står overfor kriminelle handlinger. I Trondheim har man vist at det absolutt er mulig å trenge inn i dette om man setter inn ressurser og bruker de metodene man har til rådighet.

Den tredje utfordringen jeg har lyst til å nevne, nevner jeg på bakgrunn av at vi nettopp har fått Fornærmedeutvalgets innstilling på bordet. Vi vil få en helt ny debatt rundt politiets rolle i forhold til de fornærmede. Det har flere vært inne på, men det går på mange måter på å møte dem som rammes av kriminelle handlinger, på en helt annen måte.

Etter Regjeringas oppfatning fordrer dette en politirolle som har en klarere avgrensning enn tidligere i forhold til det som faktisk ikke er politiets oppgaver – som psykiatri, en god del administrative gjøremål, eller transportoppgaver som en del har vært inne på – slik at vi faktisk får rendyrket det politimessige i innsatsen. Det krever også bedre forebygging, ikke bare fra politiets side, men også fra andre aktører i samfunnet. Vi vil ikke kunne reparere oss ut av alle kriminalitetstyper, og det handler etter Regjeringas mening om noe mer enn å avvikle drosjekøer i Oslo sene nattetider. Dette fordrer også, om vi skal møte disse nye utfordringene, et lokalt forankret politi med legitimitet og tillit i befolkningen, og fortsatt med sivile gjøremål som skaper en lokal forankring og lokal tilknytning. Det krever et godt samvirke med lokale myndigheter. Vi hilser velkommen etablering av politiråd der det er hensiktsmessig. Det kreves en aktiv tilnærming til egen organisasjon og effektivitet. Derfor hilser jeg velkommen debatten og også komiteens merknader om organisering, som åpner for justering av den lokale strukturen,

som vi skal benytte med varsomhet, for å sikre bl.a. rekruttering og et lokalt og effektivt politi. Dette er også bakgrunnen for at Regjeringa vil fortsette arbeidet med å se på mulighetene for samlokalisering med lokale servicekontorer, noe jeg er glad for at en samlet komitee slutter opp om.

De nye utfordringene som det er pekt på, og den nye politirollen som vi alle er opptatt av skal være mest mulig effektiv, krever at vi tenker bredere enn bare ressurser til politiet. Økt politikraft vil som sagt være avhengig av bedre forebygging. Det vil være avhengig av bedre utstyr. Det vil være avhengig av bedre kompetanse. Det vil være avhengig av bemanningen. Det vil være avhengig av at vi nå skisserer nye metoder for fremtiden. Regjeringa jobber med spørsmål bl.a. om utvidelse av DNA-registeret, som jeg oppfatter som en særdeles viktig metodeutvidelse. Det krever at vi har hele strafferettskjeden med oss når vi skal tenke politikraft. Det at vi får bort soningskøen og stiller varetektsplasser og soningsplasser til disposisjon, er avgjørende for at vi får et sterkt politi. Det er meningsløst å oppdage mer kriminalitet hvis vi ikke kan reagere raskt.

Det er en styrke med en såpass samstemmighet fra Stortingets side i denne viktige saken. Jeg er glad for denne debatten og tar med meg innspillene. De innspillene som er kommet fra komiteen, vil vi selvfølgelig ta med oss. Jeg vil nå signalisere at Regjeringa hilser velkommen det forslaget som Venstre har fremmet, vedrørende de personmessige behov som norsk politi har. Det er en jobb vi er klare til å gjøre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [18:17:10]: Jeg takker statsråden for redegjørelsen. Jeg ønsker å utfordre ham i forhold til problemstillinger.

Den første er om statsråden som ansvarlig statsråd føler at han fullt ut leverer i henhold til første setning i politiloven § 1, som lyder som følger:

«Staten skal sørge for den polititjeneste som samfunnet har behov for.»

Eller er det faktisk slik at samfunnet må akseptere det staten ser seg råd til av polititjenester?

Det andre som jeg kunne tenke meg å høre statsrådets synspunkt på, er alkohol og alkoholavgifter. Statsråden har jo en utrolig tro på at avgiftssystemet er nøkkelen til suksess. Hvis man ser på tallene fra i fjor, er det et faktum at Finland hadde en økning i omsetningen på sitt vinmonopol på 0,5 pst., mens vi i Norge hadde 4,9 pst. økning. Er det da slik fra statsrådets ståsted at avgiftsregimet er det eneste saliggjørende i forhold til å oppnå suksess?

Statsråd Knut Storberget [18:18:12]: Jeg skulle hatt lengre tid enn ett minutt til å svare på dette.

Politilovens intensjoner i § 1 er en god fane å gå etter. Bakgrunnen for at Regjeringa da den tiltrådte, i tilleggsproposisjonen valgte å styrke politibudsjettene utover Bondevik-regjeringens budsjett, var at vi mente det var behov for mer ressurser til norsk politi utover det nivået

som også Fremskrittspartiet var med på å bidra til i tidligere budsjetttrunder.

Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, mener jeg at økt politikraft helt åpenbart er avhengig av mer enn bare ressurser, deriblant det andre forholdet som representanten Ellingsen tok opp, at vi kan føre en restriktiv rusmiddelpolitikk. Det er helt åpenbart at hvis vi skulle legge oss på Fremskrittspartiets linje når det gjelder alkoholpolitikk, med den nedsettelsen av alkoholavgifter som foreslås, vil det innebære en betydelig økning av voldsrelatert problematikk. Jeg er glad for at alle andre partier i Stortinget innser det.

Når det gjelder Finland, har man nettopp det eksemplet at da man satte ned avgiften betydelig der, fikk man en drastisk økning i voldskriminaliteten. Det ønsker vi å forske innbyggerne i Norge for.

Elisabeth Aspaker (H) [18:19:24]: Vi befinner oss i en by der kriminalitetsutviklingen dessverre har en del mer alvorlige trekk enn vi opplever ellers i Norge. Vi har gjengkriminalitet som involverer stadig yngre. Vi har mer og mer organisert tugging, og vi har menneskehandelen, som vi etter hvert vel må si virker veldig satt i system. Mitt spørsmål til statsråden er: Hva vil justisministeren konkret gjøre for at Oslo-politiet skal bli bedre i stand til å ta tak i dette?

Det andre som jeg ønsker statsrådets kommentar til, er forslaget fra byrådet om en adgang i politivedtektene for politiet til å vise bort spesielt aggressive tiggere eller prostituerte.

Statsråd Knut Storberget [18:20:06]: Det første jeg har lyst til å si, er at vi mente det var nødvendig å øke tilskuddet til norsk politi, også til Oslo politidistrikt, ikke kutte, slik som spørrerens parti gjorde ved siste budsjetttrunde. Vi tror at det er en lite farbar vei for å styrke innsatsen mot kriminaliteten i Oslo.

Når det gjelder de regler som er blitt behandlet ganske nøye i Stortinget, i hvert fall i forhold til spørsmålet om tugging, er det min oppfatning at vi har hjemler i politiloven og i andre lover, bl.a. i straffeloven, som kan ramme den atferd som spørreeren nevner. Men det er også slik at Oslo kommune har under utarbeidelse nye politivedtekter. Vi har signalisert til Oslo kommune at vi ønsker å bidra til at man får et velfungerende lokalt regelverk i forhold til de problemer man ser her i dag.

Hans Olav Syversen (KrF) [18:21:14]: Justisministeren hadde tre hovedutfordringer som han mente politiet stod overfor, som han nevnte i sitt innlegg. Det første var metodebruken. Da er mitt spørsmål: Indikerer justisministeren med det at Regjeringen tar sikte på å fremme for Stortinget en utvidet adgang for politiet til å bruke ulike metoder i forhold til dagens situasjon?

For det andre: Jeg tror justisministeren og Kristelig Folkeparti er enige om at forebyggende arbeid er viktig. Skal politiet også sørge for at man driver et godt forebyggende arbeid, kan det være grunn til at etatens måleindi-

katorer reflekterer dette. Hvordan ser justisministeren på en slik mulighet?

Statsråd Knut Storberget [18:22:09]: Når det gjelder spørsmålet om de eksemplene som jeg nevnte, hvor jeg kom inn på metodebruk, vil jeg allerede nå signalisere at når det gjelder de litt mer utradisjonelle metodene som politiet i dag rår over, er hovedutfordringen med disse etter Regjeringas oppfatning at de faktisk blir tatt i bruk, at man har nok ressurser til å bruke de metodene man allerede har fått innvilget. Det gjelder særlig spørsmål om romavlytting, telefonavlytting osv. Men metodebegrepet kan jo være så mangt. Når vi nå ønsker å gi politiet utvidet mulighet til å bruke DNA-register og utvide grunnlaget for registrering, er jo det en ny type metodikk, så det er ingen tvil om at Regjeringa vil komme til Stortinget med det innen kort tid.

Så vil jeg også si i forbindelse med metodebruken at det å verne kilder i forhold til det som nå avdekkes i metodene, også vil være avgjørende for oss. Det jobber vi med.

Solveig Horne (FrP) [18:23:25]: Vi kan lese i nyhetene i dag at pengemangelen i politiet er så stor at oppimot 350 stillinger står ledige rundt omkring i landet. Spesielt gjelder dette statsrådets hjemfylke, Hedmark.

Regjeringen og statsråden har satt seg store mål og snakker mye om økt fokusering på kriminalitetsbekjempelse, noe som ikke er mulig med dagens bevilgninger.

Vil Regjeringen og statsråden ta dette på alvor og følge opp med mer midler til politiet, slik at vi kan få besatt de stillingene som er ledige rundt omkring i landet?

Statsråd Knut Storberget [18:24:00]: Jeg kan ikke love mer enn det vi allerede nå gjør, i inneværende år. I tilleggsproposisjonen i fjor valgte vi å styrke norsk politi utover Bondevik-regjeringens forslag. Vi har også, i forbindelse med NOKAS-saken, i revidert nasjonalbudsjett lagt mer penger på bordet til norsk politi, slik at man har fått en betydelig styrking av innsatsen.

Så må jeg si at det faktagrunnlag som replikanten nå bruker, kjenner jeg godt til hvor kommer fra. Det er fra Politiets Fellesforbund, hvor det sies at det aldri har vært verre enn i år. Det er i så måte et godt tegn på at penger ikke virker, siden vi faktisk øker politibudsjettene. Men brorparten av de stillingene som står ledige, står ikke ledige på bakgrunn av kronemangel, men fordi man faktisk er ferd med å besette dem. Så jeg tror nok vi må lese disse tallene med en viss nyanse.

André N. Skjelstad (V) [18:24:59]: Jeg takker først statsråden for støtten til Venstres forslag.

Jeg kunne godt ha tenkt meg å høre litt mer om hvordan statsråden ser for seg det tverrfaglige samarbeidet for å styrke det kriminalitetsforebyggende arbeidet når det gjelder barn og unge.

Statsråd Knut Storberget [18:25:22]: Det er hevet over enhver tvil at Regjeringa mener at et av de viktigste

forebyggende tiltakene vi kan ha, er å få intensivert det samarbeidet. Det er det som er bakgrunnen for at både Regjeringa og komiteen i dag velger å peke på et nytt instrument for å flette sammen det tverretatlige samarbeidet, nemlig politirådet lokalt. Det er også grunn til å si at en viktig utfordring i forhold til å utvikle politirollen er nettopp å gjøre både politistasjonssjefen og lensmannen i stand til å være en lokal aktør for trygghet, og at kanskje også de politiske organer tar justispolitiske spørsmål på alvor lokalt. Det er der mye av mulighetene ligger, og Regjeringas satsing når det gjelder bl.a. kommuneøkonomi, mener vi skal bidra å gjøre dem bedre i stand til også å gjøre forebyggende arbeid i forhold til unge.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed over.

Solveig Horne (FrP) [18:26:39]: For ca. to uker siden ble jeg og Fremskrittspartiet beskyldt for ikke å snakke om forebygging. Enkelte i denne sal gikk så langt som til å si at når de hørte et innlegg fra Fremskrittspartiet, var vår løsning våpen. Er det noe et parti som Fremskrittspartiet er opptatt av, er det forebygging.

Forebyggende arbeid og trygghet for den enkelte sikres best gjennom gode familierelasjoner og trygt oppvekstmiljø. Målrettet innsats blant barn og unge som har begynt med kriminalitet, er viktig – det å møte reaksjoner som gjør at de ikke fortsetter med kriminalitet.

Satsing på barn og unge er en investering i framtiden. Forebygging starter i hjemmet. Men det starter kanskje også på helsestasjonen. Hvem er det som er nærmest, om ikke helsesøster, til å se problemene når barn kommer til kontroll? Hun kan bidra med oppfølging og hjelp i hjemmet.

Integrering er også viktig. En undersøkelse viser at 93 pst. av innvandrerne ønsker å bli godt integrert, men de sier også selv at de må lære seg norsk, og de må respektere norske lover. Ofte er det mor i innvandrer miljøet som det er viktig å få tak i og få kontakt med.

Det er viktig at politiet er synlig og tilgjengelig i nærmiljøet. Det øker også tryggheten i lokalsamfunnet. Politiet skal motvirke kriminell utvikling blant barn og unge. Politiet må ikke glemme hvor viktig det er at den – tilsynelatende – mindre hverdagskriminaliteten blir etterforsket og oppklart. Det er mange som starter sin kriminelle løpebane med hverdagskriminalitet. Mange starter også med hverdagskriminalitet for å få innpass i gjenger. Hvor enkelt er det ikke å fortsette hvis de ikke får reaksjon, får straff og oppfølging. Vi vet at dette krever ressurser, og det må prioriteres. Politiet må få de virkemidlene de trenger for å følge dette opp.

Fremskrittspartiet fremmet i siste periode forslag om et politiråd i hver kommune, uten at dette fikk støtte. Derfor er det gledelig å se i dag at flertallet nå kommer etter. Det å etablere et forpliktende samarbeid mellom politiet og den enkelte kommune er viktig. Det er flott å se at en samlet komite går inn for opprettelse av et politiråd. Det er veldig mange kommuner, men ikke nok kommuner, som har et flott resultat å vise til ved at de har innført SLT-modellen. Opprettelsen av et politiråd sammen med SLT-

samarbeid er en veldig viktig del av forebyggingen. Det involverer veldig mange deler av befolkningen og lokalsamfunnet at kommunen samarbeider med politiet om lokale kriminalitetsforebyggende tiltak. Kanskje skal politiet ha en fast person som har ansvar for sin skole. Kontaktmøter mellom politi, barnevern, oppsøkende tjeneste og skole, det å jobbe sammen på tvers av profesjonene og det å involvere politiet i et samarbeid med sentrale kommunale etater og ikke minst ulike private og frivillige aktører i kommunen er viktig for forebygging. Selv om vi nå er samlet om et politiråd og SLT, så er det også viktig med nærpoliti. Derfor har Fremskrittspartiet i sine merknader fokusert på nærpoliti. Ingenting er mer forebyggende enn synlig og desentralisert politi. Det er veldig synd at ikke det politiske flertall klarer å se seg råd til å finansiere et nærpoliti. Fremskrittspartiet mener at en kan forsvare de kostnadene som et nærpoliti krever. Nærpolitiet har et mye mer inngående kjennskap til lokalbefolkningen. De har god oversikt over de forskjellige miljøene, de kan målrette innsats mot risikogrupper, og de kan også hjelpe personer som er på vei ut på skråplanet. Et nærpoliti vil være holdningsskapende og effektivt forebygge kriminalitet.

Nå håper jeg at de som mener at Fremskrittspartiet ikke snakker om forebygging, har skiftet mening. Forebygging må være hovedfokus til politiet. Det må få status å arbeide med forebygging internt i politiet. Det er viktig for både samfunnet og for det potensielle offeret at man unngår at det skjer en kriminell handling. Synlig, effektivt politi med raske og riktige straffereaksjoner virker forebyggende.

Det er enkelt for oss stortingspolitikere å stå her og snakke om forebygging, men det er viktig å sette kriminalpolitikk og forebygging i fokus hos våre lokalpolitikere i hele landet. Det er de som kjenner lokalmiljøene i sin kommune. Så får vi som sitter her på Stortinget, følge opp der det kreves ressurser.

Thomas Breen (A) [18:31:41]: I Soria Moria-erklæringens avsnitt om kriminalpolitikk handler de første kulepunktene om forebyggende tiltak. Det er selvfølgelig satt først fordi vi mener det er viktigst. Vi mener faktisk at det er bedre å forebygge enn å reparere. For hver kriminell handling vi klarer å forebygge, sparer vi mennesker fra å bli ofre. I tillegg unngår vi den kostnaden det er både økonomisk og menneskelig å etterforske, straffe og reintegrere en kriminell.

Det viktigste vi kan gjøre for å forebygge kriminalitet, er fortsatt å bygge ut velferdssamfunnet vårt. Dette kan forklares med at de som har ett eller flere leveårsproblemer, er overrepresentert på kriminalstatistikken. Men dette er selvfølgelig ikke nok. Vi må jobbe forebyggende på mange plan. Det er forebyggende hvis vi klarer å straffe bedre, slik at flere straffedømte klarer å stoppe sin kriminelle løpebane. Det er forebyggende hvis straffene vi måler ut, er strenge nok til å virke preventivt, samtidig som de kommer innen rimelig tid etter at en straffbar handling er gjort. Det er forebyggende hvis vi klarer å rehabilitere flere mennesker som sliter med narkotika eller har psykis-

ke problemer, og det er forebyggende hvis de tiltak som barnevernet setter i gang, er så bra at ungdommen ikke starter eller fortsetter en kriminell løpebane.

Grunnen til at jeg har denne oppramsingen, er at jeg vil minne oss om at politiet ikke kan forebygge kriminalitet alene. Samtidig erkjenner vi i denne meldingen at proaktivt politiarbeid skulle vært mer i fokus. Etter min mening har politiet så langt hatt fokus på å etterforske og rettsfølge allerede begåtte kriminelle handlinger, og det er i stor grad takket være oss politikere at det er blitt sånn. Politiet har etter min mening i altfor stor grad blitt målt i forhold til dette. Fokus på saksbehandlingstid og oppklaringsprosent har ikke akkurat stimulert politiet til å jobbe forebyggende. Dette problemet tar vi opp i meldingen nå. Flertallet slår fast at vi ønsker å utarbeide nye måleparametere, som også måler det forebyggende arbeidet og effekten av det.

En annen viktig ting Stortinget i dag gjør, er å peke på de mulighetene politiråd har. Politirådsaken er opprinnelig et forslag fra Politiets Fellesforbund og en videreutvikling av det gode SLT-samarbeidet som er bygget opp i over 150 kommuner. Det som er viktig i denne sammenhengen, er at dette forankres på øverste nivå både i politiet og i kommunen. Det er helt nødvendig for å få handlekraft og gjennomslag. Kriminalitetens årsaker er mange og komplekse, og må bekjempes med en bred innsats både av det offentlige og av private aktører, og både lokalt og nasjonalt. Politiet verken kan eller har kompetanse til å bekjempe kriminaliteten alene, og i mange tilfeller har andre aktører vel så gode forutsetninger for å bidra til å løse oppgaven. Jeg tror at noe av det viktigste med politirådstanken er at vi kan utnytte de ressursene vi har, mer målrettet.

En bredere tverrsektoriell samhandling vil alle tjene på. La meg ta et eksempel på det. Hedmark politidistrikt så på ressursbruken de hadde i forhold til psykiatri i perioden fra 1. januar til 1. november 2005. De har anslått at dette distriktet alene bruker mellom seks og åtte årsverk på dette. Mye av dette kan nok tenkes å være riktig bruk av politiresurser, men som de selv påpeker, har de i utgangspunktet ikke utdanning til eller ansvar for å håndtere denne typen oppdrag, som tilligger helsevesenet. Jeg tror at en mye tettere dialog mellom politi og andre aktører for å gjøre ressursbruken mer målrettet vil gi stor gevinst. I tillegg til dette sier vi også at vi vil endre plan- og bygningsloven, slik at kriminalitetsforebyggende tiltak og de hensyn som der ligger, skal vektlegges i kommunal planlegging.

Jeg vil også si litt om de utfordringer vi står overfor når det gjelder rekruttering. Først vil jeg peke på de bekymringer komiteen har når det gjelder søkermassen til Politihøgskolen. I fjor var det 2 265 søkere, men bare 389 var kvalifisert. Dette tallet er for lavt, og vi må gjøre en innsats for å få flere kvalifiserte søkere.

Det som er gledelig med disse tallene, er at kvinneandelen er økende. Per i dag er 36 pst. av studentene ved Politihøgskolen kvinner.

Det som er den store mangelen på Politihøgskolen i dag, er studenter med flerkulturell bakgrunn. Her må det

settes inn en målrettet innsats. Det kan også tenkes at vi må endre noen av opptakskriteriene. Meg bekjent har mange av de flerkulturelle søkerne strøket på opptaket på grunn av svømmekrav. Kanskje kan vi lempe på dette kravet, hvis det kan føre til flere studenter med flerkulturell bakgrunn.

Vi står også overfor en utfordring når vi skal rekruttere til distriktene. Her må vi tenke nytt. Jeg har som lokalpolitiker personlig stått overfor denne utfordringen mange ganger. En av de tingene som har vært vellykket i mitt distrikt når det gjelder rekruttering, er at vi har innført lokale stipendordninger som kan stimulere til lokal rekrutering.

Det er få – om noen – etater som har et til de grader bredt og sammensatt oppgavespenn som politiet. I tillegg har de medias søkelys på seg hver dag. Jeg tror at denne meldingen vil bidra til at politiet klarer å opprettholde sin store tillit ute i befolkningen, samtidig som vi får et politisom i større grad samhandler med andre aktører.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [18:37:13]: Jeg synes det har vært en god debatt, jeg synes det har vært en ryddig debatt, og jeg synes at i all hovedsak har fokuset gått i den retning det skal. Allikevel har det også i dette vært en debatt om rus og rusproblemer og holdningen til rus. Det er i og for seg greit nok, for det er en del av det samfunnet vi alle er en del av.

Det er da fristende å vise til dem som angrep Fremskrittspartiet for våre holdninger og vår moral når det gjelder rus, og til f.eks. et forslag som ble fremmet i denne salen høsten 2004, da man senket aldersgrensen fra 20 år, som man hadde før, ned til 18 år for ferdigblandet alkoholholdig drikke. Det var et enstemmig storting – Arbeiderpartiet gjorde det, SV gjorde det, alle partiene gjorde dette. Det var altså korrekt. Men når Fremskrittspartiet har en annen ruspolitikk, er det umoralsk.

Så er det interessant å se at vår nåværende finansminister sier at nå skal vi se på taxfreekvotene. Det er mulig at det er umoralsk hvis vi foreslår det, men det er tydeligvis helt korrekt når det kommer fra regjeringshold. På nytt igjen er det politikk i praksis, og kanskje moral i praksis, eller kanskje sågar umoral i praksis – hva vet jeg? Dette er et holdningsmessig spørsmål. Når det kommer fra oss, er det et problem, når det kommer fra de andre, er det korrekt, og jeg registrerer at representanten Ballo har fått det med seg. Det synes jeg er bra.

Så må jeg også si at jeg er skuffet over at man ikke har snakket mer om økonomi her. Det er mange som har vært inne på ulike momenter, men jeg savner faktisk at vi snakker om økonomi. Selv om statsråden sier at midler alene er ikke noen nøkkel, er det et faktum at uten de samme midlene blir dette vanskelig. Jeg savner det, jf. den oppsummeringen som Fremskrittspartiet har foretatt bakerst i innstillingen, hvor vi sier noe om alle de gode ønskene som komiteen har. Da hadde jeg faktisk ønsket meg at man også sa litt om sine visjoner for egen del, fra regjeringspartiene primært da. Det gjør man altså ikke.

Så sa representanten Bjørnflaten i stad på min forespørsel om Arbeiderpartiet har snudd eller ikke, at det har

de ikke gjort. Faktum er, enten representanten Bjørnflaten liker det eller ikke, at vår nåværende justisminister stemte imot et forslag i fjor vår om opprettelse av politiråd, fremmet av Fremskrittspartiet. Det er muligens sånn at det skyldes at forslagsstillerne var feil, at det ikke var passende. Men faktum er at det ble gjort, av Arbeiderpartiet, av SV, av alle andre. De ville altså ikke ha det. Så kom det tilbake i ny innpakning, og da var det perfekt. Men det er kanskje politikk i praksis.

Så har statsråden også snakket om økt politikraft, og det tror jeg er fornuftig, ut fra at utfordringene står i kø innenfor denne etaten. Noen av oss husker at for en tid tilbake var det et oppspill i svensk TV som ble kalt «Den tredje vågen», Den tredje bølgen, hvor kriminaliteten på en måte oversvømmer oss. Det var et tenkt scenario, men jeg tror det dessverre var basert på reell tenkning og reelle problemstillinger. Det betyr at vår utfordring er å kunne være i forkant av problemene, slik at vi slipper å komme etterpå og måtte lage løsninger som vi kunne ha brukt før for å forhindre kriminalitet.

I så måte synes jeg at NOKAS-saken er et eksempel. Etter NOKAS-saken – jeg skal ikke si at Stortinget våknet, men et stykke på vei gjorde vi det – var det plutselig om å gjøre å få inn pansrede kjøretøy, det var snakk om å komme inn med nye håndvåpen, og man tok altså tak i en del ting man oppdaget. Men beklageligvis er det sånn at noen betalte en høy pris for dette, og det synes jeg er urimelig. Jeg ønsker at vi skal være offensive, at vi skal være i forkant så langt som overhodet mulig. Da må man ha en helhetlig satsing på justissektoren.

En av utfordringene – og det har jeg ikke noen problemer med å ta innover meg – er at ulike politiske føringer medfører ulik prioritering. Det betyr vel også at man tidvis får ubalanse i dette. Men personlig føler jeg at hele justissektoren – det være seg politiet, det være seg domstolen eller kriminalomsorgen – fortsatt har behov for et løft. Det er ikke før vi kommer opp og finner balansepunktet mellom disse, at vi på en måte kan si at vi er å jour. Og til vi gjør det, er altså det vi ender opp med, et slags minste felles multiplum. Det er ikke godt nok etter mitt skjønn, det er det absolutt ikke.

Helt avslutningsvis: Det er ikke tvil om at norsk politi gjør en særdeles god jobb. Men jeg har allikevel lyst til å utfordre politiet på ett punkt. Et av de områdene innen justissektoren som jeg har aller mest respekt og sans for, er redningstjenesten. Redningstjenesten gjør en fantastisk jobb, med å jobbe i fellesskap for å finne optimale, gode løsninger i forhold til de oppdragene de skal utføre. Nå er politiet en del av det apparatet. Men jeg tror også at de kanskje med fordel bør skue enda mer henimot redningstjenesten og måten de jobber på, for de gjør en særdeles god jobb, og de har et ensidig fokus på å løse den oppgaven som primært står foran dem.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [18:42:18]: Samfunnet er i stadig utvikling, og det gir oss utfordringer på flere områder. Politiet har også nye utfordringer å hankses med. Jeg vil sette fokus på den organiserte kriminaliteten, herunder menneskehandel.

(Magnusson Lydvo)

Organiserte kriminelle nettverk som opererer i flere land, stiller oss overfor store utfordringer i kriminalitetsbekjempelsen. Det stiller nye krav til politiets kompetanse, ressurser og metoder, slik at man kan følge og være i forkant av kriminalitetsutviklingen. Denne type kriminalitet er ofte sammensatt, og flere tiltak må brukes for å bekjempe den.

Særlig medfører narkotikakriminalitet, prostitusjon og økonomisk kriminalitet bedrevet av godt organiserte nettverk store utfordringer. Dette krever etter hvert høy grad av spesialisering, og kan svekke grunnprinsippet om at politimannen skal være generalist.

Komiteen viser til at politiet de siste år har fått tilgang til nye metoder, nettopp i den hensikt å kunne møte denne type alvorlig og ofte organisert kriminalitet, og vil vurdere effekten av disse metodene.

Menneskehandel/trafficking er nå større enn narko-handelen. Jeg viser til straffeloven § 224, som hjemler straff for menneskehandel. Menneskehandel kjennetegnes ved at en person får kontroll over en annen ved hjelp av ulike former for vold, trusler, tvang, forledelse eller misbruk av sårbar situasjon. Denne kontrollen utnyttes slik at personen må utføre prostitusjon, tvangsarbeid, fjerne sine organer eller utføre krigstjeneste i fremmed land. Prostitusjon er altså en alternativ måte å bli utsatt for menneskehandel på, og er nok det vi kommer mest borti i Norge.

Det er først og fremst viktig at vi setter inn ressurser for å ta bakmennene – kyniske bakmenn. Det er mange triste menneskeskjebner, barn og voksne, og særlig da kvinner.

Menneskehandel er en type kriminalitet som i liten grad blir anmeldt. Som ved annen type ikke anmeldt kriminalitet vil politiets mulighet til bekjempelse være avhengig av informasjon om de straffbare forholdene og de kriminelle miljøene. Erfaring viser at kvinner utsatt for menneskehandel ofte blir truet på livet, og de tør derfor ikke bidra med informasjon. Dette gir politiet store utfordringer, da de i en rettsak i de fleste tilfeller er avhengig av vitner som står fram og forteller sin historie.

Vi må legge til rette for at kvinnene tør å stå fram og vitne. Det kan være vanskelig, da det ofte er kulturforskjeller. Jeg tenker på hvilken erfaring disse kvinnene har med offentlige myndigheter i sitt hjemland, som ofte er korrupte, og kanskje har myndighetene vært delaktige i at kvinnene har blitt offer for trafficking. Dette er jo ikke med på å styrke deres tro på at norsk politi vil hjelpe dem.

Videre er det ofte språkproblemer. Det er derfor viktig at de får hjelp så tidlig som mulig i prosessen av en bistandsadvokat eller en annen egnet støttespiller.

Vitnebeskyttelse er et annet virkemiddel, men det gir også store utfordringer i forhold til å beskytte disse jentene og deres familier i hjemlandet. Kanskje kan vi bruke mer anonyme vitner? Men dette må veies opp mot rettsikkerheten til den som er tiltalt.

45 dagers opphold er utgangspunktet for disse kvinnene som vitner. Dette høres kanskje lite ut, men flere av

disse kvinnene vil kunne få opphold på humanitært grunnlag.

Jeg er svært skeptisk til å kriminalisere horekunder. For det første vil jeg avvente og se den rapporten som EU har bestilt om Sverige, for jeg er slett ikke sikker på at det er så vellykket i Sverige som noen vil ha det til. Det foreligger ikke noen offisiell dokumentasjon på tilstanden i Sverige etter lovendringen der i januar 1999. Jeg tror vi ville få et prostitusjonsmarked som i mye større grad er under jorda, og derfor vil være vanskelig for politiet å ha en viss kontroll med. Og for jentene vil det bli mye mer utrygt.

Et argument for å kriminalisere er en eventuell kriminalisering av horekunder i hele Norden. Men kan vi ikke snu på det og si at Norge, som er et ressurssterkt land, bør ta ansvar for å hjelpe kvinnene, som mest sannsynlig vil bli sendt til et annet land hvor det er lovlig, og hvor myndighetene ikke har vilje eller ressurser til å bekjempe problemet med trafficking?

Videre har jeg ikke som politiker et ønske om å lage lover som forbyr alt vi ikke liker, særlig ikke på et område hvor det blir vanskelig å håndheve loven, og der sanksjonene er bøter som blir vedtatt og betalt på stedet av dem som blir tatt.

Det er derfor jeg mener det er viktig å sette inn ressursene i politiet på andre områder, for å ta bakmennene. Hele straffesakskjeden er viktig i dette arbeidet, så her må politiet forsterke og intensivere arbeidet, etterforske og irtteføre, og domstolene må straffe gjerningsmennene.

Hvilke virkemidler har politiet i dag? De kan bruke hallikparagrafen, straffeloven § 202, og de kan også bruke politivedtektene, som gir mulighet til å bortvise ved forstyrrelse av ro og orden, i tillegg til det jeg har nevnt tidligere i innlegget.

Vi må også kunne legge et ansvar på dem som kjøper tjenestene, og opprettholder et marked. Holdningsskapende arbeid er viktig, men det vil ikke være nok.

Politirollemeldingen som behandles i dag, belyser problemstillingene jeg har nevnt, og Bondevik-regjeringen la fram en handlingsplan mot menneskehandel. Regjeringen Stoltenberg følger opp slik at planen gjennomføres.

K e n n e t h S v e n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

André Oktay Dahl (H) [18:47:45]: Representantene Bjørnflaten og Magnusson Lydvo skal i likhet med resten av komiteen innom Amsterdam på komitereise til høsten, og der kan de mer spesielt interesserte besøke Red Light District. I Oslo i dag er det derimot slik at vi ikke behøver å være interessert i det hele tatt for å bli nærmest overfalt av utenlandske prostituerte. Vi har nemlig utviklet en egen form for Red Light District, for det står omtrent en prostituert ved hvert eneste røde lys i sentrum. Trekkspillere som har gått på den samme skolen, og spiller den ene sangen de kan, og roseselgere som er langt mer aggressive

enn selv den mest iherdige valgkampmedarbeider for Arbeiderpartiet i en valgkamp, gjør at det er ganske slitsomt for både turister og andre å ferdes i denne byen, og det blir verre og verre.

Representanten Bjørnflaten ble tidlig i debatten utfordret på å definere hva man legger i begrepet «intensivere innsatsen» mot dette, og da var svaret: Bruke dagens lovverk mer aktivt. Men problemet er jo at dagens regelverk er utilstrekkelig, og hjemmelen er for uklar. Det er viktig og positivt at man er opptatt av å ta bakmennene, det gir vi full støtte til. Men det er også nødvendig å kombinere dette med å skape uro på gateplan i forhold til det som skjer hver eneste dag i Oslo by. Her finner jeg grunn til å gjenta spørsmålet som representanten Aspaker stilte til representanten Bjørnflaten, om å definere hva man egentlig har tenkt å gjøre, om man faktisk vil være med på å skjerpe hjemmelsgrunnlaget, slik at det blir klart og tydelig at man kan bortvise, noe politiet og lokale myndigheter i Oslo mener at man ikke har adgang til i dag.

Ellers har jeg lyst til å ta opp noe representanten Ellingsen var inne på, nemlig ulike gråsoner. Det er også vi opptatt av, men det er en gråson i Fremskrittspartiets forslag i forhold til utnevning av sjefen for PST, og jeg kunne tenke meg å spørre om hva som er den prinsipielle begrunnelsen for at man skal legge denne utnevningseretten her. Er det også slik at man eventuelt, prinsipielt, vil gå inn for å gjøre det tilsvarende i forhold til forsvarssjefen? Det kunne være en interessant problemstilling å få avklart.

Ellers til slutt: Statsråden kommenterte ikke i sitt innlegg bakgrunnen for at regjeringspartiene overhodet ikke har kommentert planene om å opprette en godt utrustet og utdannet nasjonal politireserve. Jeg tillater meg derfor også å gjenta spørsmålet fra representanten Aspaker: Hvilken holdning har regjeringspartiene til dette? Har man noen holdning, og hva er egentlig synet?

Men så helt til slutt, midt oppe i alt dette vonde, har jeg lyst til å rose statsråden for å legge vekt på det som tross alt forener oss i norsk justispolitikk. Det er etter Høyres syn en veldig viktig verdi, og antakeligvis en av grunnene til at Norge tross alt er et av de aller tryggeste land å bo i, og fortsatt antakeligvis også kommer til å være det, hvis man justerer kursen noe.

Anne Margrethe Larsen (V) [18:50:50]: Politiets roller og oppgaver er et stort, alvorlig tema, men svært viktig for enkeltmenneskets møte med etaten. Nærhet og tillit til politiet blir behørig omtalt i innstillingen, likeledes trygghet som velferdsspørsmål. Å skape trygghet er et grunnleggende behov. Politiets rolle i et lokalt, desentralisert politi må være generalisten som skal være med i både forebygging og akutsituasjoner.

Venstre mener at kampen mot vold må skje både i det offentlige rom og i hjemmet. Særlig viktig for menneskers trygghet er retten til å leve et liv uten frykt for eller erfaring med vold. Det er samfunnets ansvar å bidra til å forebygge vold, overgrep på gaten, arbeidsplassen og i nære relasjoner. Derfor er politi- og lensmannsetaten viktig for enkeltmennesket der det bor. På viktige områder har poli-

tireformen dessverre ikke ført til at enkeltmennesket lenger opplever den samme tryggheten i sitt distrikt, fordi politietaten er endret på grunn av omorganisering eller reduserte midler. Dette opplever noen enkeltmennesker i Agder, og særlig i Lister-regionen. For eksempel med halvert bemanning innen politietaten i Flekkefjord må enkeltmennesker vente til mandag før de får hjelp ved innbrudd i helgen. Brannfolk og forbipasserende må dirigere trafikken ved biluhell på E39.

Enkeltmennesket forstår ikke svære, flotte reformer, omorganiseringer og spesialisering i større byer. Enkeltmenneskets trygghet avhenger av respons, nærhet til etat og hjelp i en aktuell situasjon. Enkeltmennesket må ha trygghet for at politiet er på plass i sitt distrikt med tilstrekkelig bemanning, og jeg er glad for at statsråden støtter Venstres forslag i dag. Det er på tide å ta enkeltmenneskets opplevelser på alvor.

Kåre Fostervold (FrP) [18:53:33]: Det er gledelig, men kanskje ikke overraskende at det er en relativt samstemt komite som legger frem denne innstillingen til vedtak i Stortinget – gledelig fordi man understreker viktigheten av et velfungerende og tilstedeværende politivesen, men heller ikke overraskende, da innstillingen til Stortinget for det meste inneholder gode ord og meninger med få forpliktende lovnader om å styrke politiet gjennom bedre budsjetter, flere ansatte eller endrede oppgavefordelinger som vil frigjøre kapasitet til kriminalitetsbekjempelse.

Komiteen har i sine merknader lagt stor vekt på den viktige rollen nærpolitiet har i samfunnet, både for å forebygge og for å innfri de forventninger eller den trygghetsfølelsen man ønsker å gi befolkningen. Disse prioriteringer og intensjoner dannet jo også bakteppet for iverksettelse av politireformen, der man bl.a. ønsket å frigjøre administrative ressurser til bruk i operative stillinger. Det er derfor å bemerke at den siste evalueringen av politireformen viser at mange av de ansatte i politiet i stor grad er misfornøyd med resultatet av reformen.

Signaler jeg har fått, viser til at kravene i reformen ikke er det som har ført til denne interne mistilliten, men at en stor del av de utfordringer som ikke er løst, begrunnes med manglende økonomisk oppfølging fra Stortinget, en oppfølging som burde ha kommet parallelt med gjennomføringen av reformen. Nå skal man igjen, etter at man har klargjort Stortingets samlede syn på viktigheten av et godt og effektivt nærpoliti, la det være opp til budsjettmessige prioriteringer om man skal gjennomføre alle disse gode intensjonene.

Dessverre viser historien at det kun er Fremskrittspartiet som er villig til å gi politiet det budsjettmessige løftet som trengs. Våre budsjettforslag, som ville gitt et synlig og effektivt nærpoliti, eller ville gitt politiet muligheten til å innta rollen som en sentral aktør i det forebyggende arbeidet, har gjentatte ganger blitt nedstemt av de andre partiene. Det er også et paradoks at når alle partiene er så fokusert på å ha et godt nærpoliti, er de andre partiene ikke villige til å gå inn for forslaget fra Fremskrittspartiet om å utrede en modell for reaksjonstid for politiet. Dette burde ikke være vanskelig, hvis alles forutsetning for den fram-

tidige politimodellen er at det skal være politi i nærmiljøene. Allikevel forutsetter jeg at partiene følger opp sine merknader i budsjettbehandlingen til høsten, og går inn for en alvorlig styrking av politiets budsjetter.

Olav Gunnar Ballo (SV) [18:56:33]: Jeg hadde tenkt å holde et veldig forsonlig innlegg overfor Fremskrittspartiet, men dette siste innlegget gjorde det noe vanskeligere. Jeg skal likevel prøve.

Det som slår en med politirolemeldingen, er at det i veldig stor grad er enighet mellom alle partier om virkemidler. Man erkjenner at det er behov for et nærpoliti, og man erkjenner at det er behov for å ha ressurser til å opprettholde et nærpoliti. Man erkjenner at kriminalitetsbildet er endret, og at man må ta i bruk nye virkemidler for å kunne bekjempe den kriminaliteten, ikke minst også med å ruste opp politiet til å takle Internett-basert kriminalitet og til å bruke Internett som et hjelpemiddel for å avdekke kriminalitet.

Så registrerer jeg at Solveig Horne i sitt innlegg tok tak i kritikken som er kommet mot Fremskrittspartiet, i forhold til forebygging, og hun brukte nesten hele innlegget på å understreke betydningen av forebygging. Det er svært positivt. Jeg kan godt huske at jeg var en av dem som kritiserte Fremskrittspartiet for ikke å være opptatt av forebygging, bl.a. i en interpellasjon i denne salen om kriminaliteten i Oslo. Jeg registrerer at Solveig Horne påpeker en rekke felter i samfunnet der det er viktig å sette inn forebyggende tiltak.

Det som allikevel er problematisk i forhold til Fremskrittspartiet, er at man får en så forskjellig erkjennelse av hva som virker, og hva som ikke virker når det gjelder forebyggende tiltak. Et eksempel er jo nettopp alkoholpolitikken. Jeg registrerte at Ellingsen i sitt innlegg brukte tallene for det norske Vinmonopolet, som viser en økning av omsetningen i Vinmonopolet, som et eksempel på at den norske alkoholpolitikken ikke skulle virke så godt som den finske. Men det er jo en total mistolkning av de tallene. Hensikten med norsk alkoholpolitikk er nettopp å øke omsetningen i Vinmonopolet på bekostning av annen omsetning, bl.a. smugling. Hvis man klarer å få opp den omsetningen slik at folk bruker polordningen, er jo det bra.

Så registrerer jeg at Solveig Horne i sitt innlegg sa at strenge straffer virker forebyggende. Det er også en av de tingene som er problematisk i forhold til Fremskrittspartiets argumentasjon når det gjelder forebygging, fordi det ikke finnes noe vitenskapelig belegg for den typen utsagn. Det betyr jo ikke at jeg lar meg provosere av dem. Jeg setter pris på at de kommer, og det gir en mulighet til å ha debatt om det.

Jeg var i Chicago for få dager siden. Bare byen Chicago med sine strenge straffer har ti ganger så mange drap i året som det Norge har til sammen. Noe av det som er tankevekkende, er at det man tror skulle virke, og som Fremskrittspartiet ofte argumenterer for at virker, ikke gjør det. Det er ikke dermed et argument for at man ikke skal sette folk i fengsel, og at man ikke skal ha soning. Men det er et veldig sterkt argument for sekundær forebygging, nem-

lig å styrke rehabiliteringen, styrke de tiltakene, styrke det humanitære arbeidet overfor dem som begår kriminelle handlinger. Der svikter ofte Fremskrittspartiet fordi man framstiller det som om bare det å være hard, det å ta noen hardt, i seg sjøl virker kriminalitetsforebyggende. Dessverre gjør det ikke det, men det er jo en kjempestyrke at Fremskrittspartiet nå begynner å diskutere forebygging, for da kan vi også begynne å diskutere innholdet i den.

Elisabeth Aspaker (H) [18:59:59]: Det er riktig, som det er sagt, at det har vært stor grad av enighet, og at vi har hatt en veldig god prosess i komiteen når vi har jobbet med meldingen, men jeg kan likevel ikke fri meg for å komme med en liten bekymring nå mot slutten av debatten, og det er knyttet til om politiet i dag får den nødvendige mulighet til å konsentrere seg om sine kjerneoppgaver. Jeg skal begrunne det med følgende observasjoner og betraktninger: Da komiteen var i Troms rett etter jul og møtte Truls Fyhn, fortalte han at han til enhver tid hadde to politifolk på reise til og fra fengsler for å finne ledige plasser, der det var ledige plasser å oppdrive.

Det samme ser man i Midtre Hålogaland. Da jeg var i Mosjøen før helgen, kunne de berette at situasjonen der var nøyaktig like vanskelig. Da står vi altså igjen med en situasjon hvor de eneste som tjener på dette, er flyselskapet Widerøe, som til enhver tid har en rekke seter besatt med folk som burde ha vært hjemme på politikammeret sitt og enten drevet forebyggende arbeid eller oppklart kriminalitet.

Når det gjelder den køavviklingsplanen som statsråden nylig har framlagt, har jeg gjort meg den refleksjonen at det vel ikke akkurat er varetoksplasser og lukkede plasser som den planen inneholder mest av – så å si ingen. Så jeg vil i grunnen utfordre Storberget til å reflektere litt over hvordan vi skal løse den situasjonen som politiet er havnet i, for jeg tror vel ingen av oss ser for seg at det er en situasjon som kan vare ved over tid. Den tapper politiet for verdifulle ressurser som burde vært brukt på en langt mer fornuftig måte.

Rolf Terje Klungland (A) [19:02:06]: Jeg vil begynne med å takke representanten Anne Margrethe Larsen fra Flekkefjord som tok opp situasjonen til politiet i Lister-regionen i Vest-Agder. Det var litt overraskende. Egentlig skulle en ønsket at representanten hadde vært her i forrige periode, da vi slet med justisministeren fra Venstre for at han i det hele tatt skulle være luttet øre med hensyn til de argumentene som kom fra Lister.

Når jeg hører på nåværende opposisjonspartier i debatten, må det jo være en befrielse å slippe å sitte i regjering. For de ordene de bruker, og det de sier her i salen, er noe annet enn den ansvarlighetslinjen som de stod for for et år siden. Jeg er derfor glad for at jeg, selv om vi sitter i regjering, fortsatt kan si det samme: Det må gjøres noe i Lister-regionen i Vest-Agder. Og så har vi faktisk etter dette valget vært så heldige at vi har fått en justisminister som skjønner alvoret, som tar situasjonen på alvor, og som har sørget for at Vest-Agder har fått mer midler til arbeidet for å få et mer effektivt nærpoliti. Og når justismi-

nisteren her sier at vi skal ha et nærpoliti med globalt perspektiv, er det jo bare vakkert å høre sammenlignet med de debattene jeg har vært med på angående politiet.

Vi kan ikke ha det slik at folk kan sage ned parkometre og ta dem med seg om natten fordi politiet ikke kommer. Vi kan ikke ha det slik at folk som blir voldtatt på fredagskvelden, får beskjed om å ringe tilbake mandag morgen. Vi kan ikke ha det slik at innbruddstyver kan gå fra bil til bil uten at politiet rykker ut. Derfor har også – og det vet jeg ikke hva som er bakgrunnen for – politiet i Flekkefjord fått beskjed om at de skal rykke ut fortere enn det de gjorde under den forrige regjeringen.

Jeg er veldig glad for at vi har startet på denne veien. Det er mye som gjenstår, men jeg er veldig glad for at vi har en justisminister som tar denne situasjonen på alvor, og som vil sørge for at politiet blir mer effektivt enn det har vært. Uten å snakke stygt om politiet, tror jeg også det ligger en god del i organiseringen av politiet som har ført til den situasjonen vi har kommet i.

Statsråd Knut Storberget [19:05:23]: Jeg er veldig glad for utfordringen fra representanten Elisabeth Aspaker, og jeg er helt enig: Når det gjelder spørsmålet om soningsplasser i Norge, er den situasjonen vi er i, ingen situasjon som kan vare ved over tid, som representanten uttrykte det. Problemet er jo at den situasjonen har vart gjennom hele forrige regjeringensperiode, i hvert fall fra 2001 og fram til i dag, hvor man altså har hatt en soningskø som har vært på over 2 000. Derfor skulle jeg mene at det er positivt at den nye regjeringa faktisk tar grep med en gang, og, som representanten også er vel kjent med, allerede nå, i framlegget til revidert nasjonalbudsjett, ønsker oss 250 nye plasser. Det er et betydelig løft.

Vi får totalt sett i år etablert 250 nye plasser. Det ligger inne at man skal sette i gang byggingen av Nye Halden fengsel, som vil innebære 251 plasser som skal stå ferdig i 2009, og som det står i denne planen: Det kan heller ikke utelukkes at det vil komme flere om det er behov for det. Så dette er jo ikke et totalt fravær av varetektsplasser, som eventuelt ivrige politimestre eller andre måtte ønske å bruke – snarere tvert imot. Det er jo slik at mange av disse plassene nettopp vil gjøre sitt til at vi får frigjort lukket fengselskapasitet. For det første får vi økt fengselskapasitet gjennom nybygging. Over halvparten av plassene som jeg nå har nevnt, er lukkede og kan brukes til varetekt. Vi får også frigjort mange lukkede plasser. Jeg nevner eksempelvis det man nå gjør ved Vestlandsheimen utenfor Bergen fengsel, som jo er et stort prosjekt, og som vil frigjøre lukkede plasser i områder hvor det er press. Og det er jo nettopp de vurderingene som Regjeringa gjør seg: Når man lager en samlet plan, ønsker man selvfølgelig å sette inn tiltak der det er størst press. Det er vår ambisjon at soningskøen skal nærme seg null når vi kommer til enden av denne stortingsperioden. Det er derfor vi også presser på, ikke bare med å bygge nye fengselsplasser, men vi presser også på i forhold til nå å øke opptaket av fengselsbetjenter på fengselshøyskolen drastisk.

Dette hører hjemme i politirolledebatten, fordi det er helt meningsløst for oss å diskutere et sterkere og mer rol-

lebevisst norsk politi så lenge man ikke har til rådighet de mer tradisjonelle strafferettslige virkemidler som en varetektscelle og en soningscelle faktisk er. Denne utfordringen hilser jeg velkommen, men jeg må si at jeg stusser over at den kommer fra Høyre, som har hatt så rik anledning til å gjøre noe med denne problemstillingen.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [19:08:34]: Debatten i dag har vist at det er bred enighet i Stortinget om de viktige utfordringer politiet står overfor, og i hvilken retning etaten bør utvikle seg videre. Som jeg sa i innlegget mitt tidligere i dag, er den brede oppslutningen og den brede enigheten om viktige punkter viktig for å sikre politiet tillit og legitimitet. Men debatten har også vist at det er klare politiske skillelinjer, og jeg har lyst til å komme inn på noen av disse sakene.

Solveig Horne fra Fremskrittspartiet hadde et innlegg hvor hun talte varmt for Fremskrittspartiets forebyggende politikk. Jeg bet meg særlig merke i det hun sa om at det først og fremst er de trygge familiene som er viktige for å sikre forebygging. Men problemet er at veldig mange ikke lever i trygge familier. Hvis vi f.eks. ser på Fafo-rapporten, kan vi se at veldig mange av de innsatte i norske fengsler har vært eller burde ha vært i kontakt med barnevernet, fordi de har hatt så store problemer i sin oppvekst at det burde vært noen som fanget dem opp. Da er det veldig problematisk når Fremskrittspartiet foreslår å kutte nettopp i barnevernet.

Fremskrittspartiet har foreslått å kutte i integreringstiltak, og Fremskrittspartiet har foreslått å kutte i kultur. Det er ingen som har nevnt kulturpolitikk tidligere i debatten i dag. Det er mange som sikkert tenker at kulturpolitikk ikke har noe å gjøre i en justispolitisk debatt, men den beste måten å forebygge på er kanskje nettopp gjennom gode fritidstilbud for ungene våre. Ser ikke Fremskrittspartiet at dette faktisk får konsekvenser når det gjelder økningen i kriminaliteten?

Jeg bet meg også merke i at Fremskrittspartiet hevdet at vi ikke har et nærpoliti. For et par uker siden var jeg og besøkte Ibestad kommune, som er en bitte liten kommune på en bitte liten øy i Troms, og traff den lokale lensmannen – som gav meg et helt annet inntrykk enn det Fremskrittspartiet har gitt her i debatten i dag. De gav også uttrykk for at de var veldig glade for den satsingen som det rød-grønne flertallet har gjort, både økonomisk og gjennom politirollemeldingen.

Når det gjelder Høyre og spørsmålene i forhold til prostitusjon, mener jeg fortsatt at politiet kan bruke lovverket mye mer aktivt enn det de gjør i dag. Høyre viste jo selv til de gode erfaringene man har fra Trondheim. Vi har pr. i dag et lovforslag til behandling i komiteen som nettopp går på en del av problemstillingen rundt tigging. Trafficking er kriminalisert, så her mener jeg at politiet kan gjøre en sterkere innsats enn det de gjør, og der er komiteen også enstemmig.

Så vil jeg si helt til slutt at vi ikke kommer til å støtte Kristelig Folkepartis forslag. Det er et velmenende og godt forslag, men den viktigste utfordringen er at vi må få de to etatene, politiet og barnevernet, til å samarbeide.

Mange steder ser vi i dag at barnevernsvakten er etablert på politistasjonene. Det gir veldig gode virkninger. Men den store utfordringen er å få etatene, både der og på andre områder, til å samarbeide.

Presidenten: Elisabeth Aspaker har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Elisabeth Aspaker (H) [19:12:06]: Det var justisministerens stussing som fikk meg til å ta ordet, og jeg må si at jeg stusser, jeg også, over at man legger fram en plan for avvikling av soningskøen og ensidig satser på åpne plasser, når det åpenbart er lukkede plasser som er den kapasitet man trenger. Da ser jeg det slik, og leser planen slik, at man har tenkt å lempe ganske betraktelig på soningsvilkårene. Man foreslår tidligere løslatelse, og man går i en retning i kriminalpolitikken som Høyre ikke vil være bekjent av.

Så vil jeg si til statsråden at vi kan gjerne diskutere hvem som har gjort hva, men i den forrige perioden var det vitterlig den forrige regjeringen som tok initiativet til, og som igangsatte, byggingen av Halden fengsel, som kanskje vil være det største bidraget når det gjelder lukkede plasser, i årene som kommer. Hadde denne regjeringen fått fortsette, hadde det selvfølgelig også blitt flere fengselsplasser i inneværende stortingsperiode.

Solveig Horne (FrP) [19:13:21]: Det er jo gledelig at mitt innlegg her har skapt litt debatt om forebygging.

Det er sant som representanten Bjørnflaten sa, at jeg snakket om at trygge hjem er en viktig del av forebyggingen. Men jeg nevnte også helsestasjonen. Helsestasjonen er noe som Fremskrittspartiet har satset på, i hvert fall i kommunene. Hvem er det som er viktigere enn helsesøster, som kan klare å se problemene som er i de hjemmene hvor man ikke har det så godt, og kan gå inn og hjelpe og komme med tiltak overfor det enkelte hjem?

Så vil jeg peke på SLT-samarbeidet som er i de enkelte kommuner, og jeg snakket også om de involverte frivillige lag og organisasjoner i kommunene. Det er jo kulturpolitikk, som i hvert fall er viktig for Fremskrittspartiet, dette med de frivillige lag og organisasjoner og idrettslagene i kommunene.

Så vil jeg si velkommen etter til flertallet, og det gjelder familievoldprosjektet i Vestfold. Det er vi veldig stolte av at vi fikk til i budsjettavtalen i 2005. Men jeg ser nå at det er et flertall som har kommet etter her, og det gjelder også, som jeg nevnte, politirådet.

André Oktay Dahl (H) [19:14:43]: Jeg skal være kort.

I forhold til Fremskrittsparti- og indirekte også Høyre-kritikken som kommer fra komitelederen, om kutt i offentlige budsjettposter, er det faktisk sånn at Arbeiderpartiet med god hjelp av SV gjør alt de kan for å kutte i det personlige ansvaret den enkelte har for seg selv, og ikke minst for andre. Det skaper et kaldere samfunn, som gjør at vi faktisk får en verre kriminalitetsutvikling enn det vi ellers ville ha hatt.

Det må enten være sånn at komitelederen ikke skjønner spørsmålet, eller ikke ønsker å skjønne spørsmålet, når vi gjentatte ganger spør hva man har tenkt å gjøre i forhold til frontfigurene, som opererer på gateplan bl.a. her i Oslo. Jeg er helt enig i at man må ta bakmennene, og det får Regjeringen for så vidt honnør for at man gjør. Men vi har ennå ikke fått svar på om man ønsker å skjerpe hjemmelsgrunnlaget som gjør det mulig å ta frontfigurene, og kombinere det med å slå hardt ned på bakmennene. Det har vi ennå ikke fått svar på i denne debatten. Jeg hadde håpet at vi kanskje skulle få det. Eventuelt får vi sende spørsmålet skriftlig ved en senere anledning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2 (Votering, se side 2347)

S a k n r . 3

Innstilling fra justiskomiteen om tilleggsbevilgning i 2006 knyttet til etablering av en ny krisestøtteenhet som skal bidra med støttefunksjoner til departementene og Regjeringens kriseråd i deres krisehåndtering (Innst. S. nr. 139 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 44 (2005-2006))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2347)

S a k n r . 4

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 41/2006 av 10. mars 2006 om innlemming i EØS-avtala av EU-programmet IDABC (Innst. S. nr. 158 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 54 (2005-2006))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2348)

S a k n r . 5

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Høybråten, Åse Gunhild Woie Duesund og Bjørg Tørresdal om tiltak for å sikre personer med minoritetsbakgrunn mulighet til deltakelse i arbeidslivet (Innst. S. nr. 159 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:46 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter statsrådets innlegg innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kari Lise Holmberg (H) [19:17:40] (ordfører for saken): I Dokument nr. 8:46 forelå det sju ulike forslag for å sikre personer med minoritetsbakgrunn mulighet til deltakelse i arbeidslivet. I innstillingen har Kristelig Folkeparti, som har forslagsstillerne, tatt opp igjen tre av forslagene. Disse forslagene får ikke tilslutning, men det er helt åpenbart at Kristelig Folkeparti reiser en svært relevant problemstilling.

Det er et faktum at ledigheten blant innvandrere er langt høyere enn blant befolkningen for øvrig. For enkelte grupper kan ledigheten være tre ganger så stor. Det er også et faktum at arbeidsmarkedet i dag etterspør arbeidskraft, og mulighetene for jobb er til stede. Vi vet at mangelen på arbeidskraft vil øke i framtiden. Mulighetene vil derfor være til stede for å få seg jobb.

For minoritetsgruppene er språk og utdanning helt vesentlig. Vi har på den ene siden den enkeltes kompetanse. På den andre siden har vi næringslivet og det offentlige, stat og kommune, som må etterspørre og være villige til å åpne dørene for dem med fremmed navn.

Forslagstillerne peker på at dersom grupper i samfunnet opplever å bli stengt ute fra samfunnsdeltakelse, kan det bidra til bl.a. uro og konflikt. Ingen av partiene er uenig i det. Alle partiene understreker også at det viktigste virkemiddelet for å få til god integrering er språk, utdanning og arbeid.

I forrige periode vedtok Stortinget en introduksjonsordning for nyankomne flyktninger. Rett og plikt til norskopplæring ble også vedtatt i forrige periode. Det er en enstemmig komite som nå i en merknad viser til den innførte introduksjonsordningen, og uttrykker at kommunene må få tid på seg til å få utprøvd denne og til å få etablert gode rutiner. Men på et gitt tidspunkt vil det være viktig med en bred evaluering. Dette signaliserer da også statsråden i sitt svarbrev til komiteen.

På nok et punkt står komiteen samlet. Det er i synet på at dagens ordning for godkjenning av utenlandsk utdanning er lite samordnet og ikke fungerer godt nok. Dette gjelder både fagutdanning og akademisk utdanning, og er et område man bør forbedre.

Som saksordfører vil jeg si at komiteen er enig om målsettingene, men ikke om virkemidlene. Fremskrittspartiet distanserer seg fra de øvrige partiene, og mener at flere av forslagene sannsynligvis vil føre til økt rasisme og segregering. Dette står utvilsomt i kontrast til komiteens øvrige partier, som alle mener at det er både rett og riktig med ulike virkemidler for å legge forholdene til rette for at minoritetsgruppene skal settes i stand til fullt ut å kunne delta i det norske samfunnet. Ikke alle av de nyankomne er i stand til det selv. Det er underlig at Fremskrittspartiet ikke forstår at mange av flyktningene og innvandrerne fra f.eks. Afrika eller de som kommer fra landsbygda i Pakistan, kommer fra en totalt annerledes kultur enn den vi kjenner. De kommer hit, til et helt annet samfunn enn det de kjenner. Noen er analfabeter, andre kan ha minimal skolebakgrunn. Det er i beste fall naivt å tro at disse ikke trenger hjelp fra storsamfunnet.

God integrering krever at vi legger forholdene til rette slik at det blir mulig både å lære norsk, få seg arbeid og å

kunne delta i det norske samfunnet. Dette har ingen ting med nye former for diskriminering å gjøre, slik Fremskrittspartiet hevder i sin merknad.

Som tidligere nevnt får ikke Kristelig Folkeparti støtte for sine forslag. Det er ikke fordi regjeringspartiene og Høyre og Venstre er imot på alle punkter, men fordi statsråden i sitt brev til komiteen gir utførlige svar og viser til at det allerede er igangsatt eller snarlig vil bli gjennomført tiltak i tråd med det som blir foreslått.

Flertallet i komiteen tar til etterretning at statsråden vil vurdere effekten av de frivillige tiltakene i arbeidslivet sammen med effekten av den nye diskrimineringsloven før han tar stilling til en eventuell aktivitetsplikt. Liknende kommentarer har statsråden på alle de områdene som er nevnt. Det retter flertallet seg etter.

Helt til slutt, for her går klokken fort, vil jeg bare si at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer et eget forslag i saken. Vi mener det er nødvendig å utvide voksenopplæringstiltakene som gir kompetanse, til personer med minoritetsbakgrunn uten formell kompetanse. Jeg tar herved opp det forslaget.

Presidenten: Representanten Kari Lise Holmberg har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Arild Stokkan-Grande (A) [19:23:24]: Jeg vil starte mitt innlegg med å gi honnør til forslagsstillerne for det som fremmes i saken, og for det engasjementet som vises for å sikre at våre nye landsmenn får mulighet til å delta i arbeidslivet. Dette er en av de viktigste sakene statsråd Bjarne Håkon Hanssen beskjefter seg med, og Regjeringen vil arbeide for et tolerant, flerkulturelt samfunn og mot rasisme. Alle skal ha de samme rettighetene og pliktene, men også mulighetene.

Tilgang til arbeidslivet er helt grunnleggende for å motvirke utviklingen av en sosial underklasse. Det er godt dokumentert at manglende tilknytning til arbeidslivet går i arv. Det å få integrert personer med minoritetsbakgrunn i arbeidslivet er også viktig for kommende generasjoners forhold til nettopp arbeidslivet.

I forhold til forslaget om aktivitetsplikt i diskrimineringsloven vil Regjeringen forsterke samarbeidet med sentrale aktører, inkludert arbeidslivets organisasjoner, for å utvikle virkemidler for å bekjempe diskriminering og for å rekruttere flere innvandrere til stillinger i privat og offentlig sektor. Aktivitetsplikt vil bli vurdert senere hvis det viser seg at de frivillige tiltakene ikke fungerer.

Videre jobbes det med å vurdere tiltak som lønnskudd, voksenopplæring og andre opplæringstiltak. Det gjøres et viktig arbeid med det i departementet. I forhold til forslagene om en antidiskrimineringspris vil jeg nevne at Bjarne Håkon Hanssen i desember 2005 delte ut en mangfoldighetspris til Posten nettopp for å framvise de gode eksemplene på etnisk mangfold på arbeidsplasser.

Jeg vil spesielt snakke om godkjenning av utenlandsk utdanning. Bjarne Håkon Hanssen har i sin tid som arbeids- og inkluderingsminister fokusert på tiltak for å få folk inn i arbeidslivet, og det er også satt ned en arbeidsgruppe i Kunnskapsdepartementet for å se på hvordan

man bedre og raskere kan godkjenne utdanning tatt i utlandet.

Flere innvandrere kommer til Norge med utdanning og kompetanse som det er viktig at de selv får ta i bruk, og at samfunnet får del i. Det er derfor avgjørende at det blir både enklere og raskere å få godkjent utdanning tatt i andre land. Jeg ser fram til konklusjonene til utvalget som er nedsatt av Kunnskapsdepartementet. Jeg håper at dette utvalget, som skal utrede godkjenning og godskriving av høyere utdanning i Norge, også vil komme med forslag til mulighet for at man gjennom teoretiske og praktiske prøver kan dokumentere sin kompetanse. Det er uheldig at mennesker med universitetsgrader fra sitt hjemland ikke skal kunne bruke den kompetansen de sitter inne med.

Grunnleggende for en god integrering er også gjensidig respekt. Det er mye snakk om innvandrernes respekt for det norske samfunn og for våre lover og regler, men på den andre siden er det viktig at de også blir møtt med respekt, og at de kan ta sine ressurser i bruk. Dette er det for lite snakk om, og derfor er jeg glad for at det er gjenstand for oppmerksomhet i dagens debatt.

Det er grunnleggende for menneskets trivsel at det får anerkjennelse. Godkjenning av utdanning er sånn sett viktig for innvandrernes selvfølelse og dermed opplevelse av at samfunnet de skal finne sin plass i, vet å ta vare på dem. Statistisk sentralbyrå har også kommet med gode positive tall i så måte. Vi ser at arbeidsledigheten blant innvandrere går nedover. Nedgangen er større enn i befolkningen ellers, og det er sterkest nedgang blant de ikke-vestlige innvandrerne.

Fremskrittspartiets syn på at enkeltmennesket selv har ansvar for å integrere seg og komme i jobb, og at en gjør folk en bjørnetjeneste hvis man gjør dem avhengige av gode offentlige ordninger, bør kommenteres. På den ene siden er partiet daglig fokusert på manglende integrering av innvandrerne i det norske samfunnet, men på den andre siden vil de ikke være med på tiltak for å bedre integreringen. Dette er misforstått innvandrings- og integreringspolitikk. Jeg vil, hvis tiden tillater det, friste meg fram på og sammenlikne Fremskrittspartiets politikk på dette området med 100 meter sprint. Man kan se for seg at Arild, som er født på Ytterøy i Nord-Trøndelag, starter på 100-metersmerket, en som er født i Iran, på 150-metersmerket, og en som er født i Tanzania, på 200-metersmerket. Nå er jeg ingen atlet, men det er fristende å spørre presidenten om hvem han tror ville komme først i mål.

Per-Willy Amundsen (FrP) [19:28:57]: Det er helt riktig som det sies her, at arbeidslivet er en grunnleggende viktig arena for vellykket integrering. Det er en av pilarene for å få til en god integrering i Norge. Men samtidig er det kanskje ikke sånn som man prøver å fremstille det, at alt er negativt i forhold til de erfaringene innvandrere gjør seg på arbeidsmarkedet – tvert om. I samtaler med innvandrere er det mange oppfatninger av hvordan man blir møtt i forhold til det norske arbeidsmarkedet. Mange personer med innvandrerbakgrunn opplever at det overhodet ikke er stengsler når de skal inn i arbeidsmarkedet, mens andre dessverre kan fortelle at de har opplevd det på den måten.

Jeg tror, grunnleggende sett, at de aller fleste norske arbeidsgivere ønsker å legge forholdene til rette for å ansette personer med minoritetsbakgrunn, som har kvalifikasjonene og kompetansen, og som i utgangspunktet skulle være den personen som skulle få en utlyst stilling, og at man faktisk også velger å ansette den personen. Men samtidig underslår jeg ikke at det finnes arbeidsgivere der ute som kanskje har feilaktige oppfatninger, og som kanskje ikke gjør nok i forhold til det samfunnsansvaret som faktisk en arbeidsgiver også har. Jeg underslår ikke det faktumet. Men jeg tror at de arbeidsgiverne som velger å opptre på den måten, selv underminerer sin egen eksistens, fordi de velger ikke å kvalifisere de personene som er best egnet til å bekle stillingen. Vi i Fremskrittspartiet skal være de første til å slå ned på arbeidsgivere som driver med den type urettferdig behandling. Men når det er sagt, tror jeg man overdriver denne problemstillingen, og man sender et signal til mange annen-generasjons innvandrere om at det er veldig vanskelig å komme inn på det norske arbeidsmarkedet. Det signalet er ikke bra, for det oppfordrer ikke til å ta utdanning og å bli en del av det vi synes er veldig bra – å være velintegret i det norske samfunnet.

Det er vel kanskje slik at man ikke skal legge skjul på at det finnes det jeg velger å kalle kulturelle barrierer der ute – ting man tar med seg fra opprinnelseslandet, fra den kulturen man kommer fra, som nødvendigvis ikke letter situasjonen i arbeidslivet, men som faktisk gjør det vanskeligere å delta i arbeidslivet. Da har man et ansvar selv for å gjøre noe med det. Det er det Fremskrittspartiet sier og har sagt i mange sammenhenger – og det er ikke slik som man prøver å framstille det fra Arbeiderpartiets side – at integrering er en toveisprosess. Ja, vi skal legge til rette for integrering, men samtidig er det til syvende og sist det enkelte mennesket som må la seg integrere. Da handler det faktisk om å tilpasse seg det samfunnet man velger å bo i.

Men det er noe her som rett og slett ikke rimer. Jeg er enig i at vi står overfor en utfordring i forhold til arbeidsmarkedet. Statistikkene er ikke bra. Vi har dessverre høy arbeidsledighet blant innvandrerne. Men ser vi dypere ned, ser vi at det er veldig stor forskjell blant de ulike etniske gruppene – veldig store forskjeller – som kanskje kan forklares av andre ting enn at arbeidsmarkedet ikke tar imot dem med åpne armer.

Det som sies her om godkjenning av utdanning, er viktig. Her er komiteen samlet. Det er maktpåliggende viktig at vi godkjenner gode utdannelse i utlandet. Det er helt uakseptabelt at det kommer ingeniører hit med en utdanning som ikke blir akseptert, og som må dra til USA for å få seg jobb. Det er mange eksempler på det, og det er helt uakseptabelt. Her forventer vi at Regjeringen gjør sin jobb og ordner opp i det så fort som mulig. Men det som ikke er rett, er å begynne å legge opp til et system der man skal forskjellsbehandle mennesker på grunn av etnisitet. For det er det man i realiteten legger opp til her. Det forslaget om lønnstilskudd som kommer fra Kristelig Folkeparti, handler de facto om at ens etnisitet skal være avgjørende med hensyn til ens tilgang til arbeidsmarkedet.

Man kan ikke bekjempe en urett med å begå en annen urett. Dette er helt fundamentalt i Fremskrittspartiets politikk. Vi aksepterer ikke forskjellsbehandling på etnisk grunnlag. Det står vi på. Vi forventer faktisk at man innser dette, slik at man ikke kommer i en situasjon der man i det godes tjeneste innfører noe som vil skape store problemer i fremtiden.

Jeg fremmer Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Per-Willy Amundsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Karin Andersen (SV) [19:34:33]: Jeg vil ta tak i det siste som Fremskrittspartiets representant sa, at man ikke skal forskjellsbehandles på grunn av etnisitet. Det er jo nettopp det denne saken som vi diskuterer i dag, dreier seg om, nemlig det faktum at man blir forskjellsbehandlet på grunn av etnisitet i det norske arbeidslivet.

Forestillingen om at norsk integreringspolitikk er totalt mislykket, deler jeg ikke. Jeg mener at den er feilaktig. Det går langt bedre enn mange liker å framstille det som. Slike store endringer tar litt tid, men det ser ut til at vi har en tro på at hvis vi bare setter folk på skolebenken ett år, så er det livet de har hatt til nå, borte, og de har lært alt om et nytt samfunn. Slik er det ikke. Hvis vi ser til andre nasjoner som har hatt stor innvandring, vil vi se at slik har det ikke fungert. Så det er bedre enn ryktet, men det forekommer diskriminering.

Jeg står med to undersøkelser foran meg nå. Den ene er fra MMI, som ble lagt fram for noen uker siden. Den viser at det foregår en grov diskriminering av funksjonshemmede i det norske samfunnet. Bedriftsledere ansetter heller folk som har ganske stygge rulleblad, enn folk i rullestol.

I dag har Proffice kommet med en spørreundersøkelse fra 554 norske bedrifter som dessverre er nedslående lesing om holdninger til innvandrerbefolkningen. Kun én av ti norske bedriftsledere synes at det er noe poeng i å respektere arbeidsmiljølovens bestemmelser om antidiskriminering. Under halvparten støtter myndighetenes tiltak som skal forhindre diskriminering. 83 pst. mener at språk er viktig. Det synes vi alle sammen, og det er forståelig. Men fire av ti etnisk norske arbeidstakere synes at det er uproblematisk at innvandrere forbigås i jobbsøkerkøen. To av ti ville ha reagert om bedriften de jobbet i, ansatte en innvandrer. Jeg synes det er ganske nedslående, sjøl om jeg kanskje ikke er så overrasket over at det er slik. Det forteller oss jo, punkt 1, at vi har en stor holdningsmessig jobb foran oss. Og, punkt 2: Det forteller oss at nettopp det som Fremskrittspartiet sier vi ikke skal gjøre, forekommer i dag. Folk diskrimineres på etnisk grunnlag. Da er vi nødt til å sette i gang tiltak som kan utjevne den diskrimineringen. Det er slik vi har jobbet i forhold til likestilling for kvinner. Det er de samme tiltakene vi etter SVs mening er nødt til å sette i verk når det også gjelder de funksjonshemmede, for de diskrimineres grovt på arbeidsmarkedet.

Vi er også nødt til å se på den arbeidsgiverpolitikken man har i staten og i kommunene. De er store offentlige

arbeidsgivere, som innkaller folk til intervju. De kan f.eks. bestemme seg for at de skal ha en andel av befolkningen som tilsvarer andelen av funksjonshemmede eller andelen av innvandrere, og en rekke andre tiltak, slik at man faktisk sikrer at de som har kompetanse, får stillinger.

Mange snakker om at språket er et problem, og det forstår jeg. Da er det to forhold vi må være klar over. Det ene er at det er folk som har vokst opp i Norge, som snakker norsk som meg, som kan kodene, kan all den tause kunnskapen, har utdanning, men de får ikke jobb. Det er altså et diskrimineringsproblem som vi ikke kan snakke oss bort fra med å si at folk må lære seg norsk. Det andre er at hvis vi faktisk mener at folk skal lære seg norsk, så er kanskje det det første vi må sette i gang med for folk som kommer hit. Vi må sette det i gang tidligere enn det vi gjør i dag, for i dag får jo ikke folk begynne med å lære seg norsk – i hvert fall hvis de er i en asylprosedyre – før de har sittet ganske lenge i et asylmottak.

Så til aktivitetsplikt, som har vært diskutert her: Jeg vil oppfordre Regjeringa veldig sterkt til å se på det. Aktivitetsplikt er altså en metode som brukes i bedriftene for å endre atferd og praksis. Jeg tror det er få av oss som har en ikke-diskriminerende praksis, og nesten ingen liker heller å innrømme at de har det. Derfor er vi nødt til å se på hvordan vi behandler ansettelsesprosedyrer, og hvordan vi legger opp driften, slik at vi blir bevisst på hva vi gjør. Jeg tror at en del av dette ikke nødvendigvis skyldes vond vilje, men at det settes i gang ubevisste prosesser som diskriminerer i seg sjøl.

Så til slutt: Veldig mange innvandrere kunne ha startet egen bedrift. Det mener jeg at vi har gjort altfor lite for å legge til rette for.

C a r l I . H a g e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [19:40:07]: Et arbeidsmarked med plass til alle er et viktig mål. Dersom enkelte grupper opplever å bli stengt ute fra arbeidslivet, kan det bidra til konflikt. Arbeidsledigheten blant personer med innvandrerbakgrunn i Norge er faktisk mer enn tre ganger så høy som for befolkningen for øvrig, selv om de nyeste tallene fra Statistisk sentralbyrå den 19. mai viste at det blir færre ledige i alle innvandrergrupper. Denne forskjellen har holdt seg stabil over lang tid. Ser vi på enkelte ikke-vestlige innvandrergrupper, er forskjellene enda større. Dette viser at tiltak er nødvendige for å skape lik mulighet til arbeid. En MMI-undersøkelse viser at åtte av ti bedriftsledere ikke har et mål om mangfold gjennom å ansette folk med annen etnisk bakgrunn. Det betyr at Regjeringen må ha en aktiv politikk for å fremme ikke bare arbeid, men også inkludering i arbeidslivet.

Det er gjort mye viktig på dette området, men vi må ta nye og sterkere grep for å lykkes bedre. Kristelig Folkeparti har foreslått ulike tiltak for å sikre personer med minoritetsbakgrunn mulighet til deltakelse i arbeidslivet. Tiltak som aktivitetsplikt for bedrifter vil si at næringslivet blir nødt til å forholde seg aktivt og ha en offensiv in-

kluderingspolitikk. I dag er det forbudt for arbeidsgiver å velge bort personer med innvandrerbakgrunn ved nyansettelse bare fordi en ikke er etnisk norsk. Lovforbud er ikke nok, viser det seg. Derfor bør en ha arbeidsplikt for arbeidsgivere i diskrimineringsloven.

Vi vet at ordningen med lønnstilskudd virker, og foreslår derfor en utvidet ordning med lønnstilskudd til arbeidsgiver. Personer som er kvalifisert for arbeid i Norge, opplever å bli holdt utenfor arbeidslivet. Det finnes faktisk mange som har høy utdanning og god kompetanse. Denne kvalifiserte gruppen bør ha mulighet til å tilby arbeidsgivere et tilskudd det første året dersom bedriften velger å satse på dem. Vi vet av erfaring at flertallet av dem som gis en mulighet til å vise hva de kan, får videre arbeid enten i samme bedrift eller andre steder som følge av anbefaling fra stedet de først arbeidet.

Jeg er glad for at statsråden i sitt svar til komiteen er åpen for å vurdere dette i arbeidet med stortingsmeldingen om arbeid, velferd og inkludering.

Statsråden understreket også Kristelig Folkepartis poeng om at vi alle må ta et ansvar for å sikre bedre rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn, og at dette best nås gjennom målrettede tiltak. Tall viser at staten fortsetter rekrutteringen i samme tempo. Slik kan det ikke være.

Som en av forslagsstillerne er jeg glad for at et stort flertall i komiteen så sterkt understreker at utdanning og arbeid er det viktigste for å få til en vellykket integrering. Denne fokuseringen må vi ikke gi slipp på.

På noen viktige forslag ville Kristelig Folkeparti gått lengre. Jeg vil derfor ta opp de forslagene fra Kristelig Folkeparti som i denne runde ikke ble til politiske realiteter.

Kristelig Folkeparti ønsket at en inkludering av innvandrere i arbeidslivet skulle vært et nytt delmål i IA-avtalen, da vi vet at den viktigste veien til integrering går gjennom arbeidslivet.

Regjeringen legger heller ikke opp til at det kommunale ansvaret for integrering av flyktninger og innvandrere inngår i minimumskravet til den nye arbeids- og velferdsforvaltningen. Kommunene står fritt til å inkludere dette om de finner det tjenlig. Kristelig Folkeparti mener at det er uheldig at Regjeringen nå legger opp til ett integreringsarbeid i kommunene og et annet integreringsløp i NAV-systemet. Et viktig formål med NAV-reformen var og er at den enkelte bruker skal få et helhetlig tilbud på ett og samme sted. Det er nettopp dette kontoret som skal ha koblingen mot arbeidsmarkedet, og som kan bistå på en god måte.

Jeg er redd for at konsekvensen blir at innvandrere og flyktninger får et dårligere tilbud i NAV-kontorene enn andre, og at integreringsarbeidet ikke fører til at innvandrere kommer i jobb og klarer seg selv.

Aftenpostens leder 10. mai poengterte at «skepsisen mot det fremmede kan bare overvinnes gjennom praktiske, positive erfaringer».

Det er her vi er nå. La personer med minoritetsbakgrunn få denne erfaringen og vise hvilken ressurs de er for landet vårt.

Presidenten: Representanten Åse Gunhild Woie Duesund har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Vera Lysklætt (V) [19:45:20]: Arbeidsledigheten blant innvandrere i Norge er høyere enn i befolkningen ellers. Aller høyest er ledigheten blant innvandrere som har kommet som flyktninger og asylsøkere. Det skal likevel sies at Norge er i en særstilling, med generelt lav arbeidsledighet og stor etterspørsel etter arbeidskraft. Dette har gitt mange arbeidsinnvandrere, flyktninger og asylsøkere god adgang til det norske arbeidsmarkedet.

Venstre har ved flere anledninger tatt til orde for å gjøre adgangen til Norge lettere for arbeidsinnvandrere. Utvidelsen av EU har langt på vei hatt en slik virkning. Blant annet oppgir LO at de nå har flere tusen medlemmer fra tidligere østblokkland. Dette vitner om at adgangen til Norge er blitt lettere for noen, og at vi har med bevisste arbeidstakere å gjøre.

Den gruppen som er mest krevende å dyktiggjøre for det norske arbeidslivet, er de som kommer som flyktninger og asylsøkere fra krigs- og katastroferammede områder. For noen av disse er språk en betydelig barriere, og for et fåtall er skriftspråk et nytt bekjentskap.

Å gi alle lik mulighet til samfunnsdeltakelse er svært viktig. Nettopp derfor vedtok Stortinget i fjor en rekke tiltak for å øke spesielt flyktningers og asylsøkeres muligheter til å bli både raskere og bedre integrert gjennom bl.a. språk og samfunnsopplæring. Den nye NAV-reformen vil også omfatte tiltak særskilt rettet mot denne gruppen. Venstre mener derfor det er riktig å avvente gjennomføringen av en rekke tiltak som nå står for tur, for å styrke mulighetene i arbeidsmarkedet for innvandrere.

På to områder er Venstre enig med Kristelig Folkeparti når det gjelder tiltak som Regjeringen må sette i verk, og som ikke følger naturlig av NAV-reformen eller av introduksjonsordningen. Dette gjelder voksenopplæringstiltak og godkjenning av utenlandsk utdanning. Voksenopplæringstiltak vil særlig gjelde innvandrere som på visse områder har stor realkompetanse, men som ikke har formalkompetanse, og der veien gjennom det ordinære utdanningssystemet kanskje ikke er helt tilpasset. Godkjenning av utenlandsk utdanning er i dag preget av lang ventetid, liten åpenhet og mangelfull samordning med internasjonale standarder. Det er derfor påkrevd å gjøre noe med både kapasitet, innsyn og standarder.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [19:48:22]: La meg starte med å si at også jeg er veldig glad for den debatten vi har i dag. Jeg ser at integreringsdebatten løftes inn i den generelle offentlige debatt. Det er jeg veldig glad for, og jeg har forsøkt å legge stor vekt på å bidra til det selv.

Jeg er enig med alle dem som så langt har sagt at nøkkelen til en vellykket integrering for øvrig er en vellykket integrering i arbeidslivet. Og derfor er jeg enig med Stortinget i at det å fokusere på arbeidslivet er grunnleggende.

Mitt inntrykk er at alle representantene i denne salen er enige om målet, nemlig at vi må få til en høyere deltakelse i arbeidslivet blant innvandrere. Det er viktig at vi tenker på at utfordringen er der, men den er ikke umulig. I første kvartal i 2006 viser tallene at vi fortsatt har en nedgang i ledigheten blant innvandrere. Den er nå på under 9 pst.,

men fortsatt er ledigheten blant innvandrere om lag tre ganger så høy som blant etniske nordmenn.

Det er svært viktig at personer som kan og vil jobbe, får en reell mulighet til å delta i arbeidslivet. Det å tilrettelegge for økt deltakelse i arbeidslivet for innvandrere er en vesentlig del av integreringsarbeidet og derfor – som sagt – en oppgave jeg prioriterer svært høyt.

Jeg har flere ganger tatt til orde for at alle må ta et ansvar for å sikre en bedre rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn. Derfor samarbeider Regjeringen med flere sentrale aktører, inkludert arbeidslivets organisasjoner, for å utvikle virkemidler for å bekjempe diskriminering og rekruttere flere innvandrere til stillinger i både privat og offentlig sektor.

For å forhindre diskriminering er det viktig å ha et lovverk på plass. Jeg er derfor glad for at lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv., den som også kalles diskrimineringsloven, trådte i kraft 1. januar i år, og at det nye Likestillings- og diskrimineringsombudet nå er i aktivt virke. Jeg vil følge utviklingen på dette området tett og vurdere erfaringene med diskrimineringsloven slik den nå er, før vi eventuelt vurderer mulige endringer i loven knyttet til f.eks. aktivitetsplikt.

Jeg er veldig klar over at da vi – de tre nåværende regjeringspartiene – var i opposisjon, var vi for en aktivitetsplikt, mens de partiene som da var i regjeringsposisjon, var imot. Vi fra Regjeringens side blir veldig ofte utfordret til å være lydhøre overfor opposisjonen, til tross for at vi er i flertall. Jeg mener at det bl.a. må bety at vi ikke automatisk skal ta opp alle mulige forslag som vi i de tre tidligere opposisjonspartiene var enige om i forrige periode, og fremme dem når vi nå har flertall. Vi må f.eks. ha respekt for at den loven som nå er vedtatt, er vedtatt. Vi får i hvert fall følge erfaringene med den før vi fremmer forslag om endringer. Det kan være ett eksempel på at man er lydhør overfor opposisjonen.

Det er behov for å understreke at vi nå er inne i et intensivt arbeid foran den formelle etableringen av en ny arbeids- og velferdsforvaltning, NAV, 1. juli 2006. I den sammenheng har jeg overfor Stortinget flere ganger pekt på at vi i en egen stortingsmelding om arbeid, velferd og integrering som skal komme til høsten, gjennomgår alle virkemidlene. Der vil en vurdering av mer aktive virkemidler være sentral.

Vi planlegger også å legge fram en handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen til høsten, hvor ett av hovedfokusområdene vil være deltakelse i arbeidslivet. Og vi planlegger å starte en grundig evaluering av introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere. Tiden begynner nå å bli moden for det, for ordningen har fått virke en periode.

Det siste jeg skal nevne, er, som jeg sier i mitt brev til komiteen av 24. mars, at det allerede er oppnevnt et utvalg under Kunnskapsdepartementet som skal utrede og foreslå tiltak som kan forbedre dagens system for godkjenning og godskriving av høyere utdanning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per-Willy Amundsen (FrP) [19:53:42]: Det er blitt nevnt av flere og pekt på i innlegg her i salen at holdningene til innvandrerbefolkningen i den generelle befolkningen ikke nødvendigvis er den beste. Ved å innføre ordninger hvor man risikerer å forfordle etniske nordmenn for at personer med en annen etnisk bakgrunn skal løftes frem i arbeidslivet, er jeg redd for at man ved å gjøre det faktisk legger til rette for *økt* negativ holdning til innvandrerne, til innvandrerbefolkningen.

Ser ikke statsråden problemet med at man ved å innføre slike typer ordninger faktisk bidrar til det motsatte av det man ønsker, at man øker negative holdninger til innvandrerne?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [19:54:45]: Nei. Jeg må innrømme at jeg forstår resonnementet i det Amundsen presenterer, men jeg er uenig i konklusjonen. Jeg mener at vi i det arbeidsmarkedet som vi har, nå ser veldig tydelig at vi har en etterspørsel etter arbeidskraft, en mangel på arbeidskraft. Likevel har vi mange ledige hender. Og det som karakteriserer de ledige hendene – for å si det slik – er jo mangel på kvalifikasjoner. De har ikke de kvalifikasjonene som de ledige jobbene etterspør. Derfor er jeg opptatt av at vi har generelle virkemidler for å ta tak i dem som er ledige, for å kvalifisere dem for arbeidslivet. Blant dem som er ledige, er en stor del fra innvandrerbefolkningen. Så lønnskudd er jo ikke en ordning for innvandrere, men for de ledige, for å kvalifisere dem til ledige jobber, og blant de ledige er det en overrepresentasjon av innvandrere.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [19:56:02]: Først har jeg lyst til å takke for gode tilbakemeldinger, både fra statsråden og fra medlemmene av kommunalkomiteen.

Flere har gitt uttrykk for at det er viktig at de innvandrerne som har utdanning og kompetanse, får bruke denne i Norge. Hvilke tiltak prioriterer statsråden for at disse personene kan få bruke sine kvalifikasjoner i Norge?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [19:56:37]: Jeg må be om å få komme med et fyllestgjørende svar når det gjelder det vi nå jobber med. Jeg mener, som også representanten Woie Duesund var inne på i sitt innlegg, at det er veldig krevende for både oss som politikere og alle i denne salen, ikke minst for meg som statsråd, å være ute med hevet pekefinger overfor næringslivet i Norge, når staten selv ikke har bedre resultater å vise til enn dem vi faktisk har. Derfor er jeg nå veldig opptatt av først og fremst å få iverksatt tiltak i staten – der vi selv har direkte ansvar og styringsmulighet – med sikte på at staten, som i dag til en viss grad kan kalles en sinke, vil bli det motsatte, et eksempel, et foregangsbilde, en brekkstang, i det øvrige integreringsarbeidet. Så jeg vil først og fremst prioritere tiltak overfor statlig virksomhet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har heller ikke bedt om ordet, og debatten i sak nr. 5 er dermed over.
(Votering, se side 2348)

Det vil bli ringt til – og klargjort til – votering. Presidenten ber om at de som har ansvaret for klargjøringen til voteringsen, gjør dette på en tilfredsstillende måte.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten**: Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1–5.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utviklingsministerens utviklingspolitiske redegjørelse i Stortingets møte 16. mai 2006 vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem åtte forslag. Det er

- forslag nr. 1–6, fra Jan Arild Ellingsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 7, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 8, fra André N. Skjelstad på vegne av Venstre

Det votes først over forslag nr. 8, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etter evalueringen av politireformens fase 2 i 2007 komme tilbake med en samlet vurdering av behovet for tilgang på personell i et lengre tidsperspektiv.»

Alle de øvrige partier har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 7, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen be Politidirektoratet om å innføre en ordning med barnevernkonsulent i alle politidistrikter.»

Fremskrittspartiet og Høyre støtter forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 58 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.04.48)

Presidenten: Det votes så over forslagene nr. 1–6, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en modell hvor man tar utgangspunkt i en reaksjonstid på henholdsvis 15, 30, 45 minutter og en time. Herunder kostnader og organisatoriske konsekvenser ved bruk av de forskjellige reaksjonstider.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre en ordning med at alle lederstillinger i politietaten ansettes på åremål.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre en ordning med at utnevning av leder for Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og riksadvokat godkjennes av Stortinget.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme forslag til en ordning som åpner for at privatpraktiserende advokater kan prosedere for påtalemyndigheten.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme alternative forslag som sikrer uavhengighet for Rettsmedisinsk Institutt (RMI). Herunder forslag til sentral og egen finansiering av disse tjenestene og instituttet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå og evaluere Politidirektoratets rolle og funksjon spesielt sett i forhold til effektivitet og ressursbruk.»

V o t e r i n g s t a v l e n e v i s t e at det var avgitt 80 stemmer mot og 24 stemmer for forslagene fra Fremskrittspartiet.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.11)

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) (fra salen): President! Jeg stemte feil. Jeg stemte for, men skulle ha stemt imot.

Presidenten: Da skal stemmetallet være 81 stemmer mot forslaget og 23 for. Forslagene er dermed forkastet.

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 42 (2004-2005) – om politiets rolle og oppgaver – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
452	1	Sentral krisehåndtering Driftsutgifter, f o r h ø y e s med fra kr 10 900 000 til kr 39 300 000	28 400 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 41/2006 av 10. mars 2006 om innlemming i EØS-avtala av EU-programmet IDABC.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt frem fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kari Lise Holmberg på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 3–5, fra Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes først over forslagene nr. 3–5, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å innta en bestemmelse om aktivitetsplikt for arbeidsgivere i diskrimineringsloven.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om utvidet bruk av lønnstilskudd overfor personer med minoritetsbakgrunn som er kvalifisert for arbeid i Norge, men som opplever å bli holdt utenfor arbeidslivet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at fylkesarbeidskontorene tar initiativ til at det etableres regionale fora for økt sysselsetting av personer med minoritetsbakgrunn, hvor partene i arbeidslivet og representanter for minoritetsbefolkningen er representert.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 91 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.07.04)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om voksenopplæringstiltak som gir kompetanse, ut over introduksjonsordningen, til personer med minoritetsbakgrunn uten formell utdannelse.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 77 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift 20.07.26)

Presidenten: Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Dokument nr. 8:46 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Høybråten, Åse Gunhild Woie Duesund og Bjørg Tørresdal om tiltak for å sikre personer med minoritetsbakgrunn mulighet til deltakelse i arbeidslivet – bifalles ikke.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:46 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Høybråten, Åse Gunhild Woie Duesund og Bjørg Tørresdal om tiltak for å sikre personer med minoritetsbakgrunn mulighet til deltakelse i arbeidslivet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 81 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.14)

S a k n r . 6*Referat*

1. (242) Forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Inge Lønning, Martin Engeset og Bent Høie om en kompetanseplan for å rekruttere flere kvalifiserte arbeidstakere til pleie- og omsorgssektoren (Dokument nr. 8:88 (2005-2006))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
2. (243) Forslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum, Gunvald Ludvigsen, Gunnar Kvassheim og Gunn Berit Gjerde om å opprette en kompensasjonsordning for norske krigsseilere som satt i fangenskap i Afrika under den 2. verdenskrig (Dokument nr. 8:87 (2005-2006))
Enst.: Sendes justiskomiteen.

Møtet hevet kl. 20.10.